

DIAKONIA

4/2019

Viestivä ja vaikuttava
2020-luvun diakonia

Diakonia on
todeksi eletty
evankeliumi

Case
Haaparanta

Läpinäkyvämpää
diakoniaa

4 • 2019

sisältö

- 3 **Pääkirjoitus:** Diakoninen kirkko Suomessa viestii vahvemmin
- 4 Diakonia on todeksi eletty evankeliumi
- 6 Case Haaparanta
- 8 Diakonian kolme haaraa
- 11 Diakonaattiuudistuksen tilanne
- 12 Diakonia kirkon erottamattomana toimena
- 14 Nyt luodaan pohja huomisen diakoniale
- 16 Diakoniaa tarvitaan soteuudistuksen jälkeenkin
- 18 Diakonian haaste ekumenialle
- 20 Läpinäkyvämpää diakoniaa
- 22 Sivellin-palkinto
- 23 Tulevaisuuden diakonia
- 24 Utopiana diakoninen yhteisö
- 26 Yhteiskunnallisesti vaikuttava 2020-luvun diakoniatyö
- 29 Evankeliumille medianäkyvyyttä auttamistyön avulla
- 30 Osaksi kansalaisyhteiskuntaa
- 32 Vapaaehtoistyön haasteet ja muuttuva toimintaympäristö
- 34 Stoori valmentaa nuoria sote-alan tehtäviin
- 36 "On oltava läsnä ja nuoria varten"
- 38 Tulevaisuuden seurakuntatyön osaamista
- 40 Ketterä palvelumuotoilu
- 42 Hyvät mallit leviävät
- 44 Yhteiskunnan reunamilla ja ihmisyiden ytimessä
- 46 Mihin Yhteisvastuuta tarvitaan?
- 48 Tutuiksi Kansainvälisillä näyttäreillä
- 51 Diakoniatyöntekijä rippikoulussa
- 54 Tukea naisilta naisille
- 56 Diakoniaa oppimassa
- 58 Koulun penkiltä kirkon penkkiin
- 60 "Koska äiti meet taas sinne arpaisiin?"
- 62 Tukea suomen kielen ja kulttuuriin opiskeluun
- 64 "Elämää lasikuution sisällä"
- 66 Minne menee ihminen, joka ei tiedä, minne hänen pitäisi mennä – 2020-luvun diakonia
- 67 Ikkunoita diakoniaan 2019
- 69 Uhriutumisen kulttuuri kukoistaa
- 71 **Kirjat:** Kirja pelosta, rakkaudesta ja Jumalasta
- 72 **Hartaus:** Joulunlapsi meissä

Diakoninen kirkko Suomessa viestii vahvemmin

Titu Kontuniemi

Tämä on näillä näkymin Diakonia-lehden viimeinen numero. Kuusi vuosikymmentä lehti on palvellut seurakuntia ja diakonia-alan toimijoita. Viimeiset vuodet Diakonia ry:n tuottama lehti on nojannut lähes yksinomaan seurakuntien lehtitilausten varaan. Säästötoimet kirkossa näkyvät ja vaikuttavat myös tällä tavoin. Diakonian ja sielunhoidon yksikkö on perustanut osin myös tätä vääjäämätöntä muutosta silmällä pitäen verkkolehden Diakonia+ (www.diakoniaplus.fi), joka jatkaa Diakonia-lehden palvelutehtävää.

Viimeisten vuosien aikana diakoniaviestintä kirkkomme piirissä on entisestään vahvistunut. Kristilliset järjestöt ja säätiöt ovat jo pitkään omaan varainhankintaansa ja vaikuttamistoimintaansa liittyen tuottaneet erittäin korkeatasoista viestintää. Ajattelen, että aikanaan Yhteisvastuukeräyksen toteuttamat rohkeat kampanjat ovat auranneet tässä tietä oivaltaville ja huomiota herättäville toimille. Myös seurakunnat ovat panostaneet ilahduttavasti omaan diakoniaviestintään. Olemme kulkeneet tässä pitkän matkan hyvään suuntaan, ja aina vain paremmalta näyttää. Media-

murros, etenkin sosiaalisen median osalta, on avannut uudenlaisia ja aiempaa kustannustehokkaampia viestintämahdollisuuksia niin yksittäisille työntekijöille kuin yhteisötoimijoille.

Kirkon ja etenkin diakonian markkinointiviestintä on haastava laji. Miten viestii kirkon piirissä tehtävästä hyvästä ilman, että se alistetaan omasta asemastaan ja tulevaisuudesta huolestuneen kirkon itsekakeskeiseksi puheeksi. Tehtävälleen uskollisen kirkon tulee toimia diakonisesti, vaikka se merkitsisi sen oman taloudellisen ja/tai yhteiskunnallisen aseman heikentymistä. Miten viestii haavoittuvassa asemassa olevien tilanteesta ilman, että heidät muutetaan armeliaisuustyön kohteiksi. Kun varainhankinnan merkitys tulee tulevaisuudessa edelleen kasvamaan, miten viestii samaan aikaan tunteita liikuttavasti, hädänalaisia kunnioittavasti ja totuudenmukaisesti. Miten ohjata varoja ja yhteiskunnallista huomiota myös niille, jotka eivät tavallisesti herätä meissä myötäsukaisia tunteita. Hyvä tarkoitus ei saa pyhittää tässäkin eettisesti kestävämpiä keinoja.

Ennen kuin joku ehtii tulkita Diakonia-lehden lopetuksen merk-

kinä diakonian alasajosta, on syytä muistuttaa, että diakonian asema kirkossamme, pohjoismaisissa siskirkkoissamme ja myös ekumeenisesti on vahvempi kuin koskaan. Voimme perustellusti puhua kirkkojen diakonialiikkeestä, jossa oma kirkkomme eri diakoniatoimijoinen on ollut omalta osaltaan vahva tiennäyttävä ja innoittaja.

Toki on samalla niin, että ei pidä tuudittautua siihen, että kehityksen suunta säilyisi itsestään hyvänä. Hyvä ja oikea vaatii aina ponnisteluja. Puhumme tarkoituksella diakonisesta kirkosta, jolloin diakoniaa toteuttavat paitsi diakoniatyön ammattilaiset myös muut työntekijät, seurakuntalaiset ja vapaaehtoiset kirkon piirissä.

Kiitos sinulle, lukija, että olet viettänyt aikaasi tämän Diakonia-lehden äärellä. Kiitos myös teille vastuunkantajaj, jotka olette eri tavoin osallistuneet tämän lehden toteuttamiseen. Toivotamme teidät tervetulleiksi verkkolehden Diakonia+ sivuille edistämään diakonista kirkkoa Suomessa.

**Kalle Kuusimäki
ja Raili Suviranta**

4/2019

JULKAISIJA Diakonia ry: Kirkon diakonia ja sielunhoito, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinus-säätiö. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA Jyrki Myllärniemi KUSTANTAJA Diakonia ry TOIMITUSKUNTA Kari Latvus, Kati Latikka, Mikko Malkavaara, Irene Nummela, Marko Pasma, Sari Peltonen, Terttu Pohjolainen, Seppo Sulkkonen TOIMITUS PL 210, 00131 Helsinki PÄÄTOIMITTAJA Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901 TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Raili Suviranta: ext-raili.suviranta@evl.fi TAITTO JA PAINO Grano Oy TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET Perry Johansson, p. 040 734 4015, perry.johansson@ekumenia.fi TILAUSHINTA kotimaahan 45 €/vuosikerta, ulkomaille 50 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €. Osoitietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. KANSI Marjut Hentunen ISSN 0355-8797

Diakonia on todeksi eletty evankeliumi

”Diakonia on uskon ja elämän inhimillisyyden ydinmehu. Sen takia ajattelen, ettei kirkossa ole komeampaa ja hienompaa hommaa kuin diakoniatyöntekijä”, sanoo huonoa omatuntoa diakoniapiispuudestaan poteva Kaarlo Kalliala.

Turun arkkihiippakunnan ylipaimenta **Kaarlo Kallialaa** on pidetty piispajoukosta eniten diakonian päälle ymmärtävänä. Hän onkin saa-

nut kunnian toimia kirkon diakoniaa kehittävän neuvottelukunnan puheenjohtajana.

”Minulla ei ole ollut tarpeeksi pontta ja paukkuja annettavaksi tälle neuvottelukunnalle. Diakoniapiispan roolini on ollut häiritsevän ohut. Minulta olisi voinut odottaa kohtuudella enemmän.”

”Minulla on halju tunne ja huono omatunto siitä, etten ole muilta töiltäni pystynyt satsaamaan tarpeeksi diakoniapuoleen”, Kalliala avaa haastattelun rippitöillä.

Onpa Turun ja Kaarinnan seurakuntayhtymän entinen diakoniajohdaja kuitenkin pohtinut diakonian missiota, jos tekeminen onkin jäänyt viime aikoina vähemmälle.

Näe toinen ja tee hyvää

Diakonian mission ja ihmiskäsityksen pohjalla on Jeesuksen katse.

”Meidät on kutsuttu katsomaan toista ihmistä yhtä kunnioittavasti kuin Kristus, joka näki jokaisen yksilön arvokkaana. Sekin, joka ei näytä maailman silmissä arvokkaalta, on osa Jumalan hyvää luomistyötä.”

”Käsityksemme ihmisen luovuttamattomasta arvosta on kova juttu.”

Kristinuskon leviämiseen vaikutti jo alkukirkon aikaan se, että kristityt pitivät huolta kaikenlaisista kanssaihmisistä, esimerkiksi sairaista.

Rakkautellinen asenne puhutteli ja veti väkeä kristittyjen puoleen.

”Joku voi olla keksinyt jännittävän ajatuksen, mutta siitä ei ole mihinkään, ellei toiminta muutu, vaan hän on yhtä inhottava, kova ja epämieltyttävä kuin ennenkin.”

”Luterilaisessa kirkossa on joskus juututtu hinkkaamaan ahdistuneesti ajatusta, että pelastumme yksin armosta. Kuitenkin jo Augsburgin tunnustuksessa puhutaan hyvistä teoista”, Kalliala huomauttaa.

Katso ihmistä silmiin

Diakoniapiispaan on tehnyt vaikutuksen Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos-projekti, joka tukee 16–29-vuotiaita nuoria.

”Ensimmäinen toimintaohje on: Katso silmiin! Siten voi syntyä suora, inhimillinen ja yhdenvertainen yhteys.”

Kirkon kuvapankki / Jani Laukkainen

”Ihmisten häpeää ja häpäisyä vastaan taisteleminen sitoi mielenkiintoisella tavalla yhteen eri ikäisiä ja eri tavalla toimivia diakoniatyöntekijöitä”, Kaarlo Kalliala oivalsi työskennellessään Turussa diakoniajohdajana.

”Vamoksen piiriin tulevista tyypeistä moni on parin vuoden päästä opiskelussa tai töissä. Heihin tehoaa se, että he saavat kokemuksen omasta arvokkuudesta ja itsetunnosta.”

Ihmisen näkeminen oikein eli arvokkaana koetaan myös armona. Se ei perustu siihen, miten kovasti ihminen on koettanut kunnostautua, Kalliala katsoo.

”Joku näkee minussa jotain myön-teistä, mitä en ole ehkä itse nähnyt. Kelpaan hänelle. Minun olemassaolollani on väliä ja se on jollekin merkityksellistä.”

”Kun katsomme toisiamme kasvoista kasvoihin ja tunnistamme toistemme ihmisyyden – sen että toinen on arvokas juuri sellaisenaan – kokemus on identtinen armon kanssa. Armo merkitsee, että ihminen otetaan yhteyteen.”

Keskity hyvän edistämiseen

1990-luvun laman myötä diakonia-työn yhteiskunnallinen ote vahvistui voimakkaasti.

”Moni huomasi vihdoinkin, että diakonian tekijäthän olivatkin kovia tyyppejä!”

Suomalaiset arvostavat piispan käsityksen mukaan yhä suuresti diakoniaa. ”He tunnustavat, että diakoniasa tehdään juuri sitä, mikä on kristillisen uskon ydintä. Diakonia on todeksi elettyä evankeliumia. Kun keskitymme ihmisten hyvän edistämiseen, olemme täsmälleen oikealla asialla.”

Diakonian viranhaltijoiden kokemus ei ole kuitenkaan aina se, että työalan toimintaedellytyksiä vaalitaan viimeiseen asti kirkossa, Kalliala tietää.

Hän korostaa, että seurakunta, joka vähentää kristillisen uskon ja evankeliumin todellistamista diakonian kautta, menettää jotain oleellista koko kirkon ja uskon ytimeksi.

”Säästöpainneiden takia on mietittävä tarkasti, mistä tehtävistä on pidet-

tävä kiinni. Diakonia on kirkon keskeinen työ, jonka taitavista osaajista ei saa päästää irti”, diakoniapiispa linjaa.

Verkostoidu rohkeasti

Vanhustyön rooli kasvaa taas diakoniassa, kun väestö ikääntyy. Ongelmana on, miten vanhat ihmiset voivat elää arvokasta elämää yhteiskunnan vähentyvillä voimavaroilla.

”Koko ajan kuulemme tapauksista, joissa vanhuksia hoidetaan arvottomasti.” Tästä haasteesta ei Kallialan mielestä selvitä minkään yksittäisen toimijan operaatioilla. Ainoa tapa on rekrytoida yhteistyöhön kaikki tahot: järjestöt, julkinen sektori, vapaaehtoistyöntekijät, omaishoitajat...

”Tässä on diakonialla tärkeä paikka. Meillä on tasokkaita ammattilaisia, joilla on kyky organisoida vapaaehtoistoimintaa. Diakonia voi toimia verkostoitumisen katalysaattorina”, piispa visioi.

Hän on havainnut, että jotkut väheksyvät tärkeää vanhustyötä.

”Ikään kuin se olisi vähän vanhanaikaista, nössöä, söpöä ja toisarvoista. Sellaisesta mielikuvasta pitäisi päästä eroon.”

Toisaalta diakoniatyöntekijöiden erityisammattitaitoa ei kannata käyttää liikaa hyväkuntoisten vanhusten toimintaan. On yritettävä löytää erityisesti sitä joukkoa, josta muut eivät huolehdi.

”Esimerkiksi yhteiskunnan tukijärjestelmät ovat niin monimutkaisia, että ihmisiä jää vaille sitä tukea, johon he ovat oikeutettuja. Heidän auttamisessaan on ammattilaisten paikka.”

Ei yksin kaloreista

Diakonian uusista innovaatioista Kaarlo Kalliala pitää kiinnostavana Vantaan Yhteinen pöytä -ruoka-apumallia, jossa hyödynnetään hävikki-ruokaa.

Hänestä on hyvä, että kunta on mukana verkostossa eivätkä seurakunnat yritä yksin.

”Ilmaston kannalta on hienoa, että Yhteisen pöydän eetokseen kuuluu tuhlaamisen välttäminen.”

”Yhteisiin ruokailuihin kutsumisessa minua kiehtoo myös elämän jakaminen. Monen ongelmana on yksinäisyys.”

Ihmisten yhteys toteutuu piispan mukaan perustavanlaatuisella ja kauniilla tavalla, kun syödään yhdessä.

”Siinä on yksinkertainen toimintatapa, jonka vaikutukset ulottuvat syvälle. Kyse ei ole vain kaloreista vaan myös siitä, että ihminen tarvitsee vuorovaikutusta.”

Taistele häpeää vastaan

Toimiessaan muinoin Turussa diakoniajohtajana Kaarlo Kalliala teki työtovereineen tärkeän löydön, kun koko työyhteisö tutkaili sydämissään, mihin kaikella diakonialla oikeastaan pyritään.

Näky omasta missiosta tiivistyi ja kirkastui. ”Meissä syntyi oivalluksen kipinä: Tehtävämme on häpeän voittaminen. Me olemme taistelemassa häpeää vastaan ja auttamassa ihmisiä pois häpeästä!”

”Häpeän kokemukseen liittyy se, etten kuulu mihinkään, kukaan ei piittaa minusta, minulla ei ole väliä. Siitä tunteesta ulos auttaminen liittyy ties kuinka moneen diakonian työtehtävään.”

Jeesus auttoi ihmisiä pois esimerkiksi sairauden, etnisyyden ja vajaa-valtaisuuden häpeästä. Olit sitten nainen, lapsi tai toisen kansan edustaja.

Kristus vapauttaa yhä ihmisiä häpeästä, ja se on myös diakonian missio, Kalliala näkee.

”Kristus samastui syntiimme ja häpeäämme. Hän kantoi ne ristille ilman lannevaatetta, häväistynä ja nöyryytettynä pohjia myöten. Siitä seurasi voitto, jonka kautta mekin pääsemme pois häpeän alta.”

Diakoniapiispa on puhunut.

Janne Villa

Case Haaparanta

Haaparannan seurakunnassa pohdittiin vuonna 2015, mikä seurakunnan perustehtävä on ja miten sen pitäisi näkyä käytännön toiminnassa. Samaan aikaan kun uutta ohjesääntöä oltiin laatimassa, Haaparantaan - kuten ylipäätään Pohjoismaihin ja muuhun Eurooppaan - tuli pakolaisaalto.

Haaparantaan perustettiin syksyllä 2015 vastaanottokeskus, johon sijoitettiin noin 650 pakolaista. Tuossa vaiheessa moni seurakuntalainen tuli mukaan seurakunnan tekemään avustustyöhön.

Samoihin aikoihin seurakunta hankki paljon tietoa yhteisöstään. Tarkoituksena oli hahmottaa, millaisia erityistarpeita haaparantalaisilla oli. Keskeiseksi löydöksi muodostui osattomuuden kokemus. Kirkkohera **Juha Rauhala** toteaa, että osattomuudella on monenlaisia muotoja.

– Osattomuutta edustavat esimerkiksi lapsiperheiden taloudelliset on-

gelmat, vanhusten kokemus yksinäisyys ja turvattomuus sekä nuorten kokemus sosiaalisten kontaktien vähäisyydestä. Tai se, etteivät kaikki koe löytävänsä elämälleen mielekkyyttä ja tarkoitusta.

Rauhala muistuttaa, että osattomuus on monella tapaa yhteinen asia.

– Kuka tahansa meistä voi menettää vaikkapa työn, perheen tai terveyden.

Haaparannan seurakunnan työn lähtökohdaksi tuli elämässään osattomuutta kokevien auttaminen. Seurakunta alkoi kehittää lapsille ja nuorille uusia toimintoja. Seurakuntalaisille alettiin järjestää ylipäätään lisää matkailan kynnyksen aktiviteetteja. Matkoista ja leireistä tehtiin maksuttomia. Yhteiset kahvila- ja käsityöpiirit toimivat aktiivisesti, ja ikäihmisille suunnatut ryhmät avattiin maahanmuuttajille.

– Päätimme vahvistaa toimintaamme sivukylillä – joista eri toimijat yleensä vetäytyvät – koska niissä ihmisillä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia palveluihin ja sosiaaliseen

kanssakäymiseen kuin keskustassa. Ostimme ja korjasimme sivukylillä myös kiinteistöjä käyttöömmme.

Seurakunta kohtaamispaikkana

Haaparannassa on noin 10 000 asukasta, joista noin 67 prosenttia kuuluu kirkkoon. Rauhala toteaa, että noin 650 pakolaisen saapuminen näkyi vahvasti haaparantalaiden arkipäivässä.

– Pakolaisten saapuminen toi paljon iloa ja energiaa paikkakunnalle. Tänne tuli paljon esimerkiksi lapsiperheitä. Eri kulttuureiden vaikutus alkoi näkyä ja tuntua monella tapaa positiivisesti.

Seurakunta alkoi auttaa pakolaisia yhteistyössä muiden tahojen, esimerkiksi kunnan ja Pelastusarmeijan kanssa. Seurakunnalla ja kunnalla oli yhteinen työntekijä kahden vuoden ajan. Sittemminkin Haaparannan seurakunnalla on ollut hyvää yhteistyötä niin kunnan kuin Pelastusarmeijan kanssa.

Osa Haaparantaan saapuneista pakolaisista oli kristittyjä. Rauhalan mukaan tämä rikastutti jumalanpalveluselämää. Seurakunta muutti jumalanpalvelustaan siten, että saarnan lopussa oli tiivistelmä englanniksi, ja rukoustekstejä oli mm. arabiaksi ja farsiiksi. Pakolaisia alkoi osallistua myös kahvila- ja muuhun ryhmätöihin. Haaparannan seurakunnassa toimii seitsemän kuoroa, mm. maailmankuoro, jossa on ollut parhaimmillaan toistakymmentä eri kansallisuutta. Yhdessä Sensus-opintoliiton kanssa seurakunta järjesti tulijoille kieliopetusta. Seurakunta on toiminut osaltaan maahanmuuttajien ja kantaruausalaisten kohtaamispaikkana.

– Moni kantaruotsalainen on löytänyt uudenlaista mielekkyyttä seurakunnassa toimimiseen. Maahanmuuttajien auttamisen myötä vastaanottajasta on tullut antaja. He ovat ohjanneet ja opettaneet maahanmuuttajia kieleen ja kulttuuriin liittyvissä asioissa. Myös ystäväystymistä on tapahtunut.

Muutosta ja kasvua

Enemmistö Haaparantaan tulleista on muslimeja. Rauhalan mukaan osa seurakunnan muuhun toimintaan osallistuneista ei-kristityistä tulijoista on mennyt mukaan puoli vuotta kestäneisiin katekumeeni-tyyppisiin keskusteluryhmiin.

– Yhdessä ryhmässä on ollut kymmenkunta ihmistä. Noin 90 prosenttia näissä ryhmissä olleista on ottanut kasteen ja liittynyt seurakuntaan.

– Meille on ollut tärkeää tehdä työtä toinen toistemme vakaumusta kunnioittaen, ekumeenisessa ja uskontodialogisessa hengessä. Muiden kulttuurien ja uskontojen edustajat rikastuttavat myös meitä ja meidän elämäämme. Myös meitä kutsutaan muutokseen ja kasvuun.

Rauhala toteaa, että moni Haaparantaan tullut pakolainen on sisäänajovaiheessa. Osa tekee kieliopintoja ja tutustuu muuten kulttuuriin. Osa

Kaarina Rauhala

Haaparannan kirkkoherra Juha Rauhala.

tekee työharjoittelua. Jotkut ovat löytäneet Haaparannasta vakituisempaa työtä, ja jotkut ovat suunnanneet Etelä-Ruotsiin töiden perässä tai muusta syystä.

– Moni pakolainen on ollut meidän seurakunnassamme työharjoittelussa tai tukityöllistettynä. Vahtimestari-puolella työskennelleet ovat esimerkiksi korjanneet hautausmaiden metalliporotteja. Naiset ovat valmistaneet kynttilöitä ja kangaskasseja, joita on myyty seurakuntamme Reilun kaupan putiikeissa, Rauhala kertoo ja toteaa, että seurakunnasta on järjestynyt työharjoittelupaikka tai tuettu työpaikka myös monille kantaruotsalaisille, erityisesti pitkäaikaistyöttömille.

Rauhalan mukaan Haaparannassa ei ole ollut rasismiin tai muuhun maahanmuuttajakielteisyyteen liittyviä ongelmia.

– En ole törmännyt sellaiseen työvänsäni oikeastaan ollenkaan. Pinnan alla jotain on varmasti ollut, mutta mitään vastakkainasetteluja ei ole syntynyt.

Rauhalan mukaan pakolaiset ovat olleet Haaparannan seurakunnalle eräänlainen lahja.

– He ovat omalla olemisellaan ja etsimisellään muistuttaneet meitä siitä, mikä on seurakunnan toiminnan ydin. Olemme nyt eri seurakunta kuin neljä vuotta sitten. Mielestäni olemme avoimempia, ekumeenisempia ja elävämpiä, ja toimimme yhteiskunnassa aiempaa aktiivisemmin.

Yhteinen arvopohja

Rauhala toteaa seurakunnan luottamushenkilöiden vahvan tuen mahdollistaneen toimintakulttuurin uudistamisen diakonisempaan suuntaan.

– Meillä on ollut yhteinen arvopohja ja näky siitä, miten seurakunnan kannattaa tehdä työtään, Rauhala sanoo ja korostaa sitä, että kokonaisvaltaisempi diakoninen lähestymistapa ei ole heikentänyt esimerkiksi jumalanpalveluselämää; kysymys ei ole vastakkainasettelusta.

Rauhala muistuttaa, että seurakunnan toimintakulttuurin uudelleenmäärittely on vaatinut luonnollisesti työtä ja ponnisteluja. Toimintakulttuurin muutokset ovat erityisesti työntekijöille isoja haasteita.

– Työ ei ole ollut sellaista kuin mitä se oli ennen. Toimintojen määrät ovat lisääntyneet, ja seurakuntaan on tullut uusia työntekijöitä ja harjoittelijoita. Totta kai meillä on ollut myös vastoinkäymisiä. Pääsääntöisesti asiat ovat menneet hyvin, eikä suuria takapakkeja ole tullut.

Haaparannan seurakunnan tapa toimia on herättänyt kiinnostusta myös monissa muissa seurakunnissa niin Ruotsissa kuin Suomessa.

– Meillä on käynyt viime vuosina kymmeniä eri ryhmiä tutustumassa tapaamme tehdä työtä. Minä ja kirkkoneuvoston puheenjohtaja **Bo Kronborg** olemme käyneet erilaisissa koulutus- ja konferenssitilaisuuksissa kertomassa seurakunnastamme ja seurakuntatyömme takana olevasta ajattelusta.

– Kaikki se, mitä olemme tehneet, on vaatinut asioiden uudelleen priorisointia. Jostakin on luovuttu, jotta uutta on voitu tehdä. Olemme olleet myös aktiivisia hakemaan ulkoista rahoitusta uuden kehittämiseen. Rahoitusta olemme saaneet muun muassa kirkolta, hiippakunnalta, EU:lta ja kunnalta.

Juhana Unkuri

Diakonian kolme haaraa

Diakonia on kirkon historiassa varsin tuore ilmiö. Ruotsin kieleen se tuli ensimmäisen kerran 1848 ja saksaan 1856. Englannin kielessä nykyään tunnetaan "diaconia", mutta se ei ole vielä vakiintunut merkitsemään kristillistä lähimmäisen auttamistoimintaa. Suomessakin termi oli niin uusi, että Otto Aarnisalo (Lillqvist) antoi sille laupeudentoimimääritelmänsä vasta 1899. Diakoniaa ei siis "tehty" aikaisemmin.

Pohdin tässä esseessä sitä, mitä diakonia on ollut, nyt on ja mitä se voisi olla. Näkökulmani pohjautuu aihepiirin tutkimuskirjallisuuteen, josta yleiskuvaa saadakse luki- ja voi uppoutua esimerkiksi Diakonian tutkimus -aika-kauskirjan verkkonumeroihin (www.dts.fi/aikakauskirja). Mikä on Diakonian tulevaisuus?

Diakonia toimintana

Kun sanalle diakonia etsitään määritelmää ja sisältöä, yksi malli on lähteä toiminnasta. **Marjatta Myllylän** väitöskirja *Diakonisen hoitotyön mallin rakentaminen* (2004) tarkasteli, mikä sisältö käytännön toiminnassa ilmaisulle diakonia annetaan. Varsinaiset perustelut tulisivat siis nykyajasta ja toiminnasta: tätä tehdään diakoniana. Nykytilanteesta voisi sitten tehdä johtopäätöksiä, miten diakoniaa tulisi kehittää.

Yksi tapa ymmärtää diakonian teologia on siten katsoa sanan nykyistä käyttöä, sitä mikä merkitys sanalle on sovitettu ja mikä sisältö sille on muodostunut. Sen perusteella voi esimerkiksi Myllylän tavoin kuvata diakonisen hoitotyön auttamismenetelmiä lähimmäisen ammatillisena palvelemisena.

Nykyinen diakoniana tunnettu toimintamuoto muodostui varsinaisesti Saksassa. Siinä yhdistyi reformoitua ja katolista perinnettä ja toiminta perusteltiin kristillisillä muotoiluilla. Saksassa tämä on tarkoittanut valtavan diakoniainstituution syntymistä. Tällä hetkellä sikäläisessä diakoniassa eri yhteisöjen kautta on noin 435.000 työntekijää pää- tai osa-aikaisissa työsuhteissa. Heidän lisäksi vapaaehtoisina avustajina työskentelee suuruusluokkaa 400.000 saksalaista. Kun tämä reilun 800.000 henkilön ryhmä suhteutetaan Suomen väkilukuun, se vastaisi noin 50.000 suomalaista, valtava joukko siis.

Diakonia lähimmäisenrakkautena

Vuosikymmeniä sitten Saksasta sain salkkuuni tarran ”Diakonie ist Nächstenliebe”, diakonia on lähimmäisenrakkautta. Raamatullisena kristinuskon piirteenä ei kukaan aseta lähimmäisenrakkautta kyseenalaiseksi: on perin juurin kristillistä auttaa lähimmäistä, sillä hänkin on Jumalan luoma, hänellekin on tarjolla pelastus.

Lähimmäisenrakkaus on toisten ihmisten huomioon ottamista ja kunnioittamista. Perusteluna käytetään yleisesti jaetta Matt 22:37: ”Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, ... ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.” Suomalaisessa ja pohjoismaisessa luterilaisessa keskustelussa on yleisesti ajateltu, että lähimmäisen parhaan ymmärtäminen ei ole uskosta riippuvainen. Uskon rooli kristillisessä diakoniatyössä olisi tämän ajattelun mukaan lisävoiman ja inspiraation tarjoaminen.

Antti Raunio on huomauttanut, että kristitty voi ymmärtää lähimmäisen hyvän laajemmin kuin uskosta osaton. Kun maalliset ongelmat asetetaan iankaikkisuuden mittapuun eteen, näkökulma eittämättä avartuu. Mutta diakonia lähimmäisenrakkautena ei tällöin enää olisi

pelkkää sairaiden hoitamista, nälkäisten ruokkimista, vankien luona vierailua. Se on lähimmäisen kanssa elämistä, kristittyinä.

On hyvä huomata, että edellä esitetty määritelmä ei toimi toisin päin. Ei voi siis sanoa: Lähimmäisenrakkaus on diakoniaa, ei ainakaan siinä merkityksessä, että kaikki lähimmäisenrakkaus aina olisi nimenomaan diakonia-nimikkeellä tunnettua toimintaa. Sanalla diakonia tarkoitetaan tämän ajattelumallin mukaan kaikkea sellaista tekemistä ja harrastuneisuutta, joka lukeutuu lähimmäisenrakkauden piiriin, mutta lähimmäisenrakkaus voi ilmetä myös muulla tavoin. Korostan, että sanavalinta on tällainen siksi, että näin on sovittu. Mikään auktoriteetti ei tätä määritelmää meille ole antanut.

Raamatun ajan diakonia

Jos tarkastellaan ns. ”raamatullista diakoniaa”, sanalla voidaan tarkoittaa monta eri asiaa. Tarkastelen koko *διακονία*, diakonia -sanaryhmää alkukielessä. *Diakonos* ei ole pelkästään kristinuskossa tunnettu termi vaan kreikassa melko yleinen sana. Kuten **Dieter Georgi**, **John N. Collins**, **Anni Hentschel** ja meillä **Kari Latvus** ovat osoittaneet, sana ei varsinaisesti kuvaa tiettyä tekemistä vaan tekemisen tapaa: kreikan diakoneo kuvaa jonkun toisen puolesta toimimista, lähettinä olemista, rakennetta ja suhdetta kahden eri toimijan välillä. Tämä toinen toimija voi olla ihminen mutta myös varsin abstrakti suure.

Pari esimerkkiä valaisee tätä. Kuulo voi **Claudios Ptolemaioksen** tekstissä toimia järjen diakonoksena. **Oene-maeuksella** nälänhätä voi jopa olla jumalallisen oikeudenmukaisuuden diakonina. Meille tutumpi on Ap.t. 6. Yleisen tulkinnan mukaan luvussa nimettäisiin erityisesti pöytäpalveluun diakonit, mutta alkukieli käyttää samassa yhteydessä sanaa diakonia myös **Paavalista**. Hän halusi keskittyä Sanan diakoniaan, sanan lähettinä toimimiseen. Raamatunkäännöksemme peittää paljon alkukielestä tässä ja esimerkiksi kertomuksessa Kaanaan häistä: viinistä huolehtineet palvelijat olivat nimenomaan diakoneja.

Näiden löydösten jälkeen uusin diakonia-sanueen tutkimus ei enää pysty pitämään Uuden testamentin diakoniaa lähimmäisen nöyränä auttamisena. Sana liittyy ih-

Esko Ryökäs on pohtinut paljon diakonian historiaa ja diakonian olemusta.

misten tai asioiden suhteeseen toistensa kanssa. Lähimmäisen auttaminen ei ole tämän kanssa ristiriidassa, mutta se ei ole diakonian alkukielinen merkitys. Anni Hentschelin mukaan diakoni oli varhaisessa kirkossa avustava johtaja, arvostettu henkilö, joka toimi piispan oikeana kätenä. Myöskään saarnaaminen ja opettaminen eivät olleet hänelle vieraita.

Tiukasti tarkastellen olisi aika abstraktia puhua ”diakonian teologiasta” silloin, kun sana ymmärretään edellä kuvatussa raamatuntutkimuksen antamassa merkityksessä. Onkin syytä havahtua siihen, että taustalla on tietty ymmärrys, tietty käsitteelle myöhemmin annettu sisältö, ei Raamatun itsensä antama esikuva.

Tulevaisuuden diakonia

Edellä esitetty on päätynyt eri tavoin siihen, että käsitteelle diakonia on sovittu tietty merkitys. Sillä on linkkinsä kristilliseen ajatteluun, mutta suoraan Raamatusta ei nykyinen sisältö ole nostettavissa. Mikä sitten on näin ymmärretyt diakonian tulevaisuus?

Erityisesti ekumeniaan liittyvä viimeaikainen tutkimus on vienyt diakoniakeskustelun varhaiseen kirkkoon ja alkukielen äärelle. Tästä seuraa, että kirkkojen on aikaisempaa helpompi tehdä yhteistyötä diakonia-nimikkeen alla. Vielä muutama vuosikymmen sitten evankelinen diakoni/diakonissa oli tyypillisesti sairaanhoitaja, ortodoksinen diakoni alttaripalvelija ja katolinen virkaveli papputeen valmistuva teologian opiskelija. Viimeksi mainituilla tulevaisuus diakonina eläköitymiseen saakka ei ollut monen tavoitteena.

Viimeisten vuosien aikana kuvio on muuttunut. Ruotsin kirkossa diakonit ovat jo yksi säie kolmisäikeiseksi ymmärretyssä kirkon virassa, itsenäinen ja oman vastualueensa tuntija piispan ja papin rinnalla. Katolisessa kirkossa on 50 vuoden ajan toiminut sanajumalanpalveluksia ja avustavaa toimintaa toteuttavia avioituneita pysyviä diakoneja, ja likimain vastaavan ajan myös anglikaanisessa kirkossa. Suomen ortodoksisessa kirkossa on nykyään muutamia diakoniatyöntekijöitä, erityisesti ei-liturgisissa tehtävissä.

Taustalla on monen tekijän rinnalla myös tutkimukseen perustuva tieto. Nyt diakoniaa ei enää perustella lähimmäisen nöyränä palvelemisena raamatullisen esikuvan mukaan. Diakonia on muuntumassa alistuneen auttajan pakkoroolista lähimmäisen auttamiseksi ja rinnallakulkemiseksi, tai paremminkin kyse on laajemmasta muutoksesta. Ei vain diakonin rooli ole muuttumassa vaan virkojen sisältö laajemminkin. Jos diakoni ei varhaiskirkossa ollut erityinen sosiaalityön tekijä vaan yksi seurakunnan monista johtajista, kaikkien työntekijöiden roolia ja tehtäviä tullaan muuntamaan.

Valistunut arvaukseni on, että diakonia lähimmäistä hädässä ja ongelmissa auttavana työmuotona jatkaa elämistään vielä pitkään, ihan vaan sen vuoksi, että tuollainen toimintatapa on kristillistä ja yhteiskunnallisestikin hyväksyttyä. Vähitellen perustelut tälle toiminnalle muuttuvat. Vetoaminen kuninkaaseen palvelijana (Mk. 10: 42) tai laupiaaseen samarialaiseen (Lk. 10) jäänevät yhä

enemmän taustalle, samoin kuin viittaukset viimeiseen tuomioon (Matt. 25). Toisaalta Suomessa luterilaisen kirkon kehitys johtaa vähitellen siihen, että diakoneillekin palautuu yhä selkeämmin papillisia tehtäviä. Samalla eri kirkkojen käsitys diakonien työtehtävistä lähestyy toisiaan, ja varhaisen kirkon dokumentteja.

Jossain vaiheessa saattaa olla, että termi diakonia jää syrjään auttamistyötä kuvaavana käsitteenä, onhan se ilmaisuna 1800-luvun keksintöä. Itse kristillinen lähimmäisen rinnalla toimiminen sen sijaan jatkuu, aina paruuksiaan asti.

Esko Ryökäs

TT, yliopistonlehtori, systemaattinen teologia
Itä-Suomen yliopisto

Marjatta Myllylä, *Diakonisen hoitotyön mallin rakentaminen*. Oulu. 2004. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514273567.pdf>

<https://www.evangelisch.de/inhalte/113459/20-09-2013/die-diakonie-gelebte-naechstenliebe>

John N. Collins, *Re-interpreting the Ancient Sources*. Oxford. 1990.

Kari Latvus, *Diakonia as Care for the Poor?*

Antti Sepponen

Diakonaatti- uudistuksen tilanne

Diakoniavirka, diakonivirka, diakonaatti, rakkaalla prosessilla on monta nimeä. Tämä nimien moninaisuus kuvaa osaltaan myös diakonaatti-uudistuksen monimuotoisuutta. Diakonaatti on asia, jota on käsitelty kirkossamme pitkään, perusteellisesti ja monisyisesti. Uudistus sai toistaiseksi viimeisen vaiheensa marraskuun Kirkolliskokouksessa.

Diakonaatti-uudistuksen viimeisin vaihe sai alkunsa, kun Kirkolliskokous asetti tammikuussa 2000 komitean, joka otti nimekseen virkarakenekomitea. Se sai tehtäväksi koota yhteen diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat. Komitean mietintö: ”Palvelijoiksi vihityt” ei saanut varauksentonta kannatusta. Tämän mietinnön pohjalta kirkolliskokous päätti 4.11.2003 lähettää diakonaatti-asian kirkkohallituksen valmisteltavaksi. Tuossa vaiheessa diakonaattiin toivottiin kuuluvan kirkon diakoniatyöntekijät, nuorisotyöntekijät ja kanttorit.

Tehtäväksi antona oli selvittää, miten em. virkoja voidaan uudistaa niin, että virkoihin kutsutaan ja vihitään ja vihityillä on oikeus käyttää hyväksytyjä viran tunnuksia. Toisena tehtävänä oli edetä niin, että vihkimyksen perusteena on virkojen silloinen identiteetti kirkon kokonaisuusmission toteuttajana. Virkojen tehtävien toivottiin säilyvän pääosin ennallaan. Lisäksi edellytettiin, että viranhaltijoiden mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon ja hallinnolliset oikeudet lisääntyisivät.

Kirkkohallitus antoi kirkolliskokoukselle kaksi erillistä selvitystä käsittelyyn vuosina 2011 ja 2015. Käsittelyt eivät ole tuoneet asiaan selvyttä. Molempien käsittelyjen lopputuloksena oli se, että asia lähetettiin kirkkohallitukseen uudelleen valmisteltavaksi.

Syksyn 2015 kirkolliskokouksen Kirkkohallitukselle annetussa jatkovalmistelutehtävässä pyydettiin ottamaan huomioon kaksi seikkaa. Ensiksi oli selvitettävä, voidaanko diakonaattikäsitettä hyödyntämällä saavuttaa uudistuksen sisällöstä sellainen yksimielisyys, että asia voisi edetä. Toiseksi oli selvitettävä, voidaanko asiassa edetä piispaikokouksen päätöksellä ilman, että tarvitaan lainsäädäntömuutoksia.

Kirkkohallitus kutsui viime keväänä systemaattisen teologia yliopistolehtori, TT **Minna Hieta-mäen** tekemään selvitystä diakonian viran uudistusprosessin tilasta. Selvitys valmistui tämän vuoden elokuussa. Selvityksen perusteella diakonaatti-käsitettä hyödyntämällä ei voida saavuttaa uudistuksen sisällöstä sellaista yksimielisyyttä, että aiemmin prosessissa esitetyt ongelmat voidaan ratkaista. Lisäksi kävi ilmi, että kaikkia prosessin edellyttämiä muutoksia ei voida viedä läpi ilman kirkolliskokouksen päätöstä.

Kirkkohallituksen täysistunto päätti 15.10.2019 olla antamatta kirkolliskokoukselle jatkovalmisteltua esitystä diakonivirkaa koskevien säännösten lisäämisestä kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen. Kirkkohallitus katsoi, että kirkolliskokouksen 5.11.2015 tekemä päätös palauttaa diakonivirkaa koskeva asia kirkkohallitukseen uudelleen valmisteltavaksi tuli tämän ilmoituksen myötä loppuun käsitellyksi.

Diakonaatti-uudistus tuli tämän ilmoituksen myötä ns. maaliin tämän prosessin vaiheen kohdalla. Henkilökohtaisesti uskon, että tämä maali ei ollut viimeinen, vaan diakoniaatti-uudistus nousee esiin tulevaisuudessa uudelleen. Tämän meille näyttää tulevaisuus.

Petri Määttä

vt. kirkkoneuvos
Kirkkohallitus

Diakonia kirkon erottamattomana toimena

"Olevia oloja tarkoin silmällä pitämällä, pyydetäköön saada asiat kehittymään siihen suuntaan, että toimi (= diakonia) juurtumistaan juurtuu kirkkoon ja siten muodostuu kirkosta erottamattomaksi toimeksi."

Diakoniatyössä koko elämänsä palvellut **Auvo**-isäni on alleviivannut punaisella tämän tekstin **Otto Aarnisalon** kirjassa *Suomen kirkon diakoniakysymys* (1899, toinen painos 1954). Vielä varmemmaksi vakuudeksi isäni on vetänyt sinisen viivan tekstin viereen.

Diakonia on juurtunut kirkkomme erottamattomaksi osaksi, kiitos meitä edeltäneiden sukupolvien sinnikkään työn. Diakonian virka on yksi kolmesta pakollisesta seurakunnan virasta. Diakonia on monille ihmisille yksi tärkeimmistä syistä kuulua kirkkoon. Kirkko itsekin usein perustelee koko olemassaoloaan korostamalla diakoniaa yhtenä perustehtävänä.

Miltä näyttää diakonian tulevaisuus? Säilyykö se ”kirkon erottamattomana toimena”, kuten Otto Aarnisalo toivoi?

Apostoli **Paavalin** kehoitus Rooman seurakunnalle osoittaa 2020-luvun diakoniale kolme tienviittoa.

”Jumalan armahtavaan laupeuteen vedoten kehotan teitä, veljet: Antakaa koko elämänne pyhäksi ja eläväksi, Jumalalle mieluisaksi uhriksi. Näin te palvelette Jumalaa järjestillisellä tavalla. Älkää mukautuko tämän maailman meenoon, vaan muuttukaa, uudistukaa mieleltänne, niin että osaatte arvioida, mikä on Jumalan tahto, mikä on hyvää, hänen mielensä mukaista ja täydellistä.” (Room. 12:1–2).

Muuttukaa ja uudistukaa

Oman aikansa monenlaisten muutosten ja yhteiskunnallisten myllerrysten aikana Paavali opasti seurakuntaa muuttumaan. Muutoksessa ei pidä jähmettyä, kaavoittua ja jäädä virran vietäväksi vaan uudistua ja muuttaa maailmaa.

Diakonian elinvoimaisuus on aina perustunut sekä sisältä että ulkoa tuleviin tekijöihin.

Sisäiset elinvoimatekijät liittyvät kirkon identiteettiin. Diakonia perustuu kristilliseen uskoon, joka ei voi olla oikeaa uskoa, jos se alistuu toimeettomaksi, vetäytyväksi ja kuuroksi uskoksi. Uskoa ja rakkautta ei voida erottaa toisistaan niiden kummankin kuihtumatta.

Diakoniabarometri 2018:n mukaan seitsemän kymmenestä diakonityöntekijästä kokee toteuttavansa lähes aina kristillistä uskoa työssään. Hengellisyys on läsnä työntekijän asenteessa ja tavassa, jolla hän kohtaa ihmiset.

Ulkoiset elinvoimatekijät liittyvät siihen, että diakoniatyössä tunnistetaan ajankohtaiset tarpeet ja ihmisten tilanteet. Se on ollut aina diakonian vahvuus, mutta myös osa diakonian olemusta etsiä hädän ääripäähän ja toimia äänettömän hädän puolesta, Otto Aarnisalon diakonianäyn mukaisesti.

Diakonian omaleimaisuus on ihmisen kokonaisvaltaisessa kohtaamisessa. Diakoniabarometri 2018:n paljastama keskeinen voimavara on siinä, että diakonityöntekijät pitävät toivon välittämistä diakoniatyön tärkeimpänä tehtävänä. ”Marginaalissa on tilaa huono-osaisuuden lisäksi myös toivolle, rakkaudelle ja hyvän tekemiselle.”

Diakonialla on tulevaisuus, mikäli se kykenee olemaan kiinni kulloisessakin ajassa ja muuttumaan sen tarpeiden mukaan. Voimavarana muutoksissa on kristillinen lähimmäisenrakkaus.

Jumalan tahdon mukaan

Paavali kehottaa muuttumaan niin, että seurakunta osaa arvioida, mikä on Jumalan tahto, mikä hyvää, hänen tahdonsa mukaista ja täydellistä.

Diakonia ei ole menetelmä tai työmuoto. Se ei ole sosiaalityön jatke, eikä sitä voi kutistaa hyväntekeväisyydeksi. Diakonian perustana on kristinuskon perusopetus jakamattomasta ihmisarvosta. Diakoniassa on kyse avun tarpeesta ja hädässä olevien ihmisten puolelle ja rinnalle

asetumisesta, toimimisesta yhdessä heidän kanssaan. Viime kädessä on kyse ihmisarvon esillä pitämisestä ja puolustamisesta.

Diakonian tulevaisuuteen liittyy entistä vahvempi yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Diakoniatyöntekijöillä on ajankohtainen tietämys yhteiskunnallisesta tilanteesta. Diakoniatyö pyrkiikin ketterästi mukautumaan ajan ilmiöihin ja haasteisiin, mutta tutkimuksen, koulutuksen ja viestinnän kokonaisuudesta puuttuu suunnitelmallisuus.

Vaikuttamisen vahvistamiseen liittyy tiedon tuottaminen, mikä samalla palvelee toiminnan kehittämistä. Ajantasainen tieto myös auttaa diakonian tekemistä näkyväksi ja tunnetuksi. Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tarvitaan tietoa heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanteista ja yhteiskunnallisista epäkohdista. Tätä tietoa diakoniatyössä kertyy koko ajan ihmisiä kohdattaessa.

Diakoniabarometri 2018:n tulokset kertovat, että diakoniatyöntekijät vaikuttavat viestinnällä selvästi vähemmän kuin miten tärkeänä he pitävät sitä. Viestintä on paljolti suunnittelematonta ja myös diakoniatyön tilastotietojen hyödyntäminen on hyvin vähäistä. Kuitenkin tällä voitaisiin vaikuttaa diakoniatyön asemaan ja päätöksentekoon niin paikallisseurakunnissa kuin koko kirkossa.

Diakonian valtakunnallisen ja kokonaiskirkollisen viestinnän tulevaisuus huolestuttaa, kun Diakonia-lehti lakkaa ilmestymästä. Ymmärrän toki printtimediaan liittyvät paineet ja tiedostan kirkollisiin lehtiin kohdistuvat ongelmat erityisesti.

Isäni oli ahkera Diakonia-lehden lukija ja arvosti lehteä niin paljon, että talletti lehdet vuosikertoina. Tajuan, ettei tämä aika enää palaa. Mutta kuka kantaa vastuun ja huolehtii konkreettisesti diakonian valtakunnallisesta viestinnästä? – Kiitos jo edesmenneen isäni ja myös omasta puolestani Diakonia-lehden tekijöille vuosikymmenten aikana!

Antakaa elämäenne uhriksi

Paavali puhuu Roomalaiskirjeessä ensin siitä, mitä Jumala on lahjoittanut ihmisille ja mitä Kristus on tehnyt heidän puolestaan. Sen jälkeen seuraa, mitä meidän on tehtävä. ”Antakaa koko elämäenne pyhäksi ja eläväksi, Jumalalle mieluisaksi uhriksi.”

Paavalin ajatus tulee suoraan diakonian ytimeen. Kysymys on itsensä antamisesta, sitoutumisesta ja uhrautumisesta, johon Kristuksen rakkaus ja usko Jumalaan ihmi-

sen vapauttavat. Palveleminen ei ole ankeaa itsevalittua uhrautumista tai marttyyrin sädekehän tavoittelemista. Palveleminen tulee hyvin lähelle rakastamista, itse asiassa Uudessa testamentissa palveleminen ja rakastaminen kuuluvat yhteen.

Sitoutuminen, uhrautuminen ja itsensä antaminen eivät ole olleet 2000-luvun alun muutokäsitteitä. Päinvastoin sitoutumattomuus, oman edun tavoittelu ja itsekkeskeisyys ovat aikamme tyypillisiä piirteitä. Tämä on edellyttänyt diakonialta vahvaa identiteettiä ja kulkemista vastavirtaan. Siinä on samalla sen vahvuus ja omaleimaisuus myös 2020-luvulla. Niiden avulla diakonia säilyy ”kirkon erottamattomana toimena” tulevaisuudessakin.

Jenni Kosonen

Jenni Kosonen

Seppo Häkkinen
Mikkelin hiippakunnan piispa

Nyt luodaan pohja huomisen diakonialle

Diakonia vaikuttaa ja viestii 2020-luvulla, mutta minkälainen diakonia ja minkä sisältöisenä. Miten diakonia määritellään? Onko se kirkon diakoniatyöntekijöiden tekemää työtä vai kaikkea hyvää, mitä maailmassa tapahtuu, tai jotain siltä väliltä? Onko se jotakin työnkuviin rajattua, vaiko vapautta mennä sinne, mikä tuntuu olevan oikein sillä hetkellä ja siinä paikassa? Tai jotakin siltä väliltä?

Kirkon diakoniatyö on laajaa, vaikuttavaa ja monipuolista. Työkalerenterit ovat täynnä erilaista ja moninaista kohtaamista, auttamista ja tilaisuuksia. Mahtuuko tuohon enää mitään uutta tai ehtiikö kaiken tekemisen keskellä ajatella asioita uudella tavalla. Tarvitseeko edes? Seuraavassa joi-takin kokeiluja näkökulmia diakonian tekemiseen.

Rohkeaa sektorirajojen ylitystä

Vuosien aikana on puhuttu eri yhteyksissä sektorirajat ylittävästä yhteistyöstä. Diakonian vaikuttavuuden kannalta se on hyvä mahdollisuus. Kokeilin kahden seurakunnan työ-

muodon, nuorisotyön ja diakoniatyön, tavoitteiden ja toiminnan yhdistämisestä. Diakonialla on kutsu hyvän tekemiseen, se antaa merkityksellisyttä ja osallisuutta. Nuorisotyöllä on puolestaan hyviä menetelmiä ko-koavassa ja osallistavassa nuorisotyössä. Nuorilla on halu vaikuttaa ja tehdä hyvää. Diakoniatyön tavoitteet, toimijan ja toiminnan kohteen auttaminen sekä voimaannuttaminen, so-pivat myös nuorisotyöhön.

Toiminta pohjautui nuoristyön metodeihin ja diakoniatyön sisältöihin ja tavoitteisiin. Nuoria koulutettiin, he päättivät itse kohteet ja toteuttivat erilaiset auttamis- ja varojenkeruuhankkeet muodostamissaan toimintaryhmissä. Yhteistyökumppaneita olivat erilaiset auttamisorganisaatiot sekä kirkon piirissä että muualla. Toiminta veti mukaansa runsaasti eri ikäisiä nuoria ja nuoria aikuisia. Se teki nuorista vastuullisia toimijoita sekä synnytti lukuisia diakoniaprojekteja, joita nuorten vastuuryhmät ohjasivat. Hyvää kokoavaa nuorisotyötä ja vaikuttavaa diakoniaa.

Panostetaan verkostoihin ja kumppanuuksiin

Verkostoyhteistyöstä sekä kumppanuuksista on diakoniatyössä ja

sosiaalituessa paljon kokemuksia. Espoossa on kuluvan vuoden aikana toteutettu kaupungin, järjestöjen ja seurakuntien välisen yhteistyön koordinoimista ja kehittämistä kaupungin hankerahoituksella toteutetulla verkostoyhteistyön koordinoitihankkeella. Kaupungille oli tärkeää saada eri toimijat ”samalle kartalle”, lisätä yhteistyötä kaupungin, järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken sekä tukea järjestöjen kuntalaisten hyväksi tekemän työn kehittämistä. Hanke rakentaa eräänlaisen alustan yhteistyölle ja sen käytännön toteutukselle. Tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittiin resursseja verkostojen ja yhteistyön rakentamiseen, kehittämiseen ja koordinoimiseen sekä yhteisöjä palvelevien konkreettisten toimien käytännön toteutukseen.

Hankkeessa onkin toteutettu yhdessä järjestöjen, seurakuntien ja kaupungin kanssa useita konkreettisia toimia, kuten Asunnottomien yön neljä aluetapahtumaa ja paneelia, verkkoalustahanke ja Järjestökahvila. Lisäksi on etsitty ratkaisuja moniin käytännön asioihin liittyen esim. ruokaturvallisuuteen, tilakysymyksiin, pk-seudun yhteistyöhön, sekä kehitetty toimintamalleja ja vapaaehtoistoimintaa. Varsinkin ruoka-apu-koordinaatioryhmä on pyrki-

nyt aktiivisesti tekemään yhteistyötä muiden toimijoiden ja hankkeiden kanssa. Kirkkopalveluiden Osallista-va yhteisö -hankkeen Kumppaniksi-koulutus, verkkoalustan tuottaminen ja ammattikorkeakoulun sekä muiden oppilaitosten kanssa yhteistyö on ollut monella tapaa hyvää ja antoisaa yhteistyön kaikille osapuolille.

Järjestöt ja seurakunnat tekevät kuntalaisten ja kaupungin kannalta merkittävää työtä eri tavoin haastavassa elämäntilanteessa olevien hyväksi. Koordinaatiohankkeessa mukana olevat toimijat tukevat suoraan ja välillisesti osallisuutta sekä vähentävät hyvinvointieroja. Koordinaatiohankkeessa tavoitteet kohdistuvat avuntarvitsijoiden ja heidän hyväkseen toimivien yhteisöjen hyväksi.

Verkostoyhteistyön koordinaatiohankkeella on saavutettu monenlaisia tuloksia. Se, että on opittu tuntemaan muita toimijoita ja niiden tekemää työtä, on ollut edellytys yhteistyölle. Tapaamisissa on ollut tilaa yhteisten haasteiden tunnistamiselle ja ratkaisujen etsimiselle. Yhteinen työskentely on rakentanut hyvien käytäntöjen jakamista ja oman työn kehittämistä yhdessä sovittujen tavoitteiden suuntaan.

Diakonista palveluliike-toimintaa

Järjestöt tekevät paljon diakonia- ja sosiaalityötä ilmeisen kustannustehokkaasti. Myös yritykset ja yhteisöt tekevät mielellään jotakin yhteiseksi hyväksi, kutsuttiinpa sitä hyvätekeväisyydeksi, yhteiskuntavastuuksi tai

positiivisen julkisuuskuvan luomiseksi. Yhteistyö erilaisten yhteisöjen kanssa voisi olla diakoniale mielenkiitoinen mahdollisuus. Varsinkin monet järjestöt ja säätiötaustaiset yhteisöt ovat jo lähtökohtaisesti diakoniaorientoituneita. Hyvänä esimerkkinä on palveluliiketoiminnassa toimiva, mutta myös diakoniatyötä tekevä Edistia (Espoon diakoniasäätiö), jonka missio on ”diakonian periaatteiden mukaisesti toimia elämänsä tukea tarvitsevien ihmisten hyväksi ja edistää heidän elämänsä hallintaa”.

Yksi Edistian toimintaa ohjaavista teeseistä on: ”Edistämme yhtäläisen ihmisarvon toteutumista ja jokaisen mahdollisuutta elää oman tahtonsa mukaista elämää.” Tuttuja, hyviä tavoitteita diakoniasta! Yhteistyö yritysten ja yhteisöjen kanssa vaatii kuitenkin diakoniatyön uudenlaista resurssien suuntaamista ja ehkä myös uudenlaisen työtavan kehittämistä. Jonkun verran on kokemusta diakoniatoiminnan osa-alueen ostamiseen ulkopuoliselta toimijalta. Samoin kuin diakoniatyön taloudelliseen tukemiseen järjestöissä, joiden toiminta tukee kirkon diakoniatyötä ja edesauttaa diakonian tavoitteiden toteutumista.

Vaikuttavaa diakoniaa

Voisiko diakonia vaikuttaa yhteiskunnallisen osallistumisen kautta? Diakonin urani alussa törmäsin moniin rakenteellisiin ongelmiin, joihin oli vaikea löytää ratkaisua diakonin työn kautta. Saatoin antaa hetkellistä apua, hyvää ja korvaamatonta sek,

mutta pysyvämpää muutosta oli vaikea saada aikaan. Heräsi ajatus lähteä mukaan kunnallispolitiikkaan, juhlallisena aikomuksena vaikuttaa ja parantaa asioiden tilaa. Valinta oli haastava, mutta kuitenkin vaikuttava ja monella tapaa hyvä. Yhteiskunnallinen toiminta toi paljon lisäosaamista diakoniatyöhön, ja hyödynsin diakonian osaamista kunnallispolitiikassa, varsinkin diakoniaan läheisellä liittyvillä toimialueilla. Tärkeää oli huomata, kuinka vähän yksin saa aikaan ja kuinka tärkeää on yhteistyö. Diakonityöntekijöillä on annettavaa ja saatavaa yhteiskunnallisesta osallistumisesta.

Diakonia pitää sisällään ajatuksen lähimmäisen elämän, ihmisarvon ja erilaisuuden kunnioituksesta. Erilaisuus on myös osa diakoniatyötä, sen toimintaa ja toteutusta. Diakoniasa on jotakin kahlitsematonta, joka etsii paikkansa ja muotonsa ihmisten sekä ajan ja toimintaympäristönsä keskelä.

Diakonian haasteena voidaan nähdä moninainen köyhyys, puute hyvän elämän perusasioista. Diakonin kutsumus on vaikuttaa ja toimia tuon köyhyyden ja sen seurauksien vähentämiseksi. Silloin se viestii lähimmäisen rakkaudesta, toivosta ja hyvyyden voimasta. Ajatus on innostava. Siinä on tilaa erilaisille diakonian työnäyille ja diakonian tekijöille.

Jyrki Myllärniemi
kehittämispäällikkö
Edistia-konserni
Espoon diakoniasäätiö

Diakoniaa tarvitaan sote-uudistuksen jälkeenkin

Ilkka Kantola kannustaa toimimaan rohkeasti ihmisarvon puolesta.

Diakonian ja sosiaalityön kenttää on viime vuosina värittänyt vireillä ollut soteuudistus. Pitkään jatkuneen hankkeen keskeinen tavoite on rakentaa järjestelmä, jossa nykyistä paremmin toteutuisi kansalaisten yhdenvertainen pääsy sosiaali- ja terveyspalveluihin. Toisena tavoitteena on ollut palvelujärjestelmän tehostaminen siten, että julkisen talouden pidemmän aikavälin kestävyys vahvistuisi.

Alkaneella vaalikaudella yritetään jälleen saada uudistus aikaan. **Antti Rinteen** hallitusohjelman keskeinen rakteellinen ratkaisu tulee olemaan palvelujen järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta maakunnille.

Sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien kolmannen sektorin järjestöjen kannalta muutos on merkittävä. Keskeiseksi yhteistyökumppaniksi tulee kuntien sijaan maakunta. Järjestöt joutuvat rakentamaan yhteistyösuheteitaan uusiin virkamiehiin ja päättäjiin.

Soteuudistuksen eri vaiheissa ovat perustuslain asian tuntijat korostaneet julkisen vallan vastuuta huolehtia, että jokaisella kansalaisella on pääsy riittäviin palveluihin. Julkisella vallalla on velvollisuus huolehtia palvelujen riittävästä rahoituksesta. Palvelujen tuottamisessa julkisella toimijalla tulee olla päärooli. Tuottajina voi lisäksi olla yksityisiä yrityksiä ja kolmannen sektorin järjestöjä.

Palvelujärjestelmä nojaa julkiseen rahoitukseen

Ihmisten pääsyä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ei voida jättää hyväntekeväisyyden kuten lahjoitusten tai vapaaehtoistyön varaan. Kansalaisten yhdenvertaisuus toteutuu parhaiten, kun palvelujärjestelmä nojaa lainsäädäntöön ja julkiseen rahoitukseen. Näyttää selvältä, että lahjoituksilla ja vapaaehtoistyöllä tulee jatkossakin olemaan vain rajallinen merkitys sosiaalityön kentässä. Niiden avulla voidaan saada aikaan nopeita kehittämissankkeita ja innovaatioita ja toisaalta tuottaa sellaisia uusia palveluita, jotka lisäävät ihmisten hyvinvointia la-
kisääteisten palvelujen päälle. Järjestöissä toteutettu va-

Diakonialaitosten erityinen panos on ollut työ erilaisten yhteiskunnan marginaaliin työnnettyjen ihmisten parissa.

paaehtoistoiminta voi kasvattaa myönteistä yhteisöllisyyttä.

Viime vaalikaudella **Juha Sipilän** hallituksen valitsema keino vahvistaa yksityisten yritysten roolia sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa osoittautui sekä teknisesti että poliittisesti ylivoimaiseksi. Käsitykseni mukaan tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei yksityisillä yrityksillä ja kolmannen sektorin järjestöillä jatkossa tulisi olemaan tilaa palvelujen tuotannossa. Vaikka peruslähdekohtana tulee olemaan, että maakunnat hoitavat tuotannon, on yrityksillä ja järjestöillä täydentävä rooli. Asiakkaiden valinnanvapaus toteutetaan erilaisilla palvelu- tai asiakassetelijärjestelmillä.

Tarvitaan diakonialaitosten yhteistyötä

Diakonialaitokset kilpailevat sosiaalipalvelun tuottajina asiakkaiden ja kuntien / maakuntien suosiosta muiden yksityisten toimijoiden kanssa. Pidän todennäköisenä, että diakonialaitosten keskinäinen kilpailukin kovenee, elleivät ne kykene erikoistumaan ja siten erilaistumaan. Erillisinä pysyessään laitokset edustavat pieniä toimijoita, kun niitä verrataan kansainvälisiin yrityksiin. Yhdistyessään ne voisivat saavuttaa joitakin tehokkuusetuja, mutta pitkän historian omaavina yhteisöinä yhdistymisiä tuskin on odotettavissa. Laitosten historia ja identiteetti on osa niiden brändiä ja näkyvyyttä kentällä.

Diakonia-ajatuksen pohjalta Diakonialaitosten erityinen panos on ollut työ erilaisten yhteiskunnan marginaaliin työnnettyjen ihmisten parissa. Laitoksissa on kehitetty työhön vaadittavaa erityisosaamista ja ylläpidetty jatkuvaa kehittämistoimintaa. Tämä strategia voi kantaa

myös pitkälle tulevaisuuteen. Erikoistuminen ja jatkuva kehittämistoiminta sellaisen asiakasryhmän parissa, joka haastavuutensa ja pienen kokonsa takia ei välttämättä kiinnosta isoja yrityksiä.

Arvot ovat lupaus laadusta

Diakonialaitosten sosiaalipalvelujen sisältö ei välttämättä eroa maallisten yritysten tai kuntien toiminnasta. Kuntiin verrattuna kilpailuetua saattaa syntyä nopeasta reagointikyvystä ja ketteryydestä. Yksityisiin yrityksiin verrattuna diakonialaitosten arvot ja asema yleishyödyllisenä yhteisönä koetaan lupauksena inhimillisestä kohtelusta ja huolenpidon laadusta. Diakonialaitosten kristillinen ja kirkollinen traditio ja niiden harjoittama puhe lähimmäisen rakkaudesta vaikuttavat merkittävänä motivaation ja inspiraation lähteinä monille laitoksissa työtä tekeville ja vastuuta kantaville.

Diakonialaitoksilla on edelleen tärkeä rooli koulutuskentässä niiden toimiessa alan ammatillisen oppilaitoksen Suomen Diakoniaopiston ja Diakonia-ammattikorkeakoulun ylläpitäjinä. SDO on aloittanut toimintansa 2017 ja opiskelijoita on n. 2000. Diak on vakiinnuttanut paikkansa suomalaisessa ja kansainvälisessä korkeakoulumaailmassa. Se tällä hetkellä on suurin sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen järjestäjä Suomessa. Opiskelijoita on kaiken kaikkiaan noin 3 000.

Väestön ikärakenteesta johtuen koulutetun työvoiman tarve on nopeasti kasvamassa. Sosiaali- ja terveysalalla työvoiman tarve korostuu. Alan oppilaitosten kyky houkutella opiskelijoita ja edistää opinnoissa etenemistä on tärkeä tekijä siinä, miten onnistumme vastaamaan tuohon haasteeseen. Uskon, että lähitulevaisuudessa tullaan käymään entistä vakavampaa keskustelua koulutusaikojen pituuden ja osaamisvaatimusten yhteensovittamisesta. Kiinteässä yhteydessä tähän keskusteluun ovat kysymykset elinikäisestä oppimisesta ja täydennyskoulutuksesta. Näiden kysymysten edessä myös diakonialaitoksilla on mahdollisuus aktiiviseen vaikuttamiseen.

Ilkka Kantola

TT, diakoniajohtaja
Diakonissalaitos

Turvapaikanhakijoiden leirillä Helsingin Rautatietorilla vuonna 2018. Isä Heikki Huttunen keskellä.

Diakonian haaste ekumeniaalle

Ekumeeninen turhautuminen

Ekumeenista liikettä vaivaa turhautuminen. Moni miettii, onko kristittyjen ykseyden tavoittelu mielekästä. "Ekumeniassa on sanottu melkein kaikki, mutta ei ole tehty melkein mitään", totesi ranskalainen ortodoksiteologi Olivier Clément vuosituhannen vaihteessa. Turhautuminen koskee erityisesti monenvälistä teologista vuoropuhelua.

Jos tarkastelee kirkkojen kahdenvälisiä suhteita tai ekumeenisten järjestöjen siivittämää yhteistyötä lähes kaikilla kirkkojen elämän alueella, saa toiveikkaamman kuvan. Mutta totta on, että teologia antaa odottaa itseään. Uskon asioista vallitsee suurempi yhteisymmärrys kuin osataan

ilmaista eri traditioiden kannalta pätevin teologisin termein. Tarkoittaako tämä, että uskonopin keinoin päästään vain tiettyyn pisteeseen ja että ydinkysymyksiin jää ikuinen ero? Onko tyydyttävä uskonnäkemyksen perusuonteiseen eroon ja jatkettava käytännön yhteistyötä niillä alueilla, joilla se on mahdollista? Liittykö turhautuminen kristittyjen identiteettikriisiin – mitä on olla kirkko?

Diakonia uskon ytimessä

Lähimmäisen palveleminen on kirkon klassisten opettajien ajattelussa uskon ydintä. Siinä kohdataan Kristus. Varhaisessa kirkossa vallitsi elimellinen yhteys jumalanpalveluksen ja toisten ihmisten palvelemisen välillä. Eukaristinen palvelus, "alttarin sakramentti", jatkui "lähimmäisen

sakramenttina". Kirkon kolmijakoinen virka kehittyi Uuden testamentin yhteisössä niin, että piispat apostolien seuraajina saivat ensin kumpankin diakonit, ja vasta kolmantena mainitaan presbyterit, joille myöhemmin siirtyy piispan valtuutus eukaristisen yhteisön vanhimpiina.

Diakoniasta varhaiset kirkon opettajat käyttivät nimityksiä "veljeyden sakramentti", "köyhän sakramentti" ja "lähimmäisen sakramentti". Kirkkoisä Johannes Krysostomos opettaa, että köyhän palveleminen on liturgiaa, jonka alttari on arvokkaampi kuin se, jolla eukaristia toimitetaan: "Yksi on arvokas sen Kristuksen ruumiin tähden, jonka otamme siltä vastaan, ja toinen on arvokas sen tähden, että se on Kristuksen ruumis."

Tämän käsityksen mukaan lähimmäisen palveleminen, diakonia, on osa sitä uskon ja kirkon elämän ydintä, josta käytetään sanaa sakramentti. Idän kirkon opetuksessa se viittaa pelastuksen ja uskon mysteeriin, joka on kirkon elämän ydin ja joka tulee ilmi olennaisesti evankeliumin sanassa, eukaristiassa muissa pyhissä toimituksissa. Diakoniaa voi kutsua pyhäksi toimitukseksi. Se on keskeinen ulottuvuus Jumalan pelastavan läsnäolon mysteerissä. Lähimmäisen palveleminen ei ole uskon ja kristityksi tulemisen seurausta, vaan olennainen osa itse uskoa, ylösnousseen Kristuksen kohtaamista ja matkakumppanuutta Kristuksen seuraajana Hänen avaamallaan elämän tiellä.

Teologinen ja hengellinen lähestymistapa näkee diakonian olennaisena, luovuttamattomana osana kirkon elämää. Diakonia on enemmän kuin sosiaalityötä kristillisellä mausteella tai yhteiskunnan sosiaalitoimen täydentämistä. Teologia avaa näköalan myös diakonian merkitykseen ekumeenisen liikkeen kannalta. Jos kirkon diakonia, palvelutehtävä kaikkia lähimmäisiä kohtaan, kuuluu kirkon ja kristityn elämän keskiöön, sitä kautta voi löytää uusia avauksia kohti uskon yhteistä ydintä.

Diakonia kilvoituksena kohti yhteistä alttarin sakramenttia

Liian usein ekumeenisissa teologisissa keskitytään yhteiseen ehtoolliseen kristittyjen yhteyden juhlan eikä haluta ajatella, että sen puuttuminen on synnin seurausta. Synnin tunnustamisen ja katumuksen tulisi olla realistisen ekumenian ensi askel. Katumus, mielen ja elämäntavan muutos, merkitsee kilvoitusta, askeesia. Askeesin tarkoitus on avata esteitä rakkauden tieltä, jotta kristitty voisi antaa itsensä Jumalan rakkauden käyttöön.

Diakonia tulee nähdä rakkauden askeesina. Se tarkoittaa lähimmäisen näkemistä kunnioituksen ja rakkau-

den valossa. Toinen ihminen ei ole vieras eikä uhka, vaan mahdollisuus tasaveroiseen kohtaamiseen ja yhteyteen. Ihmisten erilaisuudella, toisuuksella, on luovuttamaton arvo kristillisen ihmiskäsityksen ja pelastuksen kannalta. Rakkauden askeesi kirkastaa Kristuksen kasvoja kaikissa keskenään eritaustaisissa ja eri tavoin suuntautuneissa ihmisissä.

Kilvoitus määrittelee diakonian käytännön hengellisyytenä, joka ilmenee ihmisen kunnioittamisena ja palveluna myös poliittisella tasolla ja jolla on ekumeeninen merkitys. Yhteys lähimmäisen palvelemisen sakramentissa, elävän alttarin äärellä, voi avata uuden reitin yhteisen eukaristi- sen alttaripöydän ympärille. Kristittyjen yhteistyö diakonian eri alueilla ansaitsee tulla tunnustetuksi toisenlaisena tienä kohti teologista yhteisymmärrystä.

Ekumeeninen mahdollisuus

Ekumeeninen liike tarvitsee uutta innoitusta sekä omaa motivaatiotaan että ulkoista uskottavuuttaan varten. Kirkkoliittojen rakenteet syntyivät osana 1900-luvun kosmopolitismia ja kehitysoptimismia. Kansainvälisen yhteistyön kuviot natisivat liitoksissaan, kun eräät sen vahvimmat jäsenet toimivat lyhytnäköisten taloudellisten intressien mukaan eivätkä ota huomioon ihmiskunnan yhteistä etua. Euroopan unioni on taloudellinen ja humanitääriinen suurvalta, mutta poliittinen ja sotilaallinen kääpiö. EU tasapainoilee yhtäältä USA:n ja Kiinan kauppakumppanina ja toisaalta omien erivahvuisten jäsentensä keskustelukerhona. Tämä tapahtuu samaan aikaan, kun ihmiskunta kohtaa apokalyptiset haasteet taloudellisen eriarvoistumisen ja ympäristökatastrofien muodossa.

Poliitikot haastavat kirkkoja ja uskontoja: voisivatko ne luoda eettis-moraalista selkärankaa, kun ilmastomuutos lopettaa kulutusjuh-

Alttaripöytä pyhän marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalaisen haudalla Kokonien kalmistossa Ilomantsissa.

lan länsimaissa ja on pakko ottaa huomioon koko ihmiskunta käänteentekevässä mullistuksessa. Ottaako Eurooppa vastaan pakolaiset kuivuu- den, tulvien ja niiden aiheuttamien eturistiriitojen ja veritekojen keskeltä? Onko kirkoilla ja ekumeenisilla järjestöillä muuta annettavaa kuin se, minkä kansalaisjärjestöt tekevät asiantuntevammin ja tehokkaammin?

On aika ottaa esiin diakonian olemuksesta nouseva ekumeeninen mahdollisuus. Sen lähtökohta on ujostelematon Kristus-keskeisyys, evankeliumin opetus Kristuksen kohtaamisesta lähimmäisessä. Suuri mahdollisuus näkyy diakonian yhteistyön helppoudessa seurakuntien ja kirkollisten toimijoiden välillä. Sen teologinen merkitys pitää artikuloida eri traditioiden kannalta selkeästi ja nostaa keskipisteeseen suunnan antajana ja voimanlähteenä. Tämä antaa diakonialle profilia ja uskottavuutta myös yhteiskunnallisten kumppanien näkökulmasta.

Ekumenia saa uutta tuulta, kun lähimmäisen sakramentin kautta päästään kohti yhteistä alttarin sakramenttia. Tämä auttaa ekumeenista liikettä löytämään juurensa ja käyttämään satavuotisen teologisen vuoropuhelun hedelmiä uudistuvalla tavalla. Diakonia palauttaa ekumenian juurilleen: mitä on olla kirkko.

Isä Heikki Huttunen

monikuluttuurisen työn pappi Helsingin ortodoksinen seurakunta

Läpinäkyvämpää diakoniaa

Diakonian tehtävänä on mennä sinne, minne muu apu ei ulotu. Liikutaan elämän ns. sanotulla harmaalla alueella ja varjoisissa paikoissa. Onko nyt ajan saatossa käynyt niin, että itse diakoniatyökin on vaarassa jäädä tai jätetty samoille varjoisille kujille? Kenties nyt on otollinen aika tehdä diakoniatyö läpinäkyvämmäksi. Antaa kaikkien osapuolien saada äänensä kuuluviin ja tulla näkyväksi.

Seppo Sulkko

Kirjoittelin noin vuosi sitten Diakonia-lehteen jutun asiakaslähtöisistä Bikva-arvioinneista diakoniatyössä. Bikva-arviointiprosesseja on vuosien varrella seurakunnissa kertynyt jo merkittävä määrä. Diakoniatyöhön liittyviin moninaiisiin haastatteluryhmiin on osallistunut jo noin 200 ihmistä, diakoniatyöntekijöiden haastatteluihin lähes 80 ja johtoryhmien haastatteluihin reilut 60 työntekijää.

Aineisto sisältää ruohonjuuritason informaatiota monenlaisissa vaikeuksissa olevien ihmisten elämästä, diakoniatyön käytännöistä sekä seurakuntatyön johtamisesta. Kyse ei ole tutkimusaineistosta, mutta haastattelut luovat mielenkiintoisen moniulotteisen kuvan diakoniatyöstä, joskin aina ”subjektiivisen” ja paikallisen sellaisen. Tutkimme bikva-aineistoa pidemmän aikavälin (reilut 6 vuotta) toistuvien teemojen ja kehittämiskohteiden kautta. Mitä sieltä löysimme?

Ihminen keskiöön

Kaikissa bikvoissa diakoniatyön vahvuuksina nousevat esille hyvät kohtaamisen taidot. Kokemuksen painoarvoa tuntuvat vielä entisestään lisäävän pettymykset ja huonot kokemukset toisaalla, esim. sote-palveluissa. Bikva-aineiston yhtenä toistuvana teemana on, että sotepuolella vaikeassa tilanteessa olevien ihmisten ja perheiden tarpeisiin vastaaminen ontuu. Kohtaamista ei tapahdu, kuuleminen tapahtuu paperilla, päätökset tehdään normien perusteella, jotka eivät läheskään aina taivu ihmisten todellisiin tarpeisiin. Asiakkaiden tarpeisiin tarjotaan valmiita, organisaatiosta lähteviä konsepteja, jotka voivat käytännössä olla monille täysin hyödyttömiä. Itseohjautuvuuteen kannustamisen nimissä ihmisiä ja perheitä jätetään avun ulottumattomiin, käytännössä täysin oman onnensa nojaan.

Bikvakeskustelujen perusteella diakoniatyössäkin on nähtävissä samankaltaisia ”valuvikoja”. Vaikka diakoniatyössä osataan kuunnella, antaa tilaa ja olla kiinnostuneita ihmisistä, heidän tarpeidensa kuulemisessa on yhä parantamisen varaa. Diakoniatyöntekijöiden lähestymistavoissa erilaisten toimintakulttuurien ja tulkintojen painotukset näkyvät. Akuuteissa tilanteissa reagoidaan joustavasti, mutta miten tuetaan ihmistä eteenpäin? Tuen tarpeet ovat usein pienehköjä konkreettisia asioita ja asianomaista arjessa hyödyttäviä. Toki isommassa kuvassa tietenkin monien tarpeet ovat varsin mittaviakin, mutta eivät siis välttämättä odotukset!

”Bikvalaisten” arkikokemuksissa näkyy diakoniatyöntekijän sinänsä inhimillinen pyrkimys vastata esille nousseisiin tarpeisiin ”omalla priorisointikartallaan”. Diakoniatyön käytännöt näyttäytyvätkin bikvan valossa osin aika jäykiltä

ja organisaatiolähtöisiltä. Vaikka diakoniatyö onkin bikva-aineistossa erityisen vahvoilla ihmisen kohtaamisessa ja reagoitavuudessa, jää tulevaisuudessa vielä paljon kurkoteltavaa aidosti ihmislähtöisempään toimintatapaan.

Läpinäkyvämpää diakoniaa

Diakoniatyö ja sen sisällöt ovat useimmille ns. tavallisille talleajille täysin vieraita. Diakoniatyö ei avaudu ihmisille samalla tavalla kuin esim. terveystalvet. Kieli ja termit ovat monille outoja, tosin niin on osin kyllä sotepuolella. Apua ei haeta ajoissa ja kynnykset nousevat, kun ei tiedetä, millaisten asioiden kanssa diakoniatyöntekijää voi lähestyä. Mikä on diakoniatyön ns. palvelulupaus ihmisille? Diakoniatyön mielletään asiakkaiden ja monesti ammattilaistenkin mielessä toimivan jotenkin ”harmaalla alueella”. Diakonia ei ole yhteiskunnan tuottamaa palvelua, mutta ei oikein ns. kolmannen sektorinkaan työtä.

Bikvan palaute läpinäkyvyydestä on kaksitasoinen. Tarvitaan selkokielistä tietoa diakoniasta, seurakunnan toiminnosta ja kenelle mikäkin toiminta on suunnattu. ”Kaikille avoin” kun tarkoittaa useimmille käytännössä vain erittäin isoa kynnystä! Yhteydenotot koetaan myös hankalina, esimerkiksi ns. yhden numeron periaate toteutuu harvassa seurakunnassa. Työalat ja diakonian sisällökin ovat jakolinjat (esim. diakoninen perhetyö, vanhustyö, vammaistyö jne.) voivat sekoittaa pakkaa entisestään.

Toinen taso on diakoniatyön näkymättömyys kirkon sisällä ja osin myös ulospäin. Heikosta läpinäkyvyydestä ovat olleet huolissaan kaikki haastatellut ryhmät; seurakunnan jäsenet, diakoniatyön asiakkaat, työntekijät ja johto. Kysymys ei siis ole kovin vähäpätöisestä asiasta.

Epärealistisia odotuksia?

Läpinäkyvyys koetaan työntekijäpuolella myös ristiriitaisena asiana, se kun voi luoda epärealistisia odotuksia. Ihmiset saattavat tulkita esim. diakoniatyön avustukset etuutena, jotka kukin voi käydä tarvittaessa kuittaamassa. Toki ehkä näinkin, mutta bikva-haastattelujen perusteella vaarat ovat kuitenkin liioiteltuja. Tilanne on hieman paradoksaalinen. Diakoniatyön pitäisi näkyä, olla avointa, helposti saavutettavaa ja vieläpä tehdä etsivää työtä, että piilossakin olevat ihmiset löytyvät.

Toisaalta taas on syytä pitää ”matalaa profiilia” että resurssit riittävät. Ei luvata liikoja, kun töitä on jo nyt niin paljon. Vaarana kuitenkin on, että mitä näkymättömämpiä ollaan, sitä isommiksi tulevat kynnykset, ja diakonian perustehtäväkin uhkaa jäädä varjoon. Kysymys on työn priorisoinnista ja sen vaikeudesta. Puolilla valoilla ajettaessa diakoniatyö tavoittaa vain jo lähtökohtaisesti ns. valoa kohti pyrkivät ihmiset, mutta entä ne, joihin valo ei lainkaan ulotu?

Jätetäänkö diakoniatyö yksin?

Kirkko pitää edelleen viestinnässä ja vaikuttamistyössä pääsääntöisesti matalaa profiilia. Yhteiskunnallisiin epäkohtiin otetaan kantaa kovin harvoin ja silloinkin ”viimeisten” joukossa. Tätä mieltä ovat etenkin diakonian asiakkaat ja työntekijät. Johdon bikvakeskusteluissa on enemmän hajontaa. Monissa johtoryhmien haastatteluisa on käynyt ilmi, ettei diakoniatyön arjesta tiedetä paljoakaan, saati sitten niiden ihmisten tilanteista, joita diakoniassa kohdataan. Johdon on mm. yllättänyt tieto siitä, ettei yhteiskunnan turvaverkko ole enää pitkään aikaan ollut kykenevä auttamaan kaikkein köyhimpiä ja monissa eri ongelmissa painivia ihmisiä.

Onko ongelma johdon tietämättömyydessä, vai onko diakoniatyö tosiaan jäänyt tai jätetty yksin harmaalle alueelle työtä tekemään? Yhtä mieltä kuitenkin ollaan siitä, että diakoniatyön läpinäkyvyyttä tarvitaan, jotta ihmiset ja työ pääsevät esille. Ihmisarvoa kun ei kovin tehokkaasti puolusteta julkilausumilla, vaan tosiasioiden ja tekojen tuomisella päivänvaloon.

Tiedolla johtamista, mutta kenen ja millaisilla tiedoilla?

Minut on positiivisesti yllättänyt työntekijöiden ja johtoryhmien avoin suhtautuminen haastatteluisa nousseisiin asioihin, moniin epäkohtiinkin. Harvassa keskustelussa on Bikvan tuoma palaute yritetty ns. vesittää tai selittää pois. Bikva on päinvastoin nostanut keskusteluun mm. tiedolla johtamisen merkityksen, kannustanut dialogisuuteen ja läpinäkyvyyteen.

Seurakunnissa tietoa johtamisen välineenä käytetään kuitenkin hyvin valikoivasti. Paikkakunnan ihmisille ja seurakunnan jäsenille tärkeät asiat eivät kovin hyvin siirry seurakunnan johdon päättämiin linjauksiin. Tutkitun sekä kokemustiedon hyödyntäminen ei kuulu aktiivisena osana seurakuntien johtamiskulttuuria. Relevantin tiedon käyttäminen merkittävänä osana työn suunnittelua koetaan laiminlyödyksi alueeksi niin työntekijöiden kuin johdonkin haastatteluisa.

Johtaminen ja tehdyt linjaukset perustuvat kuitenkin aina johonkin tietoon. Kuka tai ketkä päättävät millä ja keiden tiedolla on merkitystä? Kirkko, seurakunnat ja diakoniatyö ovat ihmisiä varten. Osallisuus tarkoittaa kaikkien kuulemista, mutta myös tiedon ja kokemusten todesta ottamista. Työstä tulee näin läpinäkyvämpää, tavoitettavuus lisääntyy ja syntyy aito kokemus kuulluksi tulemisesta, vaikuttamisen mahdollisuudesta.

Seppo Sulkko
diakonijaohtaja
Kirkkopalvelut

Sivellin-palkinto

Diakonian tutkimuksen seura myöntää vuoden 2019 Sivellin-opinnäytetyöpalkinnon TM **Rosa Teräväiselle**.

Tutkielman nimi on ”*Köyhän kiky?*” *Diskurssianalyysi yhteisöruokailuja ja hyvinvointivaltiota koskevista verkkokeskusteluista*. Palkittava työ on tehty pro gradu -tutkielmana Helsingin yliopistossa kirkkososiologian oppiaineessa.

Vuoden 2019 palkittava työ käsittelee verkkokeskustelua elintarvikeavun muuttamisesta yhteisöruokailuiksi. Aihe on erittäin ajankohtainen diakonian ja sen tutkimuksen kentällä, koska viime vuosina on keskusteltu vilkkaasti osallisuus-, yhteisöllisyys- ja ruoka-avun kehittämiseen liittyvistä kysymyksistä.

Palkittava Teräväisen opinnäytetyö käsittelee Helsingin Sanomien ja Ylen uutisten yhteydessä käytyä verkkokeskustelua. Metodina on hyödynnetty diskurssianalyysiä. Keskeisimpiä diskursseja löytyi kolme: Nöyryytetyt, Hylätyt kansalaisemme ja Hyysääjävaltio -diskurssit. Diakonian tutkimuksen seura korostaa, että hyvinvointirepresentaatioiden ja valtarakenteiden analyysi on kiinnitetty ansiokkaasti yhteiskuntateoreettiseen ja hyvinvointipoliittiseen keskusteluun, arvoihin ja ideologioihin. Tutkielma osoittaa, miten osallisuus ja yhteisöllisyys näyttäytyvät diskurssien kautta yhtäältä hyvinvoinnin lähteinä ja sen tuottamisen tapoina mutta toisaalta vallankäytön välineinä.

Osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen pyrkiminen voivat olla myös osa vallankäyttöä.

Palkittava työ avaa uusia näkökulmia elintarvikeavusta ja sen uudistamisesta käytyyn, varsin polarisoituneeseen keskusteluun. Se osoittaa, miten polarisoituneet keskusteluvarauudet assosioituvat erilaisiin käsityksiin hyvinvointivaltion arvoista, tavoitteista ja hyvinvoinnin tuottamisen tavoista. Tulokset ovat erittäin relevantteja sekä diakonian ruoka-avun kehittämiseksi että diakonian ja siihen liittyvien aihepiirien tutkimukselle. Palkinnon perusteluina todetaan, että tutkielma on huolellinen, paneutuva ja analyttinen. Sen rakenne on johdonmukainen ja kieli on selkeää. Diskurssianalyysin kuvaus ja käyttö ovat erityisen ansiokkaita ja tuottavat kiinnostavia tuloksia. Teräväisen työ on akateemisesti korkeatasoinen ja yhteiskunnallisesti tärkeä puheenvuoro ajankohtaiseen diakoniaan kytkeytyvään aiheeseen.

Diakonian tutkimuksen seuran vuosittain jaettava Sivellin-opinnäytetyöpalkinnossa keskeistä on uuden, oivaltavan ja innovatiivisen näkökulman esille tuominen diakoniaan liittyvässä tutkimuksessa. Tämä innovatiivisuus voi olla teoreettisempaa tai käytännönläheisempää. Diakonia ymmärretään laajasti kristillisenä tai kristillisyyteen perustuvana auttamisena ja palkittavan opinnäytetyön näkökulmaa ei ole rajattu.

Tiiti Gävert

Kuvassa Päivi Thitz, Sivellin-palkinnon saanut Rosa Teräväinen ja Diakonian tutkimuksen seuran puheenjohtaja Esko Ryökäs.

Tulevaisuuden diakonia

Antti Sepponen

Seurakuntien diakoniatyöhön tulevaisuudessa vaikuttaa merkittävällä tavalla Suomen sisäinen muuttoliike sekä maahanmuutto. Suomi on erilaistumassa ja eriarvoistumassa alueellisesti väestön muuttaessa maaseudulta ja pienistä taajamista suurempiin asutuskeskuksiin.

Työikäisten muuttaessa kaupunkiin jää tyhjeneville paikkakunnalle pääasiassa ikääntyvä väestö. Väestöennusteiden mukaan myös kaupungeissa vanhusväestön osuus on kasvussa. Diakoniselle vanhustyölle on siis tulevaisuudessa yhä suurempi tarve riippumatta siitä, missä päin Suomea ollaan. Minkälaista on vanhusten ihmisarvoa ja heidän elämäniloan nostava diakoniatyö? Myös kasvava maahanmuutto haastaa seurakuntia ja diakoniatyötä uudella tavalla.

Vaikka maailma muuttuu, sairaus, yksinäisyys ja köyhyys tulevat jatkossakin syrjäyttämään ihmisiä yhteisöistä, ja siksi yhteisötyön rinnalla tarvitaan edelleen perinteistä yksilön ja hänen kysymyksensä huomioivaa diakoniatyötä. Tutkimusten mukaan sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden kokemukset heikentävät luottamusta toisiin ihmisiin, instituutioihin ja päätöksentekoon. Luottamuksen heikkeneminen puolestaan vaikuttaa siihen, miten yksilö osallistuu oman seurakunnan, kunnan, kaupunginosan tai naapuruston toimintaan. Diakoniatyöntekijät tekevät työtä sosiaalisen ja taloudellisen epätasa-arvon vähentämiseksi, ja mikäli tulevaisuudessa erilainen disintegraatio lisääntyy, on tälle työlle yhä vahvemmin tarvetta.

Luotetaan ammatilliseen diakoniaan

Muutokset toimintaympäristössä haastavat etsimään erilaisia tapoja tehdä ammatillista diakoniatyötä. Kirkon on luotettava vahvemmin alueelliseen diakonian asiantuntijoiden osaamiseen ja näkemyksiin sekä tuettava tätä työtä, jota tehdään yhteistyössä kunnan asukkaiden ja viranomaisten kanssa. Tulevaisuuden kirkon olemassaolon ehto on todeksi eletty Kristuksen rakkaus, kirkko ilman tekoja on tyhjä ja kuollut.

Diakonian kehittämiseksi kirkon päättäjien on kyettävä viimein tekemään päätös vuosikymmeniä kestäneessä diakonaattikeskustelussa ja liitettävä diakonian virka osaksi kirkon kolmisäikeistä virkaa. Virkaratkaisu lisää diakoniatyöntekijöiden mahdollisuuksia palvella seurakuntaa ja rakentaa koko kirkkoa. Dtl antoi marraskuussa 2018 oman ehdotuksensa, kuinka sen voisi toteuttaa (www.dt.fi).

Diakoniatyöntekijöiden Liitto on Diakonia ry:n jäsenenä tukenut diakoniatyöntekijöiden ja ammatillisen diakonian näkyvyyttä Diakonia-lehden kautta. Jatkossa tätä tehtävää palvelee esimerkiksi Dino-lehti, jonka artikkelit antavat tukea työlle. Kiitos yhteisestä matkasta Diakonia-lehden kanssa!

Tiina Laine

toiminnanjohtaja, diakonissa, TtM
Diakoniatyöntekijöiden Liitto

Utopiana diakoninen yhteisö

Englantilainen William Morrisin julkaisi vuonna 1890 kirjan *News From Nowhere*. Se on utopistinen science fictio. Palattuaan sosialistisen yhdistyksen kokouksesta kertoja nukahtaa ja herää selittämättömästi maassa, jossa unelma paremmasta maailmasta on toteutunut. Yhteiskunnassa ei ole yksityisomistusta, ei kaupunkiköyhyyttä,

ei auktoriteetteja, ei rahajärjestelmää, ei avioeroja, ei tuomioistuimia, ei vankiloita eikä yhteiskuntaluokkia. Yhteiskunta toimii, koska ihmiset saavat tyydytyksen luonnosta ja työstään. Kirja ilmestyi vuonna 1900 suomeksi nimellä *Ihmema* ja uudelleen vuonna 2008 nimellä *Huomispäivän uutisia*.

Kirjan utopia ei ole toteutunut. Viimeiset 150 vuotta ovat olleet jatkuvaa kamppailua palkkatyön roolista ja asemasta yhteiskunnissa. Omalla työllään elävien kaupunkilaisen huoli toimeentulosta aiheutti ja yhä aiheuttaa sitä häntää, johon diakonialaitokset vastasivat ja yhä vastaavat. Työelämän ehdot ovat toki parantuneet ja työ on säällisempää; vain harvojen kohdalla voidaan puhua palkkaorjuudesta. Suuri ongelma on sen sijaan se, ettei työtä – ei ainakaan säällistä työtä – riitä kaikille.

Tarkemmin ajateltuna juuri palkkatyö on raja, johon utopiat pysähtyvät tai murtautuvat esiin. Palkkatyö sisältää valtavan määrän sellaista yhteiskuntaa rakentavaa valtaa, jota ei juuri kyseenalaisteta. Suomalaista yhteiskunnallista keskustelua hallitsevat työllisyysasteen nostaminen, työhön kannustaminen ja työn tehokkuuden lisääminen. Vaihtoehtoisia näkökulmia ei ole. Niin kauan kuin hyväksymme palkkatyön nykyiset ehdot, yhteiskunta ei voi muuttua radikaalisti.

Joku saattaa kysyä, onko tarpeenkaan, että yhteiskunta muuttuisi radikaalisti nykyisestä.

Evankeliumi on sanoma osallisuudesta

Kristinuskon keskeinen sisältö on utopioissa, enkä puhu vain tuonpuoleisesta ja taivasten valtakunnasta. Diakoninan näkökulmasta evankeliumi on sanoma osallisuudesta, vieraantuneen ja syrjäytyneen ihmisen mahdollisuudesta päästä osalliseksi Jumalan valtakunnasta ja sen

Wilma Hurskainen

avaamasta uudesta ihmisyydestä ja yhteisöllisyydestä, diakonisesta yhteisöstä.

Suuri ongelma yhteiskunnallisessa keskustelussamme on nimenomaan utopioiden puute. Sen sijaan dystopioista ei ole pulaa. Materiaalinen hyvinvointi ei ole koskaan ollut niin korkealla tasolla kuin nyt, mutta nuoret ihmiset eivät uskalla perustaa perheitä ja saada lapsia, koska heidät on peloteltu tulevaisuudella.

Diakoninen yhteisö on tärkeä utopia, jolle toivon lisää tilaa palkkatyön dominoimassa yhteiskunnallisessa keskustelussa. Talouden keinoin pyritään etsimään ratkaisuja niihin ongelmiin, joita talouden ylikorostaminen on luonut. Paljon nykyistä suuremman vaurauden luomista pidetään ihmelääkkeenä kaikkiin ihmiskunnan vaivoihin. Keskustelua hallitsee taloudellisten indikaattoreiden palvonta ja ne ovat politiikan perustana, vaikka indikaattoreiden arvot, ihanteet ja oikeudenmukaisuuskäsitykset ovat kaukana diakonisesta yhteisöstä.

Diakonia-ala tarvitsee oman maisterikoulutuksen

Diakonialiike sai alkunsa tiedosta ja opista eli koulutuksesta. Saksassa syttynyt kipinä kantoi Pohjois-Eurooppaan ja synnytti tänne muun muassa sairaanhoitajien koulutuksen. Näihin päiviin asti koulutus on auttanut diakonian ammattilaisia tunnistamaan uusia avun tarpeita ja kehittämään menetelmiä niihin reagoimiseen.

Tutkitun tiedon merkitys korostuu tulevaisuuden auttamistyössä. Myös diakoniassa vaaditaan näyttöön perustuvaa arviointia siitä, miten laadukasta auttamistyö on. Diakoniatyön erityislaadun säilyttäminen vaatii myös itsenäistä diakonia-alan koulutusta. Diakoniakoulutukselle oli tärkeä askel päästä mukaan ammattikorkeakoulu- eli amk-uudistukseen vuonna 1996. Diakin perustamisen seurauksena opistotasoinen koulutus nousi amk-tasolle. Tuolloin Suomessa ja aivan erityisesti Lahden Diakoniasäätiössä tehtiin vakavia yrityksiä diakoniatieteen luomiseksi. Pyrkimykset eivät kantaneet siihen asti, että diakoniasta olisi tullut oppiala yliopistoihin.

Ammattikorkeakouluna Diak ei ole valitettavasti voinut tarjota riittävää taloudellista tukea ja tutkimusympäristöä diakonian tutkimukselle. Itä-Suomen yliopistossa diakonian tutkimuksella ja opetuksella on vahva jalansija, vaikka diakonia ei näy oppiaineiden tai kurssien nimissä. Ammattikorkeakoulut ovat sinnikkäästi yrittäneet rakentaa päällekkäistä ammatillista koulutusjärjestelmää yliopistokoulutuksen rinnalle. Ikään kuin maisteritutkintoa vastaava ylempi amk-tutkinto ei ole kuitenkaan löytänyt

paikkaansa sen paremmin koulutusjärjestelmässä kuin työelämässäkään.

Ammattikorkeakoulut ovat tienhaarassa, kun yliopistot ovat alkaneet hankkimaan niitä omistukseensa. Tulevaisuudessa on täysin mahdollista, että ammattikorkeakoulut alkavat tuottaa kandidotutkintoja ja yliopistot keskittyä maisteri- ja tutkijakoulutukseen. Tämä voisi avata mahdollisuuden diakonian yliopistokoulutukselle.

Mallia naapureilta

Naapurimaat Ruotsi ja Norja tarjoavat kaksi erilaista etenemissuuntaa. Ruotsissa seurakuntien diakoniakoulutukseen hakeutuvilla on oltava korkeakoulu- tai yliopistotutkinto karitatiiviselta alalta, esimerkiksi terveydenhoidosta, sosiaaalialalta tai psykologiasta. Tämän jälkeen kirkko järjestää diakonia-alan oppilaitoksissa ehdokkaille vuoden mittaisen koulutuksen. Mallin etuna on se, että kirkko ja diakonia-ala saavat käyttöönsä monipuolista osaamista diakonian eri tehtäviin. Haittapuolena on se, että kirkko joutuu itse maksamaan diakoniakoulutuksen. Tosin Suomessakin kirkkohallitus tukee jo nyt diakonia-alan koulutusta Diakissa.

Norjassa diakoniakoulutus on maisteritason tutkinto (myös alempitasoista koulutusta on). Diakonian maisterit ovat samalla viivalla teologian maistereiden kanssa. Malli on antanut mahdollisuuden kehittää myös diakonian tutkimusta ja vahvistaa diakonian asemaa itsenäisenä tieteenä.

Norjan mallia olisi mahdollista kokeilla Suomessa perustamalla diakonia-alan maisteriohjelma, joka sisältäisi teologisia ja yhteiskunnallisia, ennen muuta sosiaaalialojen, aineita. Yliopistojen koulutusrakenteet ovat nykyisin joustavia eli maisteriohjelmaan voi hyvin sisältyä eri tiedekuntien opetusta. Kun raja-aidat ovat kaatumassa myös ammattikorkeakoulujen suuntaan, voisi osan maisteriohjelman opinnoista suorittaa ammattikorkeakoulussa. Kehitystä nopeuttaisi, jos ennen muuta evankelis-luterilainen kirkko mutta myös muut kristilliset kirkot, kristilliset järjestöt ja diakonialaitokset ilmaisivat tarpeensa ja tukensa maisteriohjelmalle. Maisteriohjelma voitaisiin toteuttaa yhteistyössä diakonialaitosten kanssa.

Heikki Hiilamo

tutkimusprofessori

Diakonia-lehden entinen päätoimittaja

Teksti perustuu Lahden Diakonialaitoksen 150-vuotisjuhlassa 25. toukokuuta 2019 pidettyyn puheeseen.

Yhteiskunnallisesti vaikuttava 2020-luvun diakoniatyö - vastauksena tulevaisuuden haasteisiin?

Vähän aikaa sitten kävin muutaman kollegan kanssa vapaamuotoista keskustelua diakoniatyön tilasta ja tulevaisuudesta. Kerroin, että kirjoitan lehteen, jossa teemana on "Viestivä ja vaikuttava 2020-luvun diakonia". Pohdimme, että artikkelini otsikko voisi ehkä jopa raflaavasti olla "Muutos tai kuolema". Niin merkittäväksi koemme yhteiskunnallisen murrosajan mukanaan tuoman haasteen, johon diakoniatyönkin tulisi vastata nyt heti, tai sitten olemme seuraavien vuosien aikana pakotettuja muutokseen tavalla tai toisella.

On heti aluksi todettava, että eihän diakonia sinänsä mihinkään kuole sen ollessa jokaisen kristityn tehtävä. Ammatillinen diakoniatyö tällaisenaan, mitä se tällä hetkellä on, on kuitenkin pian kriisissä taannuttuaan väärälle vuosikymmenelle. Professori **Heikki Hiilamo** on osuvasti todennut, että "Avun tarpeet ja diakonisen auttamisen muodot muuttuvat ajan mukana. Diakonia onnistuu tai epäonnistuu lunastamaan paikkansa tulevaisuuden yhteiskunnassa sen mukaan, miten herkästi ja nopeasti se kykenee reagoimaan avun tarpeiden ja auttamisen muotojen muutokseen."

Jos ihmettelet provosoivaa aloitustani, niin avaan seuraavassa joitain tulevaisuuden tutkimuksesta nousevia näkökohtia, jotka haastavat meitä miettimään työme-

ydintä ja paikkaamme yhteiskunnassa. Ratkaisuksi tarjoan rohkeaa yhteiskunnallista vaikuttamistyötä kansalaisvaikuttamisen lähtökohdista, jolla sen lisäksi että puolustamme jokaisen ihmisarvoa ja rakennamme parempaa yhteiskuntaa, voimme lisätä diakoniatyön tunnettavuutta. Tätä kautta vahvistamme asemaamme sekä yhteiskunnallisena toimijana että kirkon tärkeänä työmuotona.

Viestintää ei hallita

Palataan vielä lyhyesti viimeisimmän diakoniabarometrin tuloksiin. Vuoden 2018 Diakoniabarometrin tutkimusalueessa Viestintä, vaikuttaminen ja digitalisaatio kävi selvästi ilmi, että diakoniatyöntekijät pitävät tärkeänä vaikuttamisviestintää, mutta viestinnällä vaikuttamista tehdään selvästi vähemmän kuin miten tärkeänä sitä pidetään. Synä tähän ovat resurssien puute ja se, ettei koeta omattavan riittävää osaamista vaikuttamistyöhön. Tulokista kävi myös ilmi, että diakoniatyön viestinnästä uupuu suunnitelmallisuutta ja digitalisaation mahdollisuudet ovat vielä pitkälti hyödyntämättä. Tutkimustulokset ovat mielestäni huolestuttavia. Nyt jos koskaan olisi erityisen tärkeää tehdä yhteiskunnallista vaikuttamistyötä.

Hyvän tekemisen tavat muuttuvat

Helsingin seurakuntien työyhteisöpäivässä marraskuussa 2019 yhtenä alustajana oli tulevaisuustutkija **Ilkka Halava**. Halava nostaa esiin julkaisuissaan ja työyhteisöpäivän

alustuksessaan tulevaisuuden haasteita, jotka koskevat myös kirkkoa. Sijoitan tässä yhteydessä nyt kirkon ja diakoniatyön järjestökentälle.

Ilkka Halavan mukaan seuraavan vuosikymmenen aikana hyvän tekemisen tavat muuttuvat, ihmiset toimivat keskenään itseohjautuvasti ja jokainen voi olla digitalisaation mahdollistamana auttaja. Yksilökeskeinen työkuultuuri vaihtuu yhteisölliseen vuorovaikutuskulttuuriin. Mikä on diakoniatyön rooli tällaisessa yhtälössä?

Halavan mukaan perinteinen karitatiivinen auttamistyö, jossa käytetään hyvän tekemisen valtaa, ei vastaa enää tulevaisuuden tarpeita. Klassisessa mallissa auttaja on subjekti ja avuntarvitsija objekti. Työn tulisi olla lähtökohdaltaan ennemmin ihmisoikeusperusteista ja avuntarvitsijoita tulisi vahvistaa omien kyvykkyksiensä tunnistamisessa ja käyttöönottossa. Tällaisen toiminnan fokus ei ole enää puolesta tekeminen (for people) eikä edes kanssa tekeminen (with people), vaan mukana oleminen siinä, mitä ihmiset itseohjautuvasti tekevät (by people).

Halava herättelee meitä kysymällä, haluaako kirkko olla yhteiskunnallisesti vahva vaikuttaja, vai jäädäänkö tältä kentältä pois. Olemmeko kiinnostuneet vain omasta kirkon tulevaisuudesta vai myös yhteiskunnan tulevaisuudesta?

Vahvistetaan omaa toimijuutta

Näen, että diakoniatyön tulee jo nyt vahvistaa ihmisen omaa toimijuutta ja osallistuvaa kansalaisuutta entistä enemmän. Syrjäytetyn tai syrjäytymisvaarassa olevan ihmisen kanssa voidaan yhdessä miettiä, millä tavoin hänen tilanteensa voi muuttua ja miten siihen voi vaikuttaa. Uskon, että tällainen työtavan muutos vaatii meiltä työntekijöiltä vain oman ajattelutavan muutosta. Miten otamme asiakkaat mukaan diakoniatyön suunnitteluun ja kehittämiseen, miten teemme vaikuttamistyötä yhdessä, voiko valtautunut asiakas toimia diakonian kokemusasiantuntijana ja jakaa omasta kokemuksestaan muille samankaltaisessa elämäntilanteessa oleville ihmisille? Työpaineiden alla meidän on helppo jäädä kiinni vanhoihin työn tekemisen tapoihin. Se ei enää riitä, vaan nyt pitää miettiä uudelleen, miten ja mitä teemme, kenen kanssa ja mitkä ovat työn tärkeimmät painopisteet.

Puolustetaan ihmisarvoa ja osallisuutta

Työskentelen tällä hetkellä Malmin seurakunnan kaksivuotisessa *Diakonia kansalaisvaikuttamisen tukena* -projektissa. Projektin kaikki vaiheet tehdään yhteiskehittämällä diakoniatyössä kohdattujen ihmisten kanssa. Projekti alkaa olla pian puolivälissä ja olen päässyt tarkastelemaan sitä, mitä kaikkea yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja kansalaisvaikuttamisen tukeminen voivat olla diakoniatyön näkökulmasta.

Kansalaisvaikuttamiseen kuuluu mahdollisuus osallisuuteen, asioista päättämiseen ja niihin vaikuttamiseen. Olemme jo tässä vaiheessa projektia tulleet siihen tulokseen, että diakoniatyön tukema kansalaisvaikuttaminen on puoluepoliittisesti sitoutumatonta, mutta diakonisesti sitoutunutta. Kaikki lähtee ihmisoikeuksista ja kirjoittamattomista ihmisoikeuksista, kuten esimerkiksi siitä, että myös köyhällä, kehitysvammaisella tai muistisairaalla ihmisellä on oikeus kulttuuriin ja taiteellisiin elämyksiin.

Vuoden 2018 Diakoniabarometrissa diakoniatyöntekijät pitivät tärkeimpänä vaikuttamisviestinnän tavoitteena ihmisarvon puolustamista. Se on hyvä lähtökohta yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle, sillä ihmisoikeuksia edistämällä vaikutetaan hyvän elämän lähtökohtiin, jotka tukevat osallisuuden toteutumista.

Muutosta kansalaisvaikuttamisen keinoin

Konkreettisesti rakenteisiin vaikuttaminen lähtee pienistä teoista. Omassa työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa muiden alueen toimijoiden kanssa voimme käydä keskustelua siitä, mitkä asiat puhututtavat ja ovat juuri nyt ajankohtaisia. Nouseeko näistä keskusteluista yhteisiä avauksia? Poliitiikka, oli se sitten kunnallispolitiikkaa tai valtakunnan tasolla, on myös tärkeä rakenteellisen vaikuttamisen väline, ja nykyisin esimerkiksi kansalaisaloitteiden mahdollisuus lisää yksilön vaikuttamismahdollisuuksia. Voimme tukea ja kannustaa ihmisiä kansalaisvaikuttamiseen ja järjestää tilanteita, joissa käydään rakentavaa, arvostavaa ja myötätuntoa lisäävää vuoropuhelua erilaisten ihmisten ja päättäjien kesken.

Vaikuttamiselle ei kannata asettaa liian korkeita kriteereitä. Kevyitä keskustelun avauksia tarvitaan, mutta aina pelkkä mutu ei riitä. Näyttöön perustuva vaikuttaminen niistä ilmiöistä jotka diakoniatyössä näkyvät, on samalla vaikuttamista päätöksentekoon ja rakenteisiin. Tilastotietojen tuella voidaan tehdä työtä näkyväksi omille päättäjille, mutta myös muille tahoille. Niin sanotut kevyemmät avaukset voivat olla vaikkapa somenostoja yhdessä asiakkaan kanssa jostakin hänen kokemastaan epäoikeudenmukaisuudesta.

Yhteiskunnallisen vaikuttamistyön tarkoituksena on yhteiskunnallisiin rakenteisiin vaikuttaminen diakonisten arvojen mukaisesti niin omassa työorganisaatiossa, kunnallisessa sosiaalipolitiikassa kuin yleisesti yhteiskunnassakin. Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö tulee nähdä osana diakoniatyön omaa, yhteiskunnallista ja eettistä tehtävää. Sen tulee perustua sekä vahvaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tavoitteeseen sitoutumiseen että ymmärrykseen yhteiskunnallisista rakenteista. Kaikkien ei tarvitse kuitenkaan olla ammattimaisia viestijöitä, vaan tapoja vaikuttaa voi olla useita ja voimien yhdistäminen eri ihmisten osaamista yhdistämällä on ensiarvoisen tärkeää.

Veera Wallenius

diakonian kehittäjä

Diakonia kansalaisvaikuttamisen tukena -projekti
Malmin seurakunta

Lähteet:

Isomäki, P., Lehmusmies, J., Salojärvi, P. & Wallenius, V. Diakoniabarometri 2018. Yksinäisyyden monet kasvot. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 56.

Halava, I., Lukin, E. & Pantzar, M. 2018. Kansalaisjärjestö jälkiteollisessa artistiyhteiskunnassa - Järjestötoiminnan tulevaisuus.

Halava, I. Rohkeasti yhdessä – Tulevaisuus näkökulma. Puheenvuoro Helsingin seurakuntien työyhteisöpäivässä 12.11.2019.

Hiilamo, H. Miksi diakoniaa tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa? Juhlapuhe Lahden Diakonialaitoksen 150-vuotisjuhlassa 25.5.2019.

Ensimmäisiä askeleita rakenteelliseen vaikuttamiseen:

- Yhteiskehittäminen eli vaikuttamista tehdään työssä kohdattujen ihmisten (asiakkaat) kanssa. Ei puolesta, vaan yhdessä! Myös samaa kokeneiden ihmisten yhteen saattaminen vertaistuen ja vaikuttamisen näkökulmasta.
- "Kevyt vaikuttaminen", eli kevyemmät avaukset yhteistyöverkostoissa, somessa ja keskustelun herättäminen niistä aiheista ja ilmiöistä, jotka näkyvät diakoniatyössä.
- Verkostojen kanssa yhdessä vaikuttaminen.
- Yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen eri medioissa, mutta myös vuoropuhelutilanteiden koolle kutsujana. Vuoropuhelun edistäminen. Erilaiset tilanteet, joissa eritavoin ajattelevat ihmiset kohtaavat. Tällaisten tilanteiden järjestäminen oman alueen muiden toimijoiden ja verkostojen kanssa. Ratkaisujen lisäksi tavoitteena voi olla myötätunnon lisääminen.
- Äänen pitäminen heidän puolestaan, jotka eivät siihen pysty, esim. muistisairaata, vaikeasti kehitysvammaiset. Tähänkin tulee ottaa mukaan heidän läheisensä.
- Rohkeus. Sitä kautta, että diakoniatyö nousee mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tekee vaikuttamistyötä, voidaan vaikuttaa paremman yhteiskunnan puolesta, mutta myös omaan asemaan kirkon sisällä.
- Kuinka paljon on puhetta vaikuttamisen tärkeydestä ja kuinka paljon tekoja? Jokaisen ei tarvitse olla kirjoittaja tai esiintyjä, mutta vaikuttamistyötä voi tehdä voimat yhdistäen. Jos oma työtiimi on pieni, voi keskustella erilaisista ilmiöistä käydä rovastikunnan tai hiippakunnan diakoniatyöntekijöiden kesken.
- Jotta vaikuttamista saadaan kaikille tasoille ja pystytään oikeasti vaikuttamaan rakenteisiin, on tärkeää, että vaikuttamistyöllä on myös oman johdon tuki. Voisiko esimerkiksi seurakuntaneuvosto kirkkoherran johdolla tehdä diakonisen kannanoton tai järjestää vuoropuhelulle tilaa?

Evankeliumille medianäkyvyyttä auttamistyön avulla

Tutkimusten mukaan suomalaisten keskeisimpiä syitä kuulu kirkkoon on se, että kirkko auttaa yhteiskunnan heikompiosaisia. Kyselytutkimusten mukaan suomalaiset ovat myös sitä mieltä, että heikommassa asemassa olevien puolesta puhuminen yhteiskunnallisessa keskustelussa on tärkeä kirkon tehtävä. (Gallup Ecclesiatica 2015)

Diakoniatyö, siitä viestiminen ja heikompien puolesta puhuminen ovat siis tärkeitä teemoja kirkollisessa viestinnässä, ja toki kristillisen ajattelun mukaan kirkon ydintoimintaa.

Kirkon kolmet kasvot mediassa

Kirkon viestinnän viestintäpäällikkö **Eeva-Kaisa Heikuran** mukaan kirkko näkyy toimituksellisessa mediassa pitkälti kolmen eri roolin kautta. Se on ensinnäkin instituutio, joka tekee päätöksiä ja ottaa kantaa. Toiseksi se näkyy kirkkona keskellä kylää: yhtenä paikallisen yhteisön aktiivisena toimijana. Kolmanneksi näkyy kirkon rooli auttajana ja ihmisen puolesta toimijana.

”Kirkon perustehtävä on julistaa evankeliumia. Missä se evankeliumi sekulaarissa mediassa näkyy? Toimituksellisessa aineistossa kun harvoin on ilsonoma sellaisenaan esillä”, Heikura pohtii.

”Yhden ajattelutavan mukaan evankeliumi välittyy kaikesta edellä kuvatusta: institutionaalisesta viestinnästä, keskellä kylää olevaan kirkkoon liittyvästä viestinnästä ja sen kertomisesta, miten kirkko – siis Kristuksen ruumis – on ihmistä lähellä.”

Tarjoa juttua!

Kansallisessa Mediatutkimuksessa kartoitetaan sitä, mikä suomalaisia kiinnostaa. Tutkimustulosten mu-

kaan ihmisiä kiinnostavat eniten oman paikkakunnan asiat ja tapahtumat, joista on kiinnostunut 76 prosenttia suomalaisista. Seuraavaksi laajin kiinnostus, 71 %, kohdistuu kotimaan ja ulkomaiden ajankohtaisiin asioihin. (Kansallinen Mediatutkimus syksy 2017 / kevät 2018)

Esimerkiksi STT arvioi aiheiden uutisarvoa niiden merkityksen, yllättävyyden, kiinnostavuuden, ajankohtaisuuden ja läheisyyden perusteella. Maantieteellinen läheisyys nostaa tapahtuman uutisarvoa, ja tiedossa olevat tapahtumat ovat ajankohtaisimpia etukäteen. Aiheen merkittävyys syntyy sen inhimillisistä, taloudellisista tai poliittisista vaikutuksista.

Diakoniatyö kiinnostaa: Kirkon viestinnän mediaseuran mukaan viimeisen puolen vuoden aikana on ollut 1489 sanan diakonia sisältävää mediaosumaa. Näistä 60 prosenttia on ollut uutisia ja 20 prosenttia Facebook-julkaisuja. Keskustelupalstojen ja Twitterin osumaprosentti oli molemmissa lähes seitsemän. Viikko, jolle osui diakoniatyöntekijöiden päivä D-Day, nousee selkeänä piikkinä osumien määrän suhteen.

Paikallisseurakuntien viestijöillä on perinteisesti hyvät yhteydet alueensa medioihin. Diakoniatyötä tekevien kannattaakin vinkata viestijöitä aina kun tapahtuu jotain kiinnostavaa. Heidän kanssaan voi myös keskustella, mitä teemoja voitaisiin työalasta muutenkin nostaa ja vinkata paikallismedioihin. Juttuideoita voi ja kannattaa tarjota rohkeasti.

Kirkon auttamistyön näkyminen mediassa tarkoittaa myös evankeliumin näkymistä.

Tia Vähäsarja

viestintäasiantuntija
Kirkkohallitus, Kirkon viestintä

Osaksi kansalaisyhteiskuntaa

Juhani Veikkola.

Kun aikanaan sain kirkkohallituksessa johdettavaksi yhteiskunnallisen työn lisäksi myös diakonian kehittämisen, oli ensimmäisiä suuria hankkeitani yrittää luoda yhteinen ymmärrys näiden erillään kulkeneitten kirkon sosiaalisen vastuun linjojen yhdistämisen ja yhteisen kehittämisen pohjaksi.

Tämä johti prosessiin, jonka virikekirjaksi julkaistiin työryhmän laatima 57-sivuinen kirjanen ”*Osallisuuden ja jakamisen yhteisö*”, jota luonnehdittiin väliaikaiseksi kehittämissuunnitelmaksi. Se sisälsi mielestäni melko kattavan analyysin niistä yhteiskunnallisista ja henkisistä muutoksista, jotka asettavat haasteita diakonian ja yhteiskunta vastuun kehittämiseksi.

Teoreettiseksi lähtökohdaksi tuotiin painokkaasti eku-meenisessa keskustelussa esille noussut koinonia-käsite, jossa kirkko nähdään jäsentensä osallisuutena Jumalan rakkauteen Kristuksessa sekä osallisuutena ja keskinäisenä jakamisena myös toistensa kanssa. Tällä haluttiin korostaa, ettei diakonia ole ensisijaisesti työntekijäkeskeistä auttamistoimintaa, vaan seurakuntalaisten osallistumista yhteiselämään ja yhteisen vastuun kantamiseen.

Tästä kerätyn palautteen pohjalta käynnistettiin sitten varsinainen strategiaproessi, jonka tuloksena syntyi kirjanen ”*Vastuun ja osallisuuden yhteisö – Diakonia ja yhteiskuntatyön linja 2010*”. Sen lähtökohdat olivat samat, mutta painotus ehkä enemmän perinteisen diakonian suuntaan ja työntekijäkeskeisten toimintamallien vastuunjakoa mukaillen.

Sikäli kuin olen pystynyt eläkeläisen ikkunastani havaitsemaan, suurta muutosta eivät nämä ohjelmat seurakuntien diakoniassa saaneet aikaan. Ehkä on turha odottaakaan, että ylhäältä päin syötetty ohjelma vaikuttaisi ruohonjuuritaso käytäntöjen muuttumiseen. Muutoksia saa aikaan pikemminkin kentältä nouseva paine. Parhaimmillaan ohjelmat voivat aistia näitä paineita ja ennakoita tarvittavia muutoksia.

Seurakuntalaiset mukaan vastuunkantoon

Nyt olemme tilanteessa, jossa yhteiskunnassa ja kirkon asemassa tapahtumassa oleva muutos nostaa paineita toimintamallien perinpohjaiseen uudelleenarviointiin. Kun kirkon jäsenmäärä vähenee ja verotulot hupenevat, ei diakoniaakaan enää voida toteuttaa perinteisen työntekijäkeskeisen mallin mukaan, vaan diakonian on tultava yhä enemmän seurakuntalaisten vastuunkannon varaan rakentuvaksi.

Tämän suunnan ilmaisi piispa **Kaisamari Hintikka** Maan suola -verkkolehden haastattelussa huhtikuussa ihailtavan selkeästi: "Kirkon on tultava alas ja osaksi kansalaisyhteiskuntaa, eikä se voi jäädä odottamaan kutsua. Kirkon jäsenprofiili myös muuttuu. Ne, jotka jäävät kirkkoon, ovat sitoutuneita. Tässä avautuu mahdollisuus paljon puhuttuun työntekijäkeskeisyydestä luopumiseen ja uudenlaiseen vastuun jakamiseen. Siihen, ettei seurakunnan toiminta ole enää valmista esitystä, jota yleisö tulee katsomaan."

Samaan suuntaan viittasi **Anna-Mari Kaskinen** raikaasti ja toivoa lietsovasti eräässä facebook-postauksessaan:

"Entiseen ei ole paluuta eikä sinne tarvitse haikailla. Uudenlainen kirkko on kasvamassa keskellemme.

Sen lävitse tuulee, sillä sen rakenteet ovat keveät. Se elää ja hengittää jäsentensä mukana. Se on köyhä, mutta köyhyydessään rikas, koska sillä on käytössään erilaisten ja eri-ikäisten jäsentensä lahjat ja osaaminen.

Se kutsuu rakentamaan, oikeudenmukaisuutta ja yhteisöllisyyttä ja rakastamaan kaikkia ja kaikenlaisia ihmisiä ja luomakuntaa.

Se saa voimansa rukouksesta ja messun salaisuudesta. Se lähetetään kantamamaan Ylösnouseen Kristuksen antamaa toivoa ja luottamusta yli maanpiirin. Se muistaa, että Jumalan valtakunta on lasten kaltaisten."

Tällaiset ajatukset rohkaisevat eläkeläistä, joka yhä odottaa seurakunnan muuttumista yhteisölliseksi toimijaksi, jossa jokaiselle seurakuntalaiselle löytyy paikka yhteisen vastuun kantajana mielekkäässä toiminnassa. Diakonian koulutuksen on muututtava siihen suuntaan, että se antaa työntekijöille valmiuksia kannustaa ja organisoida seurakuntalaisia toimimaan yhdessä apua tarvitsevien hyväksi ja samalla nostamaan apua tarvitsevat mukaan osallisuuden ja keskinäisen jakamisen yhteisöön, jossa hekin tuntevat olevansa tasaveroisia seurakuntalaisia eivätkä vain avun kohteita.

Juhani Veikkola

TT

Diakonia-lehden entinen päätoimittaja

Vapaaehtoistyön haasteet ja muuttuva toimintaympäristö

Suomalaiset arvostavat edelleen evankelis-luterilaisen kirkon tekemää sosiaalista ja diakonista työtä. Tämä näkyy kyselytutkimuksissa jo pitkältä ajalta. Viimeisimmän Gallup Ecclesiastican (2015) mukaan evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumisen kannalta diakoniset syyt olivat kaikkein tärkeimmät. Saman kyselytutkimuksen mukaan 78 prosenttia suomalaisista toivoi kirkolta samalla myös vahvempaa panostusta diakoniatyöhön.

Vaikka kilpailu vapaa-ajastakin on nykyisin kovaa ja erilaisten vaihtoehtojen määrä vapaa-ajan viettoon liittyen on kasvanut, vapaaehtoistyöllä on edelleenkin melko iso rooli suomalaisten elämässä. Vuonna 2015 julkaistun vapaaehtoistutkimuksen mukaan noin joka kolmas suomalainen oli mukana vapaaehtoistyössä. Samana vuona Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vapaaehtoistyön piirissä toimi 95 000 henkilöä, joista diakonityön parissa toimi vapaaehtoisena noin 30 000 henkilöä. Kaiken kaikkiaan vapaaehtoistyöntekijöiden määrä lisääntynyt 2000-luvun aikana kaikissa hiippakunnissa.

Nuorten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan

Gallup Ecclesiastica osoittaa, että seurakunnan vapaaehtoistyössä olevista alle 18-vuotiaista nuorista suurin osa oli mukana isostoiminnassa ja kerho-ohjaajina. Vapaaehtoistyössä diakonian alueella olevien osuus oli varsin iso, 38 prosenttia. Hiippakuntien välillä ei ollut suuria eroja sen osalta, millaisessa vapaaehtois-

työssä nuorten ovat olleet mukana.

Nuorten aikuisten kohdalla tilanne muuttuu merkittävästi. Aktiivisempi yhteys seurakuntaa katkeaa valtaosan kohdalla. Erityisesti nuoret aikuiset elävät ”elämän ruuhkavuosia.” Heille ei ole useinkaan mahdollista osallistua aktiivisesti vapaaehtoistyöhön ainakaan säännöllisesti. Kuvaava on, että 25–34-vuotiasta peräti 81 prosenttia ilmoitti, että ei ole osallistunut lainkaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön viime vuosina. Ruuhkavuosien vaikutus näkyy toki muullakin kuin seurakuntien toiminnassa.

Uusimman Nuorisobarometrin (2018) mukaan nuoret uskoivat, että toimimalla nuorisovaltuustossa tai järjestössä asioihin voi vaikuttaa. Peräti 64 prosenttia katsoi, että asioihin voi kyseisillä toimintatavoilla vaikuttaa paljon tai melko paljon. Käytännön tasolla toimintaan osallistuminen on kuitenkin vähäisempää, sillä vajaa kolmannes ilmoitti toimineensa nuorisovaltuustossa tai järjestössä.

Uskonnollisuuden muutokset haasteena

Myös kirkon vapaaehtoistyöhön heijastuvat uskonnollisuuden muutokset. Tämän päivän uskonnollisuudelle on tyypillistä niin sanottu ”naulakkoilmiö”. Tämä tarkoittaa muun muassa väljää kiinnittymistä yhteisöihin ja tietynlaisen kokemuksellisuuden merkitystä. Myös muut muutokset suhteessa uskontoon ja erityisesti suhteessa institutionaalisen uskonnon muotoihin vaikuttavat siihen, koetaanko ylipäätään toiminta uskonnollisessa yhteisössä mielekkääksi. Tulevaisuudessa varsinkin nuoria aikuisia on yhä vaikeampi tavoittaa seurakuntien piiriin. Toisaalta seurakunnilta odotetaan, että ne tarjoisivat enemmän mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön.

Uusimmassa International Social Survey -tutkimuksessa (2018) tuli esille kirkon kannalta haasteellisia tuloksia. Suomessa jumalaukon osalta erityisen suuria muutoksia näyttää tapahtuneen 25–34-vuotiaiden kohdalla. Tämän ikäluokan naisista noin kolmannes ilmoitti, että on luopunut jumalauksesta ja miehistä yli viidenes. Huomionarvoista on, että vajaa neljännes vastaajista ilmoitti, että vaikka he eivät ”noudata uskontoa”, he ovat kuitenkin kiinnostuneita hengellisistä ja yliluonnollisista asioista.

Uskonnollisuuden muutokset heijastuvat ilman muuta myös kirkkoon. Kohtaamispaikkoja on entistä enemmän etsittävä perinteisen kirkollisen kentän ulkopuolelta. Vapaaehtoistyöntekijöille on annettava rohkeasti tilaa ja vastuuta. On selvää, että työntekijävetoisuus tulee tulevaisuudessa vähenemään. Entistä oleellisemmaksi nousee kysymys vapaaehtoisten toiminnan tukemisesta ja toimivasta organisoinnista.

Diakoniatyössä painottuu myös kokonaisvaltaisen ihmiskuvan merkitys. Kirkon ja teologian pitkässä historiassa diakonia kiinnittyy kristillisen spiritualiteettiin. Millaista spiritualiteettia tässä ajassa tarvitaan? Sen tulee olla kontekstuaalista. Merkityksellisen spiritualiteetin tulee niveltä myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen ja varsinkin heikommassa asemassa olevien tukemiseen. Lyhytaikastakin osallistumista tulee rohkaista. Diakoniatyön vahvuuksia on valmius kokeilla uusia kohtaamisen ja auttamisen tapoja. Näin ollen on tärkeää olla kuulolla sen suhteen, millä tavoin ihmiset haluaisivat toimia vapaaehtoistyössä.

Jussi Sohlberg

tutkimuskoordinaattori
Kirkon tutkimuskeskus

Tule Joutsenoon Rauhan kylpylään Saimaan rannalle nostamaan aaltoja ja aiheuttamaan pyörteitä. Diakonian päivillä pureudutaan valtaan, teologiaan sekä diakonian rooliin kirkossa ja yhteiskunnassa.

Ilmoittautuminen aukeaa 2.1.2020 https://www.lyyti.in/Kirkon_diakonian_paivat_2020

Lisätietoja: irene.nummela@evl.fi: tiina.saarela@evl.fi

Tule näytteilleasettajaksi Kirkon diakonian päiville 17.-19.9.2020

Päivät pidetään Holiday Club Saimaassa Lappeenrannassa.

Näyttelypaikka varataan 2.1.2020–31.5.2020 mennessä osoitteesta https://www.lyyti.in/diakonian_paivat_naytteilleasettajat. Huomaa, että paikkoja on rajoitetusti.

Tiedustelut:

Irene Nummea irene.nummela@evl.fi 050 5846897, Tiina Saarela tiina.saarela@evl.fi 050 3448 573.

TIESITKÖ, että voit lukea vanhoja Diakonia-lehtiä verkossa?

Osoite on
<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/diakonia-lehti>

Stoori valmentaa nuoria sote-alan tehtäviin

Lahden Diakonialaitos avasi syyskuussa sote-työpajan, joka valmentaa ja ohjaa nuoria koulutukseen sekä työtoimintaan.

Työpaja on suunnattu nuorille, jotka ovat kiinnostuneita sosiaali- ja terveydenhuollon tai kasvatus- ja ohjausalan tehtävistä. Työpaja palvelee alle 29-vuotiaita päijäthämäläisiä nuoria. Nuoret ovat nimenneet työpajan Stooriksi.

”Tavoitteena on, että työpajalla nuori saa hyvän kokonaiskuvan sote-alan tehtävistä,” kertoo Stoorin vastaava ohjaaja Saira Immonen.

Syyskuussa työpajaa markkinoitiin eri yhteistyötahoille ja sen toimintaan etsittiin nuoria. Nyt paikat ovat täynnä ja nuoria on työpajalle jonossa.

Vastaava ohjaaja **Saira Immonen** iloitsee siitä, että työpajalle on selkeästi tarvetta.

”Stoori on osoittautunut hyväksi oppimisympäristöksi myös opiskelijoille. Kaiken kaikkiaan toiminnastamme on muovautunut hyvin erilaisia ihmisiä palveleva kokonaisuus.”

Ainutlaatuinen työpaja Lahdessa

Stoori on ainoa sote-alaan keskittyvä nuorten työpaja Lahdessa.

Stoori toimii Lahden Dilakorttelin tiloissa. Tämän ansiosta se tarjoaa nuorille monipuoliset mahdollisuudet tutustua kasvatus-, ohjaus- ja soitealan tehtäviin.

Dilakorttelissa työskentelee ja toimii satoja ihmisiä. Sen tiloissa asuu tuetusti lähes 100 ikäihmisiä ja koostuu mm. paljon ryhmiä. Korttelissa sijaitsee Suomen Diakoniaopiston Lahden kampus, jonka toimintaan työpajan nuoret pääsevät myös tutustumaan.

Työpajajaksojen pituus vaihtelee kuukaudesta puoleen vuoteen. Työpajalle voi hakeutua esimerkiksi työkokeiluun TE-toimiston kautta.

”Stooriin on mahdollista tulla myös vapaaehtoistoiminnan periaatteella, mikäli nuori on esimerkiksi kuntoutustuella. Tällöin työpajajakson pituus voi ylittää puoli vuotta.”

Työpajalla nuoret pääsevät kokeile-

maan ja tekemään heitä kiinnostavia tehtäviä yhdessä työntekijöiden kanssa. Monet haluavat työskennellä aluksi lasten kanssa, mutta voivatkin löytää oman alansa ikäihmisten parista. Saira Immonen rohkaiseekin nuoria kokeilemaan erilaisia tehtäviä.

Jatkosuunnitelma auttaa eteenpäin

Nuorelle laaditaan työpajalla yksilöllinen valmennussuunnitelma, jota päivitetään koko työpajajakson ajan.

”Tavoitteeni on, ettei kukaan työpajalta lähtevä nuori putoa tyhjän päälle”, kertoo Saira Immonen.

Suunnitelmaan kirjataan mm. nuoren tavoitteita ja vahvuuksia sekä tunnelmia työpajajakson ajalta. Ideana on, että suunnitelman avulla on helppo jatkaa työskentelyä esimerkiksi TE-toimistossa. ”Tavoitteena on, että pajalla nuori saa hyvän kokonaiskuvan sote-alan tehtävistä. Alalla on paljon avoimia paikkoja, ja tekijöitä tarvitaan monenlaisiin töihin.”

Ratkaisuja nuorten työttömyyteen

Työpajatoiminnan tavoitteena on löytää ratkaisuja nuorten työttömyyteen Lahdessa. Diakoniajohtaja **Anne-Maria Karjalainen** kertoo, että nuorten työttömyys oli jo kääntynyt laskuun muualla maassa, mutta Lahdessa muutosta parempaan ei tapahtunut, mikä on herättänyt huolta kaupungissa.

Idea työpajasta syntyi osana Dilakorttelin kehittämistyötä. Dilan

Nuorten sote-työpajan avajaisia juhlittiin syyskuun alussa.

omista toiminnoista löytyy nuorille paljon erilaisia tehtäviä, joihin he voivat tutustua. Tavoitteena on tukea nuoria löytämään polkuja opintoihin ja työelämään.

Karjalainen kertoo, että työelämässä vaaditaan yhä enemmän työprosessin hallinnan taitoja ja usean asian tekemistä yhtä aikaa, ja näitä taitoja harjoitellaan myös työpajalla.

Työpaja on saanut toimintaansa 50 000 euron avustuksen AVI:n opetus- ja kulttuuritoimelta. Lisäksi Lahden Diakoniasäätiö rahoittaa työpajan toimintaa.

Työpaja on osa Dilan toimintojen uudistamista ja toimintakokonaisuutta, joka suunnataan päijäthämäläisille nuorille. Tähän kokonaisuuteen Lahden Diakoniasäätiö lahjoitti 150-vuotisjuhlavuotensa merkeissä 50 000 euroa.

Tietoa ja uusia kokemuksia

23-vuotias **Essi** oli ensimmäisiä nuoria, jotka aloittivat työpajajakson Stoorissa syksyllä.

Essin mielestä parasta työpajalla on ollut mukava työporukka ja se, että hän on päässyt tekemään monenlaisia käytännön töitä.

”Täällä saa tietoa ja kokemusta sote-alan työtehtävistä. Pajan tehtävissä näkee, mitä työ olisi käytännössä.”

Essi haki viime keväänä nuorisojäsenenä yhteisöohjaajaksi, mutta ei päässyt

kouluun. Essi oli ollut jo aiemmin mukana Dilan vapaaehtoistoiminnassa. Hän pitää tärkeänä, että päivisin on tekemistä ja paikka, jossa voi valmentautua itseä kiinnostavalle alalle.

Essi kertoo, että hänen työpajajaksonsa yhtenä tavoitteena on opetella erilaisten tilanteiden ohjaamista ja järjestämistä. Työpajajakson aikana hän aikoo hakea kouluun uudelleen.

Dilalla on kohtaamispaikkoja kaupungilla, esimerkiksi apteekissa ja kaupassa. Ideana on, että asiakkaat voivat poiketa niissä vaikkapa kahvilla ja juttelemassa. Essi on käynyt kohtaamispaikoissa kahdesti viikossa ja ohjannut ikäihmisten virikepiiriä. Hän on myös mm. ulkoillut muistisairaiden kanssa. Tehtävä tuntui aluksi hieman jännittävältä, mutta yllättäkin hyvin myönteisellä tavalla.

Lisätietoa: www.dila.fi

Tia-Maria Lehto

"ON OLTAVA LÄSNÄ JA NUORIA VARTEN"

Kirkon erityisnuorisotyö on määritelty kasvatuksen ja diakonian rajapinnassa tapahtuvaksi diakoniseksi nuorisotyöksi. Hanne Malkki on tehnyt erityisnuorisotyötä Espoonlahden seurakunnassa runsaan kymmenen vuoden ajan nuorisodiakonin nimikkeellä.

Erityisnuorisotyössä etsitään, kohdetaan ja tuetaan niitä nuoria, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. Työn ytimessä on marginaaliin ajautuneiden nuorten löytäminen.

– Nuoria ei pidä lähestyä ongelmakeskeisesti, vaan heidät on kohdattava ennen kaikkea ihmisinä. Haluan olla välittämässä nuorelle sitä ajatusta, että hän on arvokas tyyppi ja tärkeä – riippumatta siitä, millainen hänen tilanteensa tai menneisyytensä on, **Hanne Malkki** sanoo.

Malkin mukaan kirkon tehtävä on osaltaan pitää huolta siitä, ettei kukaan jää ulkopuoliseksi.

– Meidän on yhdessä rakennettava yhteiskuntaa, josta jokainen voi löytää paikkansa.

Malkki toteaa erityisnuorisotyön asiakaskunnan olevan sellaista, joka ei useinkaan näy tai ei ole vaatimassa itselleen palveluita.

– Näin ollen jonkun muun on ajettava heidän asioitaan. Nuoruus on myös ikävaihe, jossa korostuu avunsaannin nopeuden tärkeys.

Malkki muistuttaa kirkon erityisnuorisotyön toimineen aina siellä, missä muut toimijat ovat vähissä.

– Monesti se on herättänyt kysymyksiä siitä, onko kysymys kirkolle

soveliaasta työstä. Jo ajat sitten erityisnuorisotyöntekijät tekivät töitä kaduilla päihteitä käyttävien nuorten parissa. Tällä hetkellä työtä tehdään myös muiden uskontojen edustajien, paperittomien ja sukupuolivähemmistöjen parissa.

Maahanmuuttajiin liittyviä uudenlaisia haasteita

Malkin mukaan nykynuorten elämässä vaikuttaa olevan aiempaa enemmän stressiä. Monet kokevat koulun takia ahdistusta ja painetta. Nuorten keskuudessa on myös varsin paljon masennusta ja muita mielenterveysongelmia.

Malkin mukaan omat ongelmansa tuo se, että kaikissa perheissä ei ole varaa maksaa ja tukea lasten harrastuksia. Malkki kertoo iloitsevansa siitä, että viime aikoina on käyty vahvaa keskustelua toisen asteen opiskelun muuttamisesta kaikille maksuttomaksi.

– Eri asia on tietysti se, löytyykö ajatuksen toteuttamiseen riittävästi rahaa.

Muista myönteisistä asioista Malkki nostaa esiin nuorten alkoholin käytön vähenemisen. Entistä useampi nuori on täysin raitis.

– Edelleen on tietysti myös runsaastikin alkoholia käyttäviä nuorten porukoita. Lisäksi kannabiksen käyttö on lisääntynyt. Se tuntuu olevan tällä hetkellä yleisin päihde nuorten keskuudessa.

Suomeen tuli muutamia vuosia sitten runsaasti maahanmuuttajia. Tämä heijastui vahvasti myös kirkon erityisnuorisotyöhön. Siellä teh-

dään kotouttavaa työtä erityisesti yksin maahan tulleiden nuorten parissa.

– Osalla vanhemmat ovat jääneet lähtömaahan, osalla he ovat kuolleet. Näillä nuorilla on valtava aikuisen nälkä.

Malkki toteaa, että maahanmuuttajanuorten parissa tehtävään työhön liittyy uudenlaisia haasteita.

– Suomalaiselle nuorelle on voinut sanoa: ”Kyllä me jostain löydetään se taho, jonka kuuluu sinua auttaa.” Maahanmuuttajanuorten kohdalla tilanne ei ole ollut niin yksinkertainen. Koulupaikkojen ja muiden palveluiden puolesta on voint joutua tappelemaan. Joillain nuorilla voi olla päällä karkotusuhka maahan, jossa heitä uhkaa kidutus tai kuolema. Tilanne on ollut työntekijällekin uusi ja ihmeellinen.

Avoin ja hyväksyvä asenne

Malkin mukaan tulevaisuudelta nuoret odottavat ennen kaikkea sitä, että he pääsisivät opiskelemaan ja jaksaisivat opiskella.

– Ja sen jälkeen pääsisivät töihin ja jaksaisivat tehdä töitä. Saisivat elää hyvää elämää.

Malkki toteaa, että erityisnuorisotyön tarkkoja tulevia haasteita on vaikea ennakoida.

– Nuorten kulttuuriin saattaa muuttua nopeastikin. Luultavasti yksi tulevien vuosienkin keskeisistä haasteista on lapsiperheköyhyys.

Kun Malkki aloitti työnsä Espoonlahden seurakunnassa vuonna 2008, erityisnuorisotyötä teki kolme henkilöä, kaksi täysipäiväisesti ja

Hanne Malkki on ollut mukana puolustamassa turvapaikanhakijoiden oikeuksia.

yksi 50 prosenttisesti.

– Tällä hetkellä olen meillä ainut erkkari. Espoossa on myös muita seurakuntia, joissa työvoimaresursseissa on tapahtunut heikennystä. Jossakin työntekijöiden määrää on vähennetty, jossakin erkkareiden työpanosta on siirretty osittain muulla, esimerkiksi kouluikäisten lasten parissa tehtävään työhön tai mediatyöhön.

– Tilastojen mukaan kirkon erityisnuorisotyössä on kuitenkin kokonaisuudessaan varsin hyvä resurssitilanne. Toivon tietysti, että resurssitilanne säilyy jatkossakin mahdollisimman hyvänä.

Malkin mukaan erityisnuorisotyössä on erityisen oleellista pysyä kartalla ajankohtaisista aiheista.

– Lisäksi on oltava läsnä ja valmiina nuoria varten. Tärkeää on myös se, että nuoria kohtaan on avoin ja hyväksyvä asenne.

Juhana Unkuri

TULEVAISUUDEN SEURAKUNTATYÖN OSAAMISTA

Pohdin tässä kirjoituksessa, millaista osaamista kirkon työntekijällä kannattaisi tulevaisuudessa olla. Hyödyksi kirkon työntekijälle on olla utelias ajan ilmiöitä kohtaan, mutta perustaa ammatillinen osaamisensa tietoon eikä pelkästään tuntumaan. Toki intuitiolla on oma paikkansa, mutta ainoastaan sitä seuraamalla ei voi toimia vaikuttavasti. Heikkojen signaalien tunnistaminen on tärkeää, mutta niiden tarkistamisessa yhteistyöverkosto ja tutkittu tieto mm. asuinalueen väestöstä ovat ehdottoman välttämättömiä. Tässä kirjoituksessa keskityn tulevaisuuden koulutustarpeisiin diakonian näkökulmasta.

Rohkeutta kokeilla

Seurakuntatyön suunnittelun yksi vaikeus on hitaus. Onneksi esimerkiksi vuoden 2015 maahanmuuttoon liittyneet tapahtumat näyttivät, että seurakunnista löytyy myös nopeaa reagoitokykyä. Jos työ on vaikuttavaa, työn tulokset näkyvät seurakunnan ulkopuolellakin ja virkojen puolustaminenkin käy helpommaksi. Pyrin kannustamaan opiskelijoita luovaan ajatteluun, hakemaan ennakkoluulottomasti yhteistyötä ja etsimään jatkuvasti ”toisin tekemisen tapoja”.

Oman osaamisen ylläpitäminen on viisasta, koska ei sama seurakunnan työsuhde ole välttämättä koko loppun työuran kestävä. Uutta voi testata pienilläkin kokeiluilla, aina ei tarvitse käynnistää isoa ja aikaa vievää hanketta, vaikka toki seurakunnissa voisi olla nykyistä enemmän myös hanketoimintaa ja siihen liittyvää osaamista.

Etiikan puolustamista

Rohkeus on myös sitä, että uskaltaa seistä asiansa ja arvojensa takana, kun niitä toisinaan vahvastikin kyseenalaistetaan. Ammatillaisen eettinen osaaminen ja toiminnan eettinen perusteleminen tulevat jatkuvasti yhä tärkeämmiksi. Seurakuntatyössä työnantajan edustama arvopohjaa on uskallettava puolustaa rohkeasti esimerkiksi paikallisessa mediassa. Joskus olen itsekin joutunut arvostiriitaan tässä. Niissä tilanteissa olisin kai vannut enemmän keskustelumahdollisuutta esimiehen kanssa.

Joskus omat yhteiskunnalliset näkemykset ja yhteiskunnan odotukset kirkolle tai seurakunnan johdon odotukset eivät sovi yhteen. Näiden arvostiriitojen olemassaolosta seurakunnista tulisi mielestäni kyetä keskustelemaan avoimemmin, mutta se on johtajalle vaativaa. Keskustelulle diakoniatyön suuntaamisesta ja siihen liittyvien valintojen perusteluista olisi suotavaa varata seurakunnissa nykyistä enemmän aikaa.

Kristityiksi Suomessa tunnustautuvien ihmisten tulisi riitelyn sijaan alkaa opetella yhteistyötä ja dialogisuutta.

Paikallista ekumeniaa

Seurakuntien toimintaan aktiivisesti osallistuvien määrä vähenee, ja siksi mielestäni kristityiksi Suomessa tunnustautuvien ihmisten tulisi riitelyn sijaan alkaa opetella yhteistyötä ja dialogisuutta. Käytännössä tämä voisi helpoiten toteutua arjen paikallisen diakonian kautta. Kesällä keskustelin brittiläisen ystäväni kanssa, joka kertoi seurakuntien yhteisestä kirkon korjaamishankkeesta Sheffieldissä. Tilaratkaisuksi monella paikakunnalla voisi tulla seurakuntien yhteistoiminnan kehittäminen. Myös työntekijäresursseja voitaisiin yh-

distää, kun uskallettaisiin nähdä enemmän yhteistä kuin erottavaa.

Käytännön paikallinen ekumenia on vielä monin paikoin lapsenkengissä. Samaan aikaan tarvitaan toki laajempaakin uskontojen lukutaitoa ja vuorovaikutusta myös muiden uskontojen ja katsomusten edustajien kanssa. Diakonia-ammattikorkeakoulussa seuraamme aktiivisesti toimintakentän muutosta eri puolilla Suomea ja olemme mielellämme mukana myös tämän tyyppisissä yhteisissä hankkeissa. Itä-Suomessa Pieksämäen kampuksella on ollut jo yhteistyötä mm. ViaDian kanssa ja Jyväskylän katulähetyksen kanssa.

Sari Muhonen

Kutsutaan ihmiset mukaan

Kristuksen seuraaminen on kirkon elämän perusta, ja seurakunnissa tulisi jatkuvasti kysyä ”mitä Jeesus nyt teki ja minne menisi, keitä kutsuisi erityisesti mukaansa”. Jeesus kulki ja kutsui mukaansa yllättävissä paikoissa, ihmisten arjen keskellä. Toisaalta ihmisillä tulee edelleen olla mahdollisuuksia pysähtyä pyhän äärelle. Kuitenkin arjen ja pyhän välillä ei tulisi olla ylitsepääsemätön siksi, että messut ovat niin vaikeita osallistua, että siellä kokee ulkopuolisuutta ja jännittämistä. Oman eettisen ajattelun ja toiminnan puolustaminen, joustavuus tarttua ilmiöihin nopealla aikataululla riittävällä esimiehen tuella ja rohkeus tehdä työtä uudenaikaisilla tavoilla ovat taitoja, jotka voivat tulevaisuudessakin ilmentää Kristuksen seuraamista.

Heini Lekander

diakoni, YTM
lehtori, kirkon ala
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Eeva Salonen

Ketterä palvelumuotoilu

Helsingin seurakuntayhtymässä ja seurakunnissa on meneillään palvelumuotoilubuumi, jonka myötä palveluita kehitetään ihmisiä kuunnellen ja heidän kanssaan.

Palvelumuotoilu on viimeisen parin vuoden aikana tehnyt vahvaa tuloaan pääkaupunkiseudun seurakuntamaailmaan. Helsingin seurakuntayhtymässä on koulutettu tähän mennessä melkein 60 palvelumuotoilijaa tuotekehitystyön erikoisammattitutkintokoulutuksessa ja 25 on valmistumassa. Uusi ryhmä aloittaa jälleen vuodenvaihteessa 2020. Helsingin seurakuntayhtymään palkattiin myös jouluun alussa ensimmäinen palvelumuotoilija, joka on vuoden kokeilussa yhteistyössä Malmin seurakunnan kanssa.

Kirkollisen palvelumuotoilun *grand old lady*ksikin tituleerattu Helsingin seurakuntayhtymän yhteisen seurakuntatyön projektipäällikkö **Eeva Salonen** kertoo palvelumuotoilun olevan ketterää ongelmanratkaisua,

jonka ideana on etsiä oikea ongelma ja pyrkiä ratkaisemaan se niin, että ihminen tulee kohdatuksi paremmin. Salonen itse osallistuu erilaisten kehittämishankkeiden tekemiseen, ja hänen tehtäviinsä on kirjattu palvelumuotoilun edistäminen Helsingin seurakuntayhtymässä.

– Palvelumuotoilu on oikeiden kysymysten muotoilua ja vastausten etsimistä aina yhdessä ihmisten kanssa. Se on mahdollisimman nopeaa kentälle menoa, testausta ja kokeiluja.

Vaikuttavuutta etsimässä

Palvelumuotoilun avulla halutaan Salosen mukaan tarttua Helsingin seurakuntien strategian keskeisiin tavoitteisiin: etsiä hädänalaisimmat ja lähteä liikkeelle helsinkiläisten tarpeista. Palvelumuotoilu linkittyy vahvasti Helsingin seurakuntien toimintakulttuurin muutokseen, ja sillä on ollut vahva johdon tuki.

– Palvelumuotoilun käytössä ollaan vasta alussa ja vaikuttavuutta on

saatu hyvin, mutta sitä voidaan saada vieläkin enemmän. Vaikuttavinta palvelumuotoilutoimintaa on juuri diakonian alalla. Sitä on käytetty vahvasti esimerkiksi diakonian kärkihankkeessa, Salonen sanoo.

Diakonian kärkihankkeen tavoitteiksi asetettiin työn painopisteen siirtäminen yksilötyöstä yhteisölliseen toimintaan ja kestävä kehityksen mallien löytäminen diakoniaan. Lisäksi halutaan monipuolistaa vapaaehtoistoimintaa ja vahvistaa kansalaislähtöistä toimintaa, yhteistyötä ja verkostoja samoin kuin vaikuttamistyötä, Helsingin seurakuntien sivuilla kerrotaan.

– Lähdimme muokkaamaan asiakaslähtöiseksi tai ihmisestä käsin niitä mahdollisuuksia, millaista tukea tai apua ihminen toivoisi tilanteessaan saavan, Helsingin seurakuntayhtymän vt. diakonian päällikkö **Marja-Terttu Kinanen** kertoo.

Kärkihankkeeseen kuuluu jo käynnistyneistä hankkeista, jotka ovat elintarvikeavun uudistaminen, hävikkiruokala Waste & Feast Snellu Cafe, diakonian taloudellisen tukitoiminnan

kehittäminen, yhteisölliset diakonia-keskukset Varustamot, Raha-asia-neuvonta Rari, vapaaehtoistoiminnan yhteisen koordinoimisen kehittäminen, kirkko suojapaikkana, diakonian vaikuttaminen ja työttömien tukeminen. Suunnitteilla ovat hankkeet myös diakonian digitalisaatiosta sekä ylisukupolvisen syrjäytymisen katkaisemisesta.

Sisäisiä hankkeita ja muita esimerkkejä

Helsingin seurakuntayhtymässä on palvelumuotoilua hyödyntäen toteutettu myös sisäisen kehittämisen hankkeita, joista esimerkkinä seurakuntatyön ja seurakuntien yhteistyön sekä vapaaehtoistoiminnan viestinnän parantaminen. Palvelumuotoilun avulla on myös luotu henkilöstön kehittämiseen ja kehityskeskusteluihin liittyviä uusia malleja.

Lisäksi uushenkisyyteen liittyvää hiljaisuuden toimintaa, mindfulnessia, kristillistä joogaa ja retriittejä ko koava *Hiljainen tila* -toiminta on palvelumuotoiltu. Se on kehitetty helsinkiläisiä hengellisiä etsijöitä varten, joita on kaikista helsinkiläisistä noin 20–30 prosenttia. Netistä se löytyy osoitteesta [hiljainentila.fi](https://www.hiljainentila.fi).

Seurakunnistakin löytyy paljon palvelumuotoiluesimerkkejä. Pakilan seurakunnassa ollaan muotoiltu joulunajan toimintaa, jonka lähtökohtana ovat olleet pakilalaisten ajatukset. Myös Malmin seurakunnassa suunnitellaan tänä vuonna ihmisten kanssa yhdessä toteutettavaa joulunaikaa. Samoin Kallion ja Paavalin seurakunnan sekä Jouluradion yhteistyönä toteutettu Silta-tila Redin kauppakeskuksessa sekä Töölön seurakunnan Fokus-tila kauppakeskus Triplassa perustuvat palvelumuotoiluun.

Ajan hermoilla

Salosen mukaan ihmisten kysymykset ovat vuosikymmenten aikana muuttuneet, ja siitä syystä on avoi-

mesti kuunneltava, mikä ihmisten elämässä on tänä päivänä tärkeää. Keskeisin palvelumuotoilijan esittämä kysymys koskee ihmisen arjen kuulumisia ja miten arkea voisi helpottaa. Tämän jälkeen etsitään asioita, joihin seurakunta voi vastata.

– Ensimmäisiä asioita mitä palvelumuotoilullisesti ajattelevana oppii, on kuuntelemaan keskittyminen. Minusta pitää kuunnella ihmisiä, pitää selkeästi mielessä kirkon missio ja tavoite, ja löytää kuuntelun ja ymmärryksen pohjalta meidän sanomaamme kunnioittavat tavat ja paikat, joissa olla läsnä ja toimia.

– Tarkoituksena ei ole korjata ihmisten vääriä käsityksiä, vaan miettiä sitä, miksi ihminen ei esimerkiksi tiedä, että jonkinlainen työmuoto on jo olemassa. Mistä johtuu, ettei toiminta tavoita ihmistä? Liikkeelle lähdetään aina ihmisten kysymyksistä, Salonen sanoo ja uskoo ihmisten otavan hyvin vastaan palvelumuotoilun keinoin toteutettavat uudet toimintamallit.

Salonen näkee myös empatialla olevan keskeisen roolin palvelumuotoilussa.

– Se auttaa ymmärtämään, millä tavalla meidän on tarpeellista muuttua ja toimia toisin.

Hän ei itse ajattele seurakuntien olevan erityisen hidas toimija kehityksen kentällä.

– Toimimme yhteistyössä erilaisissa verkostoissa ja olemme kuulolla monenlaisessa yhteiskunnassa tapahtuvassa. Minusta olemme hyvin ajan hermolla. Olemme kuten kuka tahansa toimija, iso ja ehkä joskus kankea, mutta yksittäiset ihmiset eivät sitä ole.

Huolta ilmassa

Palvelumuotoilu on herättänyt myös osassa huolta. Jotkut pelkäävät teologisen sanoman hukkuvan palvelumuotoilun alle tai että kirkosta ja seurakunnista tulee liian bisnesvetoinen paikka.

– Mietin, mistä huolet oikein ker-
tovat, ja haluan kuunnella sitä ääntä. Palvelumuotoilun perustana ei ole bisnesmaailma vaan muotoilun maailma, ja lisäksi seurakunnissa palvelumuotoilijoiksi kouluttautuneet ovat tavallisia seurakuntatyöntekijöitä. En usko, että kadotamme seurakuntatyön osaamistamme lisätessämme keinovalikoimaamme uusia tapoja toimia ihmisten kanssa, Salonen kertoo.

Salonen ei myöskään näe suuria riskejä siinä, että töitä tehdään ketterästi ja ihmisiä kuunnellen. Riskinä hän kuitenkin näkee sen, saadaanko haluttua vaikuttavuutta ja jäävätkö tekemiset liian pieniksi.

– Mutta se on kaikissa menetelmissä oleva riski. Palvelumuotoilun ideana on ymmärtää ihmistä ja tehdä asioita yhteiskehittäen heidän kanssaan, joita asia koskee. Minusta sellainen asenne ja työn tekemisen tapa voivat tuottaa vain hyvää seurakuntatyössä.

– Seurakuntaympäristössä palvelumuotoilu auttaa tekemään ydintehtäväämme ja kertomaan hengellistä sanomaamme entistä vahvemmin. Lisäksi palvelumuotoilun läpivieminen laittaa meidät kaikki epämurkavuusalueelle, mikä on hyvä. Se laittaa miettimään, teenkö työtäni oikeasti ihmiskeskisest, Salonen päättää.

Eeva Salonen kirjoittaa myös blogia palvelumuotoilusta. Löydät blogin osoitteesta <https://medium.com/@eeva.salonen>

Ari Minadis

viestinnän asiantuntija
Malmin seurakunta

Hyvät mallit leviävät

Eräänä työamuna avasin diakoniatoimistomme oven, kävelin tuttua reittiä työhuoneeseeni ja heitin takkini nurkassa nyhöttävän tuolin selkämykselle. Takanani oli huonosti nukuttu yö ja tiesin, että päivä ei lähde käyntiin ilman höyryävää kahvikupillista. Siispä suuntasin askeleeni kahvihuoneeseemme ja näin pöydällä uusimman Diakonia-lehden (3/2018). Kahvinkeitin poristessa selailin sivuja ja pysähdyin Voimavararyhmästä kertovan artikkelin ääreen. Siinä hetkessä sisälläni sytty innostuksen kipinä.

Otin artikkelin puheeksi eri yhteistyökumppaneiden kanssa, ja pian istuin kuntamme sosiaalitoimistossa suunnittelemassa Voimavararyhmää kuntouttavana työtoimintana yhdessä Mäntsälän kunnan, Keusoten (Keski-Uudenmaan Sote) ja kokemusasiantuntijan kanssa. Elettiiin joulukuun puoliväliä, ja sain toiveen aloittaa Voimavararyhmän heti vuoden alusta. Nieveskelin hieman ahdistuneena tiukkaa aikataulua ja samalla tiesin jo tehneeni päätöksen – jos kunta ja Keusote tahtovat ottaa seurakunnan mukaan toteuttamaan kuntouttavaa työtoimintaa ja antavat minulle vielä ohjaajan työpariksi, olen ehdottoman valmis toimimaan.

Kokouksen jälkeen kävelin takaisin toimistolleni ja yritin hahmottaa mitä tulikaan luvattua. Oliko minulla todella resursseja ohjata kuntouttavan työtoiminnan ryhmää kerran viikossa neljän tunnin ajan tammikuusta huhtikuuhun? Ja eihän minulla ollut ryhmään minkäänlaista sisältöä Diakonia-lehden innostavaa artikkelia lukuun ottamatta. Hetken tuntui, että olin haukannut liian ison palan. Avasin artikkelin uudelleen ja etsin sieltä ihmisen, jolta kysyä neuvoa. Lähestyin **Hanna Kelokaskea** sähköpostilla juuri ennen joululomaa ja sovimme tapaamisen kahta viikkoa ennen voimavararyhmän aloitusta Tampereelle.

Palasin reissulta voimaantuneena ja ihmeissäni. Olin saanut päivän mittaisen koulutuksen ryhmän ohjaamiseen, tavannut kokemusasiantuntijan ja saanut arvokkaita vinkkejä ryhmän aloitukseen. Lisäksi laukussani oli muisittikku, jonne oli ladattu kaikki mahdollinen materiaali, jota ryhmän ohjaamiseen voisin tarvita. Rukouksen vielä huokaisin kaiken tämän päätteeksi.

Etsivää työtä parhaimmillaan

Ryhmä käynnistyi 25.1., ja minua todella jännitti. Diakoniatyön asiakassuhteita leimaa vapaaehtoisuus: ihminen avaa diakoniatoimiston oven vapaaehtoisesti ja se antaa kohtaamiselle omanlaisen pohjavireen. Nyt jouduinkin kohtaamaan kymmenen eri-ikäistä miestä, jotka tulivat ryhmään kaikkea muuta kuin vapaaehtoisesti. Alun haasteiden ja vastustuksenkin jälkeen ryhmä lähti kuitenkin käyntiin. Otin aktiivisesti huomioon ryhmäläisten toiveet ja toteutin niitä sitä mukaa kun pystyin. Jo toisella kerralla eräs ryhmäläinen tuli kertomaan olevansa otettu siitä, että alun yhteisen kynttilähetken musiikiksi oli valittu hänen toivekappaleensa.

Joka tiistai kokoonnuimme yhteisen aiheen äärelle, ja ryhmästäimme muodostui porukka, jossa jokaisella oli ti-

laa olla oma itsensä. Huumoria riitti ja vaikeiden aiheiden äärelle pysähdyttiin. Viimeisellä kerralla sekä ryhmän miehiltä että yhteistyökumppaneilta saatu palaute kannusti jatkamaan yhteistyötä myös tulevaisuudessa.

Ilman kuntouttavaa työtoimintaa en olisi koskaan päässyt tutustumaan niihin ihmisiin, jotka ryhmään lopulta osallistuivat. He eivät olisi kovin kevyesti ylittäneet kirkon kynnystä. Olenkin kokenut, että yhteistyö Keusoten kanssa on ollut jalkautuvaa ja etsivää diakoniatyötä parhaimmillaan. Ryhmän väliarvot ja tulevaisuuden suunnittelut ovat olleet myös arvokasta tukea itselleni. Voimavararyhmässä on myös valtava diakonisen hoitotyön näkökulma. Päivien sisällöt ovat terveyden edistämistä parhaimmillaan ja uskon, että kirkostamme löytyy lukuisia osavia diakonisen hoitotyön ammattilaisia, joilla olisi paljon annettavaa tällä saralla.

Mukaan matalalla kynnyksellä

Mitä uutta Voimavararyhmä sitten tarjoaa pitkäikäistyöttömälle? Ainakin mahdollisuuden pysähtyä oman elämän, historian ja tarinan äärelle yhdessä turvallisen ryhmän kanssa. Tietoa ja konkreettisia työkaluja elämänhallintaan ja päivittäisiin valintoihin. Kokemuksen arvostuksesta ja kunnioituksesta. Mahdollisuuden pysähtyä oman hengellisen elämän kysymysten äärelle sekä linkin seurakuntayhteyteen. Ennen kaikkea Voimavararyhmä vahvistaa osallistujansa toimijuutta yhteisössä.

Toimijuus on parhaimmillaan myös seurakuntayhteyden rakentumista. Kävimme ryhmän kanssa muutaman kerran seurakunnan ilmaisella aamiaisella viime kevään aikana. Kun ryhmä päättyi, oli seurakunnan tiloista ja toiminnasta tullut sen verran tuttua, että ryhmäläisten on ollut helppo jatkaa yhteisen pöydän ääressä. Voimavararyhmä voi toimia matalana kynnyksenä, jonka ylittämisen jälkeen ihminen löytää seurakuntayhteyteen ja messuyhteisöön – ehtoollispöytänsä Kristuksen perheaterialle. Se, jos mikä, on voimaannuttava paikka.

Tiina Haukijärvi

johtava diakoniatyöntekijä
Mäntsälän seurakunta

Yhteiskunnan reunamilla ja ihmisyyden ytimessä

Hermannin diakoniatalon blogi Pullakirkon plokikirja nostaa esiin erityisdiakoniaan liittyviä kysymyksiä, kuten päihdeongelmia, asunnottomuutta, paperittomuutta ja vankeutta. Lisäksi blogi sivuaa arkisempia, kaikkien elämään kuuluvia aiheita.

Hämeentiellä sijaitseva Hermannin diakoniatalo on osa Helsingin seurakuntien yhteistä seurakuntatyötä. Talo on avoinna kaikille elämäntilanteesta riippumatta, ja erikoisdiakonian tavoitteena onkin kohdata kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevat yhteiskunnan jäsenet ja tukea heitä sekä yksilöinä että yhteisön jäseninä.

Arkisin tarjolla on diakoniapäivystystä ja mahdollisuus käyttää suihkua, kuntosalia ja pesulaa. Diakoniatalon kahvilastasta Cafe Hermannista saa ilmaisen aamupöytäruokaa. Keskiviikkoisin ja perjantaisin järjestetään diakoniaruokailu. Arki-aamuisin järjestetään hartaushetki ja sunnuntaisin Pullakirkko, joka on matalan kynnyksen hienon tavanomaista lyhyempi jumalanpalvelus.

Diakoniatalon ruokailuihin osallistuu tavallisesti 40–50 henkilöä. Erityistilaisuudet, kuten jouluateria, saattavat kasvattaa kävijämäärää moninkertaiseksi. Kirkossa käy yleensä

kolmisenkymmentä henkilöä. Hermannin diakoniatalon pääkohderyhmään kuuluvat erityisesti asunnottomat, yksinäiset, päihdeongelmaiset ja mielenterveyskuntoutujat. Erikoisdiakonia tavoittaa yhteiskunnan reunamilla eläjiä.

Blogi osana diakoniatalon toimintaa

Pullakirkon plokikirjan perusti syyskuussa 2015 Hermannin diakoniatalon silloinen erityisdiakonian työryhmä. Samalla luovuttiin paperisesta tiedotuslehdessä, jonka blogi korvasi. Vakiokirjoittajiin kuuluvat työryhmän lisäksi Hermannin diakoniatalon toiminnassa mukana oleva opiskelija sekä vapaaehtoiset vieraskirjoittajat. Mukana on myös asiantuntijakirjoittajia.

Blogia julkaistaan kevät- ja talvikaudella kerran viikossa, kesällä joka toinen viikko. Periaatteena on, että jokainen kirjoittaja saa kirjoittaa siitä mistä tahtoo, mikä myös näkyy blogin laajassa ja vaihtelevassa aihepiirissä.

”Ei olla asetettu paineita siitä, millainen kirjoituksen pitäisi olla. Ajatus on, että jokainen teksti on hyvä sellaisenaan”, kertoo **Kimmo Kajos**, joka on Hermannin diakoniatalon johtava diakoniatyöntekijä. Kajos oli mukana perustamassa Pullakirkon blogia.

Pullakirkon plokikirja

Diakoniatyöhön liittyvät kysymykset esille

Monet Hermannin diakoniatalon asiakkaat on yhteiskunnan laitamalla eläviä henkilöitä, joiden on vaikea saada omaa ääntänsä kuuluviin. Siksi blogissa nostetaan esiin erityisesti sellaisia aiheita, jotka koskettavat asiakaskuntaa: mielenterveysongelmia, paperittomuutta, asunnottomuutta ja vankilaa. Blogin perustamisen alkusäyksenä oli toive, että diakoniatyöhön liittyvät kysymykset saisivat enemmän näkyvyyttä.

”Pyrittiin terästämän vaikuttamistoimintaa ja päätettiin siksi perustaa blogi. Yritetään tehdä kantaaottavia tekstejä”, Kajos kertoo.

Blogi pyrkii nostamaan esiin diakoniatyöhön liittyviä ajankohtaisia aiheita. Jos joku tapahtuma on ollut esillä julkisuudessa, sitä pyritään kirjoittamaan myös blogissa. Esimerkiksi Asunnottomien Yön tienoilla käsitellään asunnottomia.

”Asunnottomien yön aikaan ihmiset, jotka joutuvat elämään ilman omaa kotia, saavat ansaitsemansa huomion. Tämän huomion ei tulisi kuitenkaan kohdistua yhteen päivään tai viikkoon, vaan joka ikinen päivä tulisi tehdä töitä vastaavalla volyymilla sen eteen, ettei kukaan joutuisi elämään tietämättä, missä seuraavan yönsä viettää”, erityisdiakoniassa harjoitteluaan suorittava sosionomiopiskelija **Krista Sjöberg** kirjoittaa *Pullakirkon plokikirjassa*.

Kaikki kuulolle

Kuten Sjöberg kirjoittaa, asunnottomien ja muiden vähäosaisten asioiden pitäisi saada enemmän näkyvyyttä ihan kaikkina aikoina. Yhteiskunnan huono-osaisten asiat kuuluvat kaikille, eivät pelkästään niille, joita asiat henkilökohtaisesti koskettavat. Siksi Pullakirkon plokien kohderyhmään kuuluvat kaikki kansalaiset. Kimmo Kajoksen mukaan blogin lukijaksi sopii oikeastaan kuka tahansa. Mitä useampi saa tietää tällaisista ongelmista, sitä parempi.

Kun blogi aloitettiin, oli sillä aluksi vaikeuksia löytää lukijat. Blogia on mainostettu alusta asti Hermannin diakoniatalon Facebook-sivuilla, mutta vaati aikaa, että blogi sai säännöllisen lukijakunnan. Nykyään sillä on laaja yleisö ja sen lisäksi pieni, mutta aktiivinen kommentoijajoukko, joilta saa palautetta lähes jokaiseen kirjoitukseen. Blogin päivittymistä voi seurata Facebookista tai sen voi tilata itselleen sähköpostiin.

Lisäksi blogi toimii informaatiokanavana Hermannin diakoniatalon asiakkaille. Blogissa kerrotaan diakoniatalon viikkotoiminnasta ja muista erikoistapahtumista. Tänä syksynä diakoniatalolla on alkanut kerran kuussa järjestettävä Pullakirkon PK-klubi, jonka ohjelmaan kuuluu vaihtuva musiikillinen esiintyjä ja pientä iltapalaa. Alkuseksystä diakoniatalolla toimi kuvataideryhmä.

Kimmo Kajos säestää diakoniatalon tapahtumissa.

Kirjoituksia meistä, eikä muista

Blogin lävistää jonkinlainen lohdullisuuden tunne, ajatus siitä, että vaikeimpienkin tilanteiden yli on mahdollista päästä. Monissa kirjoituksissa läsnä on hengellisyyden lisäksi luonnonkierto ja se, miten me kaikki olemme vain yksi pieni osa maailmaa. Kesä vaihtuu syksyksi ja syksy talveksi. Elämä menee eteenpäin, vaikka joutuisi kohtamaan toivottomaltakin tuntuvia jaksoja elämässä. Diakonissa **Niina Karhu** on verrannut vaikeaan tilanteeseen joutunutta ihmistä kuuraiseen kasviin.

Toivottomuus ja näköalattomuus luovat ihmisen ympärille kuuramaisen kerroksen, jonka kylmyys kangistaa olemassa olevat voimavarat ja mahdollisuudet. Silloin ihminen tarvitsee rinnalla kulkijaa, matkakumppania, joka auttaa muistamaan ja löytämään hänessä edelleen läsnä olevan elinvoiman. Kaikkia asioita ei voi välttämättä muuttaa, eikä kaikkiin ongelmiin löydy ratkaisua, mutta ihminen voi löytää voimavaransa uudelleen ja nähdä elämässään merkityksellisiä ja vaalimisen arvoisia asioita, Karhu kirjoittaa blogissa.

Hermannin Diakoniatalon kokonaistoiminnan lähtökohtana on ollut aina matalakynnyksisyys, mikä näkyy myös blogissa. Vaikka blogi pyrkii tuomaan esiin yhteiskunnan katvealueelle joutuneita, koskevat kirjoitukset yhtä lailla meitä kaikkia. Blogissa pohditaan jokaisen ihmiseen kuuluvia asioita, kuten surua, kiitollisuutta ja toisten ihmisten kohtaamista. *Pullakirkon ploki* on ennen kaikkea blogi meistä, ei muista.

Lue Pullakirkon plokikirjaa täällä: <https://hermannin-diakoniatalo.com/>

Ida Henritius

Mihin Yhteis- vastuuta tarvitaan?

Kirkkopalvelut ry:n vuosittain toimeenpanema Yhteisvastuukeräys on jo 70-vuotias. Moni asia on muuttunut vuosikymmenien saatossa niin yhteiskunnassa kuin kirkossakin. Ajoittain kuulen kommentteja, että Yhteisvastuukeräys on jo aikansa elänyt ja pitäisi lopettaa.

Yhteisvastuukeräyksessä on kuitenkin useita elementtejä, jotka ovat erittäin tärkeitä monelle taholle, myös kirkolle ja seurakunnille. Tästä syystä emme saa lyödä hanskoja tiskiinkin vaan meidän tulee seurata ympärillä tapahtuvia muutoksia ja meidän on oltava valmiita uudistumaan ja kehittymään.

YHTEISVASTUUKERÄYKSEN MAHDOLLISUUDET

Rahankeräys

Yhteisvastuukeräyksellä kerättävät eurot ovat tärkeitä monelle eri taholle. Erityisesti niille tuhansille ihmisille, jotka vuosittain, niin Suomessa kuin kehitysmaissa, saavat avun yhteisvastuuvarojen rahoitetun toiminnan kautta. Seurakuntien talouden kiristytessä myös seurakuntaan jäävä osuus keräystuotosta on entistä merkittävämpi lisäresurssi diakoniseen auttamistyöhön. Varmistaaksemme optimaalisen keräystuoton tulee meidän seurata ihmisten maksu-

käytännöissä tapahtuvia muutoksia ja ottaa käyttöön esim. mobiililahjoittamisen mahdollistavia keräystapoja.

Vapaaehtoisuus

Yhteisvastuuseen vuosittain osallistuvat kymmenet tuhannet vapaaehtoiset ovat hieno osoitus siitä, että Yhteisvastuukeräys on suosittu ja helppo tapa toteuttaa kristillistä lähimmäisvastuuta. Vapaaehtoisuus on monelle ihmiselle myös portti seurakunnan toimintaan. Diakoninen toiminta, pienten ja heikkojen auttaminen, on sellainen kirkkomme toiminto, josta ei kenenkään tarvitse riidellä ja olla erimielisiä. Jopa kaikki ”ääripäät” ovat yksimielisiä asian tärkeydestä ja sen kristillisen opin mukaisuudesta.

Kirkon diakoninen ääni

Yhteisvastuu voisi parhaimmillaan olla koko kirkon yhteinen diakoninen ääni. Yhteisvastuun yksi tehtävä on tuoda näkyväksi piilossa olevaa hätää ja toimia niiden ihmisten äänenä, jotka eivät itse saa ääntään kuuluviin. Vuosien saatossa Yhteisvastuulla on ollut myös vahvaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Esim. Takuusäätiön puitteissa on kyetty helpottamaan ylivelkaantuneiden asemaa mm. aikaansaattujen lainsäädäntömuutosten kautta. Vuoden 2019 Yhteisvastuun kannanoton esitys yhdenvertaisesta oikeudesta opiskeluun saatiin mahdutettua nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan.

Hyvän työn näkyväksi tekijä

Ensi vuonna keräyksen teemana on vanhemmuuden tukeminen. Tämäkin teema mahdollistaa sen, että niin valtakunnallisessa kuin paikallisessakin viestinnässä voimme tuoda esiin kaiken sen hienon, ammatillisen työn, jota kirkko ja seurakunnat jo tekevät asian hyväksi seurakuntien kasvatus-, perhe- ja diakoniatyössä. Yhteisvastuu on vahvaa PR:ää koko kirkolle.

Tämä kaikki ei tapahdu itsekseen. Tarvitaan sen oivaltamista, että Yhteisvastuukeräys ei ole diakonian yksityisomaisuutta, vaan se on koko kirkon, sen kaikkien tasojen ja kaikkien työalojen yhteinen diakoninen tapahtuma, yhteinen ponnistus, jossa toteutetaan Kristuksen kehotusta lähimmäisen rakastamisesta. Useissa seurakunnissa tämä työalarat ylittävä yhteistyö on hienosti toteutunut seurakunnan johdon tuella.

Yhteisvastuukeräys kiittää Diakonia-lehteä ja sen lukijoita pitkäaikaisesta ja tuloksekkaasta yhteistyöstä.

Tapio Pajunen

sosiaalineuvos
Yhteisvastuun keräysjohtaja,
Kirkkopalvelut ry

Tutuiksi Kansainvälisillä nyyttäreillä

Evangelisluterilaisen kirkon pyrkimyksenä on, että puolilta maailmaa muuttaneet ja kansallisiin vähemmistöihin kuuluvat ihmiset pääsisivät osalliseksi seurakuntayhteydestä ja seurakunnan erilaisista toimintamuodoista. Kirkon monikulttuurisuustyöryhmän mukaan kirkolla ja paikallisseurakunnilla on lisäksi tärkeä yhteiskunnallinen rooli asenteiden ja ilmapiirin luomisessa. Vuonna 2017 ulkomaalaistaustaisten osuus helsinkiläisistä oli 15 %. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja osallisuuden tukeminen on yksi kirkon maahanmuuttajatyön tavoitteista.

Helsingin kantakaupungissa sijaitsevan Paavalin seurakunnan diakonisessa ja pappi **Tuija Samilan** työssä kansainvälisyys ja ekumenia ovat vahvasti läsnä. Ulkomailla asuneella Samilalla on myös omakohtaista kokemusta elämisestä maahanmuuttajana vieraan kielen ja kulttuurin keskellä. Samila toimi lokakuussa Paavalin seurakunnassa pidettyjen kansainvälisten nyyttäreiden puuhanaisena. Idea Kansainvälisiin nyyttäreihin saatiin Malmin seurakunnasta, jossa monikulttuurisuus- ja kotoutumistyöstä vastaava diakoniatyöntekijä **Helena Pietinen** on järjestänyt niitä jo pidemmän aikaa. Kansainvälisyyteen ja monikulttuurisuuteen liittyvät asiat ovat lähellä itsekkin ulkomailla asuneen Samilan sydäntä.

– Nyyttäreiden tausta-ajatus on se, että tullaan yhteen ja jaetaan yhdessä ruokaa, tarinoita ja kertomuksia. Jo-

kaisen on halutessaan mahdollista kertoa yleästi omasta kulttuuristaan. Koetaan niitä kulttuureita, joita on tullut sillä kertaa yhteen, ja pidetään hauskaa yhdessä.

Kulttuuria ja nyyttäriruokaa

Tilaisuutta mainostettiin muun muassa sosiaalisessa mediassa, eri kielille käännettyillä lehtisillä sekä henkilökohtaisesti kutsumalla. Osallistujat saivat halutessaan tuoda nyyttäreille esityksen tai syötävää yhteiseen pöytään.

Osallistujat esittelivät arabialaista, saksalaista, irlantilaista, sveitsiläistä ja suomalaista kulttuuria ruuan, musiikin, valokuvien, leikkien ja taiteen kautta. Tapahtuman osallistujat saivat halutessaan nimensä arabialaisella kaunokirjoitustaidella ikuistettuna.

Kansainvälisillä nyyttäreillä katsottiin suomensomalialaisen Naima Mohamudin ohjaama lyhytelokuva Fatima.

Hosseini ja Peter seuraavat Yeisafin työskentelyä arabialaisen kalligrafian parissa.

Tilaisuudessa katsottiin suomenomalialaisen **Naima Mohamudin** ohjaama, Kirkon mediasäätiön palkitsema lyhytelokuva Fatima. Tällä hetkellä BBC:llä työskentelevän Mohamudin estyessä osallistumasta tilaisuuteen esitteli elokuvan sen teossa työskennellyt diakoniatyöntekijä, toiselta ammatiltaan medianomi **Säde Kultanen**. Lisäksi SPR:n Suomikamujen **Taina Raiski** esitteli maahanmuuttajien kotoutumista tukevaa ystävöimintää ja Aseman Lapset ry:n **Anu-Rohima Mylläri** piti puheenpuoron maahanmuuttajanuorten osallisuudesta.

Ihminen kohdataan ihmisenä

Paavalin seurakunnan johtavana diakoniatyöntekijänä toimivan **Birgitta Huhtaluhdan** mukaan uskontodialogi ja ekumenia ovat asioita, joita Paavalin seurakunnassa pidetään tärkeinä. Paavali pyrkii olemaan matalan kynnyksen seurakunta, jonne kaikki alueella asuvat ovat tervetulleita.

– Yhdessä voi olla ja tehdä asioita, vaikka olisikin eri uskontokunnista.

Tuija Samila on saanut huomata monikulttuurisessa ja moniuskontoisessa Diakonia-ammattikorkeakoulussa kampuspappina työskennellessään, kuinka myös muiden uskontojen edustajat saattavat tulla kysymään evankelisluterilaisen papin näkökulmaa hengellisiin kysymyksiin.

– Opiskelijat haluavat keskustella kanssani uskonnosta riippumatta siitä, mikä heidän uskonnollinen taustansa on. Siinä päästään arjen luontevaan uskontodialogiin. Pappi koetaan luotettavana keskustelukumppanina.

Samila työskentelee tällä hetkellä koordinaattorina Huomenta Helsinki-projektin parissa. Huomenta Helsinki on hanke, jossa tuetaan opintoihin valmentavaan Valma-koulutukseen osallistuvia maahanmuutta-

Seurakunta-aktiivi Saara Valaranta sai nimensä arabialaisella kaunokirjoituksella ikuistettuna. Keskellä kalligrafia-taiteilija Yeisaf Neama ja oikealla diakoniatyöntekijä Säde Kultanen.

jataustaisia opiskelijoita tutustumisessa Helsinkiin ja helsinkiläisiin. Projektissa Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat ja Valma-opiskelijat tapaavat säännöllisesti ja suunnittelevat yhteistä tekemistä. Opiskelijat ovat esimerkiksi laittaneet yhdessä ruokaa, käyneet pulkkamäessä, museoissa ja elokuvissa.

Tuija Samila näkee kansainvälisen työn työntekijöille asettamana erityisvaatimuksena ystävällisen ja kutsuvan asenteen, joka saa ihmisen kokemaan itsensä tervetulleeksi.

– Täytyy olla avoin mieli. Että on oikeasti valmis kohtaamaan kaikenlaisia ihmisiä. On myös muistettava puhua tarpeeksi hitaasti ja ymmär-

rettävästi silloin, kun ihmisen kieli-taito sitä vaatii.

Samila näkee suomen kielen olevan ensisijainen kieli maahanmuuttajien kanssa toimittaessa. Tämä tukee kotoutumista. Erityisesti opintojen tai työelämän ulkopuolella olevalle seurakunta saattaa olla ainoa paikka, jossa pääsee käyttämään suomen kieltä.

– Riittää että on kiinnostunut ihmisestä, ja ainahan voi myös kysyä. Kaikilla ihmisillä on pitkälti samat perustarpeet ja elämäntoiveet. Oleellisin taito on kohdata ihminen ihmisenä.

Tuija Samila ei oikeastaan haluaisi puhua erillisestä maahanmuuttaja-

Sairaanhoitaja-diakonissa-opiskelija Paavo Ondreka esitteli poikansa Laurin kanssa Pyhän Martin päivän lyhtykulkueperinnettä.

työstä vaan interkulttuurisesta työstä.

– Meillä ei ole Paavalin seurakunnassa lainkaan maahanmuuttaja-otakskeella olevaa toimintaa vaan meillä on toimintaa, johon kutsumme kaikki.

Jaetut kokemukset luovat hyvää vuorovaikutusta

Sairaanhoitaja-diakonissaksi opiskelija **Paavo Ondreka** on kotoisin Saksasta ja muuttanut Suomeen vuonna 2011 suomalaisen puolison perässä. Hän suorittaa Paavalin seurakunnassa diakoniatyön harjoittelua. Ondreka näkee, että muualla kuin Suomessa syntyneille kynnys tulla seurakuntaan voi olla korkea.

– Synnä voi olla tunne siitä, ettei kuulu joukkoon. Jos haluamme olla rakkauden yhteisö, jonne kaikki ovat tervetulleita omana itsenään, meidän pitäisi viestiä sitä vahvemmin ulos-

päin.

Paavo Ondreka uskoo, että yhdessä jaettujen kokemusten kautta syntyy hyvää vuorovaikutusta.

– Mikä vain luova tekeminen voi olla synnyttämässä vuorovaikutusta. Mielestäni kansainväliset nyttarit ovat hyvä juttu, jota on hyvä jatkaa, sillä ne ovat matalan kynnyksen tilaisuuksia, jossa kohdataan.

– Etusijalla ei kuitenkaan mielestäni pitäisi olla sen, mistä ihmiset ovat kotoisin. Tällaiset kysymykset voivat tuntua leimaavalta keskustelun avaukselta. Voi tuntua kuluttavalta kertoa omasta taustastaan aina kohdatessaan uusia ihmisiä. Sen sijaan että kysyy, mistä olet kotoisin, voisi kysyä, mitä sinulle kuuluu.

Hän visioi, että seurakunnassa voisi esimerkiksi järjestää kansainväliset laulunyttarit, jossa laulettaisiin kansainvälisesti tunnettuja lauluja eri maiden kielillä. Yhteisen tekemisen

Aseman Lapset ry:n Anu-Rohima Mylläri piti puheenvuoron maahanmuuttajanuorten osallisuudesta

kautta päästään hyvään vuorovaikutukseen. Silloin syntyy luontevia keskusteluja myös siitä, mistä ihminen on kotoisin ja miten asioita siellä tehdään.

Paavalin seurakunnassa järjestetään kuukausittain maksuttomia Sunnuntairetkiä, ja retkille on osallistunut erilaisista sosioekonomisista ja kulttuuritaustoista olevia ihmisiä. Ondreka näkee retki- ja työpajatyypisen toiminnan hyvänä vuorovaikutuksen mahdollistajana. Tällaisessa toiminnassa yhteiset mielenkiinnon kohteet tuovat erilaisista taustoista olevat ihmiset yhteen ja mahdollistavat luontevan ja tasavertaisen vuorovaikutuksen.

Säde Kultanen

diakoniatyöntekijä
Paavalin seurakunta

Diakoniatyöntekijä rippikoulussa

Tätä artikkelia kirjoittaessani seuraavan vuoden 2020 rippikouluihin ilmoittautuminen on joko juuri toteutunut, tällä hetkellä meneillään tai kohta alkamassa. Melko pian ilmoittautumisten jälkeen alkaa keskustelu tulevan vuoden rippikoulun henkilöstöstä ja työnjaosta.

Seurakunnan henkilöstön kesken jaetaan rippikouluun liittyviä järjestämis-, suunnittelu- ja turvallisuusvastuita ja mietitään sitä, miten rippikoulu suhteutuu muuhun seurakunnan toimintaan, henkilöstön työtehtäviin ja

Tiina Häkkinen

vuosilomiin. Keskustelu diakoniatyöntekijän osallistumisesta rippikoulutyöhön on kestoaihe monen seurakunnan työnjaossa: Miten diakoniatyöntekijä osallistuu rippikoulutyöhön? Miksi diakoniatyöntekijän pitäisi osallistua rippikoulutyöhön ja millä resursseilla hän siihen osallistuu? Ehkä tutuimmat perustelut ei-osallistumiselle on ajatus siitä, että rippikouluun osallistuminen ovat pois diakoniatyöstä ja toisaalta kokemus siitä, että oma osaaminen ei riitä nuorten kohtaamiseen.

Kasvatustyön menestystarina

Rippikoulu on kiistatta yksi kirkon kasvatustyön menestystarinoista. Seurakunnan toiminnassa päävastuu rippikoulun suunnittelusta, järjestämisestä ja toteuttamisesta on kuulunut papistolle ja nuorisotyönohjaajille, muut seurakunnan työntekijät, kuten kanttorit ja diakoniatyöntekijät ovat osallistuneet rippikoulun toteuttamiseen lähinnä musiikki- ja diakoniakasvatuksen näkökulmasta. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että diakoniatyöntekijä on käynyt pitämässä diakoniaan liittyvän oppituntin tai osallistunut rippikoululaisille tarkoitettun, seurakunnan toimintamuotoja esittelevän teemapäivän suunnitteluun ja toteutukseen. Edelleen tällä perinteisellä ajattelutavalla ja toimintamallilla on puoltajansa, vaikka sitä on pyritty muuttamaan sekä edellisessä että nykyisessä rippikoulusuunnitelmassa¹.

Vaikka kirkkojärjestyksen mukaan rippikoulua johtaa pappi tai lehtori, käytännössä rippikoulun toteutuksessa

¹ Suuri Ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90>.

on mukana moniammatillinen tiimi. Parhaimmillaan rippikoulussa voidaan ylittää työalarajoja ja hyödyntää jokaisen työntekijän osaamista, ammattitaitoa ja vahvuuksia. Hengellisen ohjauksen ja kristinuskon keskeisten asioiden läpikäymisen lisäksi rippikoulun työntekijän roolikartta on moninainen: kuuntelija, keskustelija, opastaja, neuvoja, koutsi, äidin tai isän korvike sekä usein myös varsin käytännöllinen tilannekohtainen toimeentarttuja. Rippikoulun näkeminen ensisijaisesti opettamisen tilana voi olla nuoren kokemuksen kannalta kapea-alainen tulkinta osallistumisen merkityksellisyydestä. Tutkimusten mukaan sosiaalinen ilmapiiri, ryhmäturvallisuus ja nähdyksi tuleminen kokemus ovat nuorelle opetusta tärkeämpiä.

Diakoniatyöntekijän osaaminen rippikoulussa

Diakoniatyön näkökulmasta tarkasteltuna rippikoulussa kohdataan samoja ilmiöitä kuin diakoniatyössäkkin: yksinäisyyttä, osattomuutta, perheiden toimeentuloon liittyviä haasteita, mielenterveys- ja päihdeproblematiikkaa, sairautta ja surua ja vanhemmuuteen liittyviä haasteita, jotka tulevat näkyviksi nuorten kanssa toimittaessa. Joissain kohdin diakoniatyöntekijä voi ollakin juuri se seurakunnan työntekijä, joka tuntee rippikoululaisen perheen arjen ja elämäntilanteen.

Kysyin muutamilta diakoniatyöntekijöiltä eri seurakunnista, mitä he ajattelevat diakoniatyöntekijän asemasta ja roolista rippikoulussa. Lähtökohtaisesti ajatus rippikouluun osallistumisesta koettiin hyvänä, mutta myös haasteellisena työtehtävänä. Haasteellisuus liittyi vastauksissa etenkin työn resursointiin, mutta myös omaan uskottavuuteen nuorten keskuudessa ja pedagogisen osaamisen puuttumiseen. Diakoniatyöntekijän rooli liitettiin edelleen vahvasti diakoniakasvatukseen, vastuullisen ajattelutavan ja lähimmäisyyden välittämiseen nuorille.

Osallistuminen on mielekästä

Rippikoulutyössä mukana olevat työntekijät kertoivat olevansa osallistumisen mielekkäänä ja tarpeellisenä erityisesti kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin rippikoulun kautta voi löytyä sellaisia avun tarpeessa olevia perheitä, joita ei muuten tavoitettaisi. Jos rippikoulussa mukana

olevan nuoren kanssa syntyy luottamuksellinen ja turvallinen vuorovaikutussuhde, voi avun hakeminen perheelle myöhemmin olla helpompaa. Toiseksi diakoniatyöntekijän läsnäolo ja sielunhoidollinen osaaminen saivat erityisen merkityksensä rippikoulun kontekstissa silloin, kun nuorella tai hänen perheellään on erityistä surua tai huolta rippikoulun aikana tai jos tarvitaan sovittelijaa ristiriitai- tai kiusaamistilanteisiin. Lisäksi pienryhmärippikouluissa ja vammaisten nuorten rippikouluissa diakoniatyöntekijöiden asema ja rooli ovat olleet perinteisesti vahvempia kuin muissa rippikouluissa.

Mukana olemisen käytännöt ovat seurakuntakohtaisia, ja niitä voidaan kehittää yhdessä koko työyhteisön kanssa ja vielä yksityiskohtaisemmin yksittäisen rippikouluohjauksen ohjaajatiimin kesken. Ajatus diakoniatyöntekijän mukana olemisesta ei välttämättä tarkoita eikä sen tarvitse olla koko-aikaista läsnäoloa leirin alusta sen loppuun asti, vaan se voi olla muutaman päivän (1–3 vrk) mittainen laskeutuminen leirin tai intensiivijakson arkeen. Laskeutuminen ja läsnäolo rippikoulun arkeen edellyttävät kuitenkin suunnittelua ja tietoisuutta rippikoulun kokonaisuudesta ja kiinnittymistä siihen, mitä rippikoulussa juuri sillä hetkellä tapahtuu. Asettuminen leirin keskiöön ilman opetusvastuuta antaa kuitenkin vahvan viestin välittävistä aikuisista ja mahdollisuuden läsnäoloon ja dialogiin nuorten kanssa. Myös aikuisten seurakuntalaisten tai rippikoulumummojen ja -vaarien tie rippikoulun vapaaehtoiseksi toimijaksi voi mahdollistua yhteistyössä diakoniatyöntekijän kanssa tai hänen kauttaan.

Tutkintokoulutuksen opetus-suunnitelmassa OPS2020 rippikouluun perehdytään monessa kohdassa

Rippikoulu ja isostoiminta ovat osa diakoniatyön tutkintokoulutuksen sisältöjä. Koulutuksessa pyritään painottamaan yhä enemmän seurakuntatyön kehittämisen näkökulmaa ja yhteistyötä eri työalojen ja toimintamuotojen kanssa. Diakoniatyöntekijöiden koulutuksessa² rippikou-

² Sosionomi (amk) diakoniatyö 2020 ja Sairaanhoidtaja (amk) diakonin hoitotyö 2020. Löytyvät verkosta osoitteesta <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/opetussuunnitelmat-ops/>.

luun perehdytään heti ensimmäisellä lukukaudella Seurakunta toimintaympäristönä -opintojaksolla. Myöhemmin asiaan palataan uudelleen ja osaamista syvennetään Diakonian asiantuntijuus -jaksolla opintojen puolessa välissä. Myös seurakuntaharjoittelun yhteydessä opiskelijoita on ohjattu tutustumaan rippikoulun käytännön toteutukseen paikallisen seurakunnan tarjoamien mahdollisuuksien puitteissa.

Kyse on nuoren kohtaamisesta

Tulevien diakoniatyöntekijöiden ammatillista osaamista ja yhteyttä rippikouluun rakennetaan opiskelijan omasta rippikoulukokemuksesta käsin. Tämän jälkeen perehdytään rippikoulun kokonaisuuteen työtä ohjaavien linjausten ja RKS2017 kautta, pohditaan isostoiminnan merkitystä ja diakoniatyöntekijän asemaa, roolia ja tehtävään rippikoulussa. Koulutuksen aikana rippikoulua voidaan

sivuta myös muilla kirkon alan opintojaksoilla, kuten sielunhoidon ja hengellisen ohjauksen yhteydessä tai seurakuntatyön kehittämisen opinnoissa. Lisäksi nuoriin ja nuoruuteen liittyviä asioita käsitellään sosionomi-koulutukseen kuuluvilla sosiaalialan opintojaksoilla.

Työntekijän rippikoulutyössä tarvittavassa osaamisessa ei ole kysymys mistään erityisestä sinänsä – vaan läsnäolon taidosta, sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, sensitiivisyydestä ja turvallisuudesta. Nuoren kohtaaminen, hänen näkemisensä ja kuulemisensa, kiinnostus hänen ajattelustaan ja elämästään, toiveistaan ja haaveistaan on ensisijaista, ja vasta sen jälkeen tulee kaikki muu.

Tiina Häkkinen

lehtori, kasvatus ja diakonia, YTM, TM, työnohjaaja (STORY)
DIAK

"Kotoa kotiin" on hanke lahtelaisten maahanmuuttajanaisten hyväksi. Kuvassa vasemmalla hankkeen projektipäällikkö Anna-Leena Atkinson LAMK:sta ja oikealla projektikoordinaattori Maija Eerola Dilasta.

Tukea naisilta naisille

Suomen kielen opiskelua, tietoa työelämästä, apua esimerkiksi lasten asioiden hoidossa. Tutustumista Lahteen ja harrastuksiin, vertaistukea ja ystäviä. "Kotoa kotiin" on hanke lahtelaisten maahanmuuttajanaisten hyväksi. Hanketta toteuttavat yhdessä Lahden ammattikorkeakoulu, Koulutuskeskus Salpaus ja Lahden Diakonialaitos.

Kielitaidon vahvistaminen keskeistä

Hanke on suunnattu ensisijaisesti kotoutumisen alkuvaiheessa oleville arabian-, kurdin-, darin- ja thainkielisille naisille. Hankkeeseen voivat osallistua myös jo pidempään Suomessa asuneet naiset perustelluista syistä, esimerkiksi heikon kielitaidon vuoksi.

"Suomen kielen opiskelu on voinut jostain syystä jäädä kesken. Esimerkiksi lapset ovat saattaneet olla pieniä tai sairastelleet paljon eikä kielitai-

don kehittämiseen ole ollut mahdollista panostaa", kuvaa projektipäällikkö Anna-Leena Atkinson. Hän työskentelee Lahden ammattikorkeakoulussa, joka hallinnoi Kotoa kotiin -hanketta.

Anna-Leena Atkinson kertoo, että monilla maahanmuuttajanaisilla on hyvät tukiverkostot ja läheisiä, jotka pystyvät auttamaan asioiden hoidossa. Kaikilla ei tällaista tukea kuitenkaan ole. Nainen saattaa jäädä yksin myös esimerkiksi avioeron seurauksena. Kielitaidottomuus vaikeuttaa opiskelua ja työllistymistä, mutta myös laajemmin osallistumista yh-

teiskunnan toimintaan. Sillä voi olla vaikutusta myös perheen sisäisiin suhteisiin.

Lahden ammattikorkeakoulu ja Koulutuskeskus Salpaus kehittävät ja toteuttavat naisille ryhmätoiminnan mallia. Ryhmissä naiset mm. opiskelevat suomea, mutta tavoitteena on tukea monin tavoin naisten osallisuutta ja kotoutumista. Hankkeeseen osallistuvalla naiselle tehdään alkukartoitus, jossa pohditaan kunkin tilannetta yksilöllisesti. Kartoituksessa käydään läpi myös terveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyviä asioita sekä ohjataan tarvittaessa palveluihin. Naiset saavat myös apua esimerkiksi lasten päivähoitopaikan hakemisessa tai lasten kouluun liittyvien asioiden hoitamisessa.

Vertaistukea ja mentorointia

Lahden Diakonialaitos kehittää hankkeessa vapaaehtoistoiminnan mallin, jossa naisten on mahdollista saada vertaistukea sekä mentorointia. Tarkoituksena on, että vapaaehdot toimivat työpareina, joissa toinen on kantasuomalainen ja toinen Suomesa jo pidempään asunut maahanmuuttajanainen. Dilan työntekijät toimivat vapaaehtoisten tukena.

Vapaaehtoisten ensimmäinen perehdytys oli marraskuun alussa. Toimintaan ilmoittautui mukaan yksitoista naista, joista viisi oli maahanmuuttajataustaisia.

”Tunnelma oli lämmin ja innostunut”, kertoo **Maija Eerola**. Hän työskentelee Lahden Diakonialaitoksella Kotoa kotiin -hankkeen projekti-koordinaattorina. ”Tilaisuudessa käytiin mm. läpi vapaaehtoistoimin-

nan periaatteita ja ideoitin toimintaa. Vapaaehtoisilla oli paljon ajatuksia siitä, mitä he voisivat tuettavien kanssa tehdä.”

Maija Eerola jatkaa, että hankkeessa on mahdollista toimia monin tavoin. Vapaaehtoinen voi olla keskustelukumppani ja auttaa arjen asioiden hoitamisessa. Yhdessä voidaan lähteä tutustumaan eri paikkoihin Lahdessa. Vapaaehtoinen voi myös ohjata vaikkapa jonkin harrastusryhmän tai teemaillan.

Seuraavassa perehdytyksessä päätetään, miten toimintaa lähdetään käytännössä toteuttamaan. Esimerkiksi yksi työpäri voi toimia yhden tai tarvittaessa useamman naisen tukena. ”Kaikki ryhmissä käyvät naiset eivät välttämättä halua tukihenkilöä. Jotkut naiset voivat toivoa muutamaa tapaamista, he haluavat ehkä tietoa esimerkiksi suomalaisesta koulutuksesta, työurista tai apua asioiden hoitoon.”

Hankkeeseen otetaan edelleen mukaan uusia vapaaehtoisia. Tärkeintä on halu auttaa: hankkeesta löytyy monenlaisia tehtäviä ja siitä voidaan tehdä monella tavoin osallistujien näköinen. Nyt aloittavilta vapaaehtoisilta toivotaan sitoutumista tehtävään ensimmäisen pilottijakson ajaksi, toukokuun loppuun saakka.

” Mahdollisuus tutustua kulttuureihin”

”On kiinnostavaa tutustua ihmisiin, jotka tulevat muualta: miten he näkevät meidän yhteiskuntamme?” pohtii **Iiris Ahola**. Hän on yksi Kotoa kotiin -hankkeen vapaaehtoisista.

Iiris kertoo, että on mielellään keskustelukumppani ja ystävä, joka voi

auttaa myös asioiden hoidossa. Kantasuomalaisena hän tietää, miten suomalainen järjestelmä toimii. Tärkeintä on se, mitä tuettava toivoo.

Iiris löysi Kotoa Kotiin -hankkeen internetsivut etsiessään tietoa vapaaehtoistehtävistä.

”Hanke on vakuuttava. Siinä tehdään oikeasti asioita, joilla voi auttaa ihmisiä.” Iiris toivoo, että saa vapaaehtoistoiminnasta myös kokemusta, joka auttaa ammatinvalinnassa. Hän aikoo hakea opiskelemaan yhteiskuntatieteitä, ja sosiaalityö voisi olla yksi mahdollinen valinta. Iiristä kiinnostaisi myös työskentely esimerkiksi Afrikassa jonkin järjestön tehtävissä.

Suvi Kolu on ollut kiinnostunut tekemään työtä maahanmuuttajien parissa jo aiemminkin, ja Dilan hanke tarjosi siihen nyt mahdollisuuden. Vapaaehtoistoiminnasta hänellä on aiempaa kokemusta eläin- ja luonnonsuojelujärjestöistä. Suvia kiinnostaa se, että Dilan hankkeessa voi tutustua eri maista kotoisin oleviin ihmisiin ja kulttuureihin. Suvi tuntee työnsä kautta paljon maahanmuuttajamiehiä, mutta vain yhden naisen.

”Voisin tehdä tuettavan kanssa vaikkapa käsitöitä ja laittaa ruokaa, ulkoilla ja vierailla esimerkiksi kirjastossa ja museossa. Mikäli talviurheilun kokeileminen kiinnostaa, voisimme myös lähteä luistelemaan tai hiihtämään.”

Kotoa kotiin on huhtikuussa 2019 käynnistynyt AMIF-rahoitteinen hanke (2019–2021). Lue lisää: www.lamk.fi/fi/hanke/kotoa-kotiin ja www.dila.fi

Tia-Maria Lehto

Diakoniaa oppimassa

Levollinen, kaunis hetki, diakoniatyöntekijä virka-asuunsa, hiukset kammattuna, istuu vieressä pitäen kädestä ja lohduttaen elämän murtamaa lähimmäistä. Raamattu on laukussa valmiina toivon sanaa varten.

Diakoniatyöntekijä juoksemassa kaupungin läpi hiessä ja tukka pystyssä, avoimelta vastaanotolta yhteistyöpalaveriin. Lounas jäi taas syömättä, mutta jospa palaverissa olisi viinirypäleitä. Osoitetta tarkistaessa kalenteri leviää asfaltille ja post-it laput lentelevät Kipaan ehtimättömien laskujen ja kokousmuistioiden välistä.

Vielä opiskelijana olisin pitänyt tätä ihannekuvan ja irvikuvan vastakkainasetteluna. Nykyisin tiedän, että molemmat ovat totta.

Opintojen alussa

Aloitin sosionomi (AMK)-diakonin opinnot Oulun Diakin päiväkouluutuksessa tammikuussa 2012. Pari vuotta aikaisemmin olin valmistunut mielenterveys- ja päihdetyön lähihoitajaksi. Tuolloin minulla eli vahvana ajatus sosiaalialalle suuntautumisesta. En totta puhuakseni aivan tarkalleen edes tiennyt, mitä diakoniatyö pitää sisällään.

Ajatukseni diakoniatyön sisällöstä kapeutuivat keskusteluapuun, ikääntyneiden parissa tehtävään työhön ja hengellisyyteen. Mielikuivissani myös tietynlainen huoliteltu ja huomiota herättämätön ulkonäkö, hillitty käytös ja mykistävä rauhallisuus kuuluivat kokonaisuuteen. Kun opinnot alkoivat, ajattelin, ettei siitä varmaan haittaakaan ole, jos sosiaalialan töissä tietää jotain kirkon hommista.

Seurakuntaharjoittelun ratkaiseva rooli

Opintojen edetessä diakoniatyön ydinsisällöt valottuivat minulle hyvin pian. Oli hämmäntävää huomata, kuinka nopeasti ala alkoi kiehtoa, eikä alkuperäinen tavoitteeni enää ollutkaan niin selvä. Ymmärsin, että diakoniatyössä seurakunnassa saan toteuttaa vahvasti sosiaalityötä, sen kaikkien asiakasryhmien parissa. Mukana olisi myös hen-

gellisyys, joka toimii voimavarana ja kantaa työssä. Tulevan ammatin hahmottelu sai aikaan myös paljon kysymyksiä. Niitä saimme pohtimaan kanssamme työelämämentorin, **Riku-Matin**. Häneltä kuulimme diakoniatyön arjesta, kirkosta työnantajana, ja saimme turvallisesti ryhtyä rakentamaan omaa ammatti-identiteettiämme. Käytännön asioiden ohella kysymyksiinäni oli, riitänkö minä tällaisena kuin minä olen, miten voin toimia tässä työssä ilman sen kummempaa ”hengellistä taustaa”, kuinka minä osaan?

Opinnoissa harjoittelujaksoilla on suuri painoarvo. Niillä pystyy mielestäni ohjailemaan paljon sitä, millaista kokemusta ja kuinka laajan käsityksen saa tulevasta ammatista opintojen aikana. Erityisinä mieleeni ovat jääneet harjoittelujakso vankilassa, lähetyssihteerin opissa, huumetyössä Helsingissä ja seurakuntaharjoittelu, jonka suoritin Espoossa, Olarin seurakunnassa. Seurakuntaharjoittelun aikana sain vastauksen kysymyksiini – tämä on minun polkuni. Huomasin, ettei minun tarvitse mukautua mihinkään ennako-oletuksiin tai stereotyyppiseen muottiin. Voin olla oma itseni lyhyine hiuksineni ja lävisytyksineni, eikä minun tarvitse piilotella persoonallisuuttani tai räväkkää huumoriani. Ei kirkon työntekijä ole sen pyhempi kuin muutkaan. Seurakuntaharjoittelun jälkeen tiesin riittäväni.

Työelämän ensiaskeleissa

Opinnot antoivat mielestäni hyvät ja monipuoliset valmiudet diakonian kentällä työskentelyyn. Kolmen ja puolen vuoden aikana ehdimme hämmästyttävän hyvin kahlaa läpi alallamme tarvittavaa oppia ja harjoitella niitä käytännössä. Myös omasta jaksamisesta huolehtimista ja hengellisyyden hoitamista painotettiin toden teolla. Eriytyisen merkityksellisiä mentoroinnin ohella olivat työelämästä tulevat opettajat, jotka toivat luentojen ohkeen käytännön esimerkkejä työn arjesta. Nämä antoivat esimakua siitä, millaisten tapausten kanssa tulemme tekemisiin ja opettivat odottamaan juuri sitä odottamattominta.

Nyt olen työelämässä oppimassa lisää. Opintojen jäl-

Mari Huuskonen

keen paikka seurakuntatyöstä ei heti auennut. Polku johti maahanmuuttajien ja lastensuojelun parissa tehtävän työn kautta kahteen diakonian viransijaisuuteen, joiden jälkeksi kolmas seurakunta tarjosi vakituisen viran. Kirkko työnantajana saattelee aloittelijan polkua. Perehtymiseen annetaan tukea ja aikaa. Avustushakemukset, työryhmät ja toimintasuunnitelmat ottavat oman aikansa, sähköisistä järjestelmistä puhumattakaan.

On erilaista tehdä töitä maaseudulla kuin kaupungin ydinkeskustassa, yksin kuin monihenkisessä tiimissä. Opinnoissa ei vielä muutama vuosi sitten painotettu sosiaalisen median hyödyntämistä työssä, mikä on nyt hyvin ajankohtainen aihe. Kaikkea tästä työstä olisi mahdotonta koulussa opettaa. Sain ensimmäiselle vuodelle alan töiden ohkeen mentorikseni **Tarjan**. Hänen kanssaan sain työstä ja tutkiskella itseäni kirkon työntekijänä, osana hengellistä työyhteisöä. Tämä oli äärettömän arvokas tuki alkuvaiheeseen ja se auttoi minua löytämään omaa tapaa tehdä tätä työtä.

Ammatistaan ylpeänä

Diakonia ei pidä itsestään ääntä, minkä vuoksi se jää valtakunnassamme tuntemattomaksi hyväntekijäksi. Virantunnuksella kaulassa saa kuulla olevansa pappi. Muuna aikana meidän oletetaan olevan vapaaehtoistyöntekijöitä. Tai vanhusten laulattajia. Työmme on kuitenkin vahvasti ammattillista, ja pelkästään ydinosamiskuvausta vilkaistessa voi huomata, kuinka alallamme on todella osattava asiansa.

Työelämän myllerryksessä meidän tulisi säilyttää ammattilypeytemme ja tehdä yhdessä töitä vaikuttavan diakonian puolesta. Velvollisuutenamme on pitää ääntä yhteiskuntamme epäkohdista ja tuoda esiin ruohonjuuritason tietoutta, jota saamme työssämme päivittäin. Avainasemassa on myös alalle tulevien tekijöiden varustaminen – diakonian tulevaisuuden turvaamiseksi.

Mari Huuskonen

diakoni

Tampereen Tuomiokirkkoseurakunta

Koulun penkiltä kirkon penkkiin

Minua pyydettiin kirjoittamaan Diakonia lehteen artikkeli siitä, miten diakoniatyö vastaa diakoniatyöntekijöiden koulutusta. Aihe on minulle ajankohtainen, koska olen vasta aloittelemassa uraani diakoniatyöntekijänä. Olen aloittanut huhtikuussa 2019 Tampereella Harjun seurakunnassa diakonian viranhaltijana. Valmistuin diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin toimipisteestä elokuussa 2016. Valmistumisen jälkeen olen työskennellyt Kansaneläkelaitoksella ratkaisuasiantuntijana sekä päihdekuntoutujien tukiasunnoilla ohjaajana.

Innokas opiskelija

Haaveilin diakonin työstä jo lukiossa, mutta tie vei tuolloin opiskelemaan ensin kuvataidetta. Kun sosiaaliala vielä kuvataiteilijaksi valmistumisen jälkeen kiinnosti, hain Diakiin, ja valituksi tulemisen jälkeen astuin uuteen maailmaan, josta olin hyvin innostunut. Opinnoissa nautin erityisesti kirkonalan opinnoista ja siitä, miten sosiaalityön ytimen voi löytää kristillisestä ihmiskäsityksestä. Tarvitsemme toisiamme ja jokaisella on oikeus saada apua. Taustasta ja omista ansioistaan tai ansiottomuudestaan riippumatta. Ilman lähimmäisen auttamista jäämme itsekin vajaiksi ja ulkopuolelle yhteydestä, johon meidät on kutsuttu. Opintoihin lähtiessä odotin ihmisten kohtaamista ja auttamista, sitä että pääsee antamaan ammattitaitoaan sitä tarvitseville.

Läpi opintojen olin kiinnostunut kurssisisällöistä ja koin opetuksen laadukkaaksi. Harjoittelujaksoja oli opintojen aikana viisi. Oli erittäin tärkeää, että harjoittelujaksoja oli useampi, silloin pääsi tutustumaan erilaisiin työpaikkoihin ja näkemään työtä eri näkökulmista. Opin, että evankelisluterilaisen kirkon diakoniatyöllä on tärkeä rooli sosiaalityössä Suomessa ja maailmallakin. Opin, kuinka ihminen on psyko-fyysis-sosiaalinen ja hengellinen kokonaisuus. Itse ajattelin diakoniatyön pystyvän vastaamaan sosiaalisen ja hengellisen puolen tarpeisiin parhaiten, kannustaen ja tukien haastavassa elämäntilanteessa olevia ja ammentamalla kristinuskosta toivoa.

Opinnoissa käytiin läpi myös yhteiskunnan rakenteiden ja trendien vaikutusta sosiaali- ja diakoniatyön luontee-

seen. Opinnoissa annettiin luonnostellen hahmoteltu ”iso kuva” siitä, mitä diakoniatyö tulee olemaan, ja yksityiskohdat piirtyvät kuvaan ajan kanssa työtä tehdessä. On vaikea sanoa, mitä opinnoista jättäisi pois.

Ihmettelevä diakoni

Olen ollut työssäni nyt seitsemän kuukautta, ja tässä ajassa olen oppinut paljon uutta ja nähnyt käytännössä, miten monipuolista diakoniatyö onkaan. Olen löytänyt itseni

Suvi-Sisko Luontama

kauppakeskuksesta päivystämästä, vapaaehtoisten seurasta, kotikäynneiltä ja yhteisöruokailuista, ohjaamasta kuntouttavan työtoiminnan ryhmää, kaupungin alueverkoston kokoontumisista, pitämästä hartautta ja pohtimasta jumalanpalvelusten toisenlaista toteuttamista seurakuntalaisten kanssa. Missä olenkin, löydän itseni ihmisten ääreltä ja kohtaamisista. Olen saanut auttaa, mutta onneksi saan myös ottaa apua vastaan, kun vielä opin diakoniatyön käytäntöjä ja pohdin sen mahdollisuuksia.

Työssäni aloittaessani oli yllätys, miten paljon työhön pystyy itse vaikuttamaan. Onneksi työtä ei kuitenkaan tehdä yksin. Koen, että diakonin koulutuksessa olisi voinut olla enemmän opetusta vapaaehtoisten kanssa toimimisesta ja tiimityöskentelystä. Näen, että diakoniatyöllä on mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisesti enemmän, tähän voisi koulutuksessa kannustaa ja antaa työkaluja siihen, miten tunnistaa yhteiskunnassa tarpeita, joihin diakonian keinoin voisi reagoida.

Matkalla muuttuvat maisemat

Nykyään muutokset työelämässä ja työn kehittäminen ovat normi. Koulutuksen sisällöissä olisi tärkeää painottaa työn kehittämistä, samoin kuin sosiaali- ja diakoniatyön tiiviimpää yhteistyötä sekä koulutusta siitä, miten tukea aktiivista seurakuntalaisuutta ja sitä kautta diakonia-seurakuntaa. **Minna Valtonen** kirjoittaa artikkelissaan *Yhteisölähtöiset kokeilut ja kirkon työntekijän ammatillisuus* siitä, miten kirkon työntekijöiden ydinosaamiskuvausten viimeisimpien päivitysten jälkeen ammatillisuus on muuttunut. Edelliset päivitykset ovat vuosilta 2010–2011. Sen takia myös ydinosaamiskuvauksia on tarve katsoa uudessa tilanteessa. Valtonen nostaa yhteisöosaamisen kuvauksen syventämisen tärkeäksi kaikkien ammattien kohdalla. Hänen mukaansa yhteisön rakentamisen ja yhteisölähtöisen työtteen osaamista pitäisi sanoittaa yhteisöjen kohtaamisen ja yhteistyön rinnalla. [Evl.fi](http://evl.fi)-sivustolla näkyikin, että ydinosaamiskuvauksia ollaan päivittämässä, hyvä niin.

Diakoniabarometri 2018:n pohdintaosuudessa kirjoitetaan barometrikyselyyn vastanneiden diakoniatyöntekijöiden huomiosta, että ajatus diakoniasta koko seurakunnan keskusajatukseksi olisi karkaamassa käsistä. Barometrissa todetaan myös, että joka neljännessä seurakunnassa on avoimiksi jääneitä diakonian virkoja hoidettu joko tilapäisin sijaisjärjestelyin tai jätetty diakonian virkaan täyttämättä. Valmistuvilla diakoneilla täytyy olla hyvät työkalut siihen, miten toteuttaa diakoniatyötä kutsuen ihmiset osallistumaan ja tukemaan toisiaan. Diakonian koulutuksessa olisi tärkeää kouluttaa opiskelijoita ajattelemaan innovatiivisesti ja näkemään mahdollisuuksia erilaisissa hankkeissa ja yhteistyössä muiden toimijoiden ja vapaaehtoisten kanssa.

Oppia ikä kaikki

Samalla tavalla kuin itse diakoniatyön pitää pystyä reagoimaan yhteiskunnan muutoksiin, myös diakonian koulutuksen tulee näin tehdä. Diakonia-ammattikorkeakoulun Sosionomi (AMK) -diakoni -opintosuunnitelmaa 2020 katsoessa näin näyttää olevan. Opetussuunnitelmassa on monta opintokokonaisuutta, joita minun opintosuunnitelmaani ei kuulunut.

Vuonna 2020 aloittavien sosionomi-diakoniopiskelijöiden opintosuunnitelmaan kuuluu mm. hanke-, projekti- ja yritysosaamisen opintokokonaisuus ja palvelujärjestelmän kumppanuuslähtöistä kehittämistä sekä digiosaamista. Kirkonalan opintoja oli muokattu siten, että opintokokonaisuuksissa oli painotettu vielä enemmän diakonian teologisia perusteita ja seurakunta toimintaympäristönä -kurssiin oli varattu enemmän opintopisteitä, myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen oli nostettu selkeämmin esille kurssisisällöissä. Itse osallistuisin mielelläni noille kursseille.

Onneksi kirkolla on monenlaista koulutusta, johon on mahdollisuus osallistua. Itse olen saanut paljon hyödyllistä tietoa seminaareista, joihin olen saanut osallistua. Marraskuun lopulla aloitan pidemmän yhteisövalmennuskoulutuksen, johon lähtee mukaan seurakuntalaisia. Olen saanut osallistua myös uusien työntekijöiden valmennukseen, joka on ollut mahtava tilaisuus pohtia omaa ammatti-identiteettiä ja työtä kirkossa. Tästä on hyvä jatkaa matkaa.

Suvi-Sisko Luontama

diakoniatyöntekijä
Harjun seurakunta

Lähteet:

Diakoniabarometri 2018 Yksinäisyyden monet kasvot, Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 56, <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/diakoniatutkimus/diakoniabarometri>

Valtonen, Minna 2019, Yhteisölähtöiset kokeilut ja kirkon työntekijän ammatillisuus teoksessa Malkavaara, Mikko & Valtonen, Minna (toim.) Uusi elämisen kulttuuri – muutos Tampereella, Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 61, https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Ktk+Uusi+el%C3%A4misen+kulttuuri_verkko+61/b178a16a-eab3-8e9f-ff6d-64f4ab712fd6

Diak: Opetussuunnitelmat (OPS): <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/opetussuunnitelmat-ops/>

Ylhäältä vasemmalta oikealle: Anna-Liisa Stenman ja Hellevi Männistö. Alarivi vasemmalta oikealle: Iida Rintanen, Minja Rintanen, Sonia Rintanen, Tanja Rintanen, Ronja Rintanen, Lenni Latvala, Maria-Leena Pihlajamäki, Seija Jyrä. Lattialla: Terhi Latvala ja edessä tuolilla Tiina Alanen. Kuvaan ei tällä kertaa saatu kaikkia piirin jäseniä.

”Koska äiti meet taas sinne arpajaisiin?”

Arpajaiset ja erityisesti hyvä arpaonni ovat Lenni Latvalan 5v, mieleen, kun hän kulkee äitinsä Terhi Latvalan mukana Kampin diakoniapiirin kokoontumisissa. Kampin diakoniapiiri on yksi Kurikan aluseurakunnan 18 diakoniapiiristä ja se on perustettu vuonna 1954. Tällä kertaa kokoonnutaan diakoniapiirin puheenjohtajan Tiina Alasen kotona. Paikalle saapuneista osa kasaa

legoja, osa keskustee, ja loppuajasta askarrellaan tuleviin adventtimyjäisiin porotikkareita.

Tekemisen monimuotoisuus kertoo siitä, että Kampin diakoniapiiri koostuu hyvin eri ikäisistä jäsenistä nuorimman ollessa noin 1-vuotias. Laaja ikähaarukka ei ole ollut kuitenkaan itsestäänselvyys. Piirin aiempi puheenjohtaja **Anna-Liisa Stenman** oli pitkään kipuillut monille diakoniapiireille tutun asian kanssa: väki van-

henee ja ei ole enää jatkajia tiedossa, olisiko lopetettava koko piiri? Hän otti tuloksetta yhteyttä moniin ihmisiin, josko saisi jatkajaa toimintaan. Sinnikkyys palkittiin, sillä viimein hän soitti omien sanojensa mukaan oikealle ihmiselle, jonka jälkeen alkoi tapahtua.

Kutsu rohkeasti mukaan

Tuo ihminen oli asiasta innostunut **Tiina Alanen**, joka puolestaan sai lisää väkeä mukaan omien kontaktien-

sa kautta. Näin tuli todistettua, että parhaiten toimintaan mukaan lähdetään henkilökohtaisella kutsulla ja sillä, että kutsuja on itselle tuttu. Tiinan äiti oli aikoinaan oman alueensa diakoniapiirin toiminnassa mukana. Myös piiriin liittyneillä **Terhi Latvalalla** ja **Tanja Rintasella** oli samansuuntaisia kokemuksia mummojensa kautta. Tanja muistelee, kuinka hän lapsena mietti, että mitähän arpapalkintoja mummo nyt tuo. Tanjalla on mukana lapsensa **Ronja**, **Sonia**, **Iida** ja **Minja**, jotka puolestaan saavat nyt vastaavanlaisen kokemuksen kuin äidillään aikanaan oli.

Kampin diakoniapiiri huolehtii perinteisistä tehtävistä yhdessä muiden diakoniapiirien kanssa: kinkereistä, YV-keräyksestä, YV-lounaasta, oman alueensa syntymäpäivätervehdyksistä, surukotikäynneistä ja joulutervehdyksistä. Lisäksi paikallinen vanhainkoti on vierailut kylälle kuuluvalla Luomaan Torpalla, jonne piiriläiset ovat järjestäneet ohjelmaa ja kahvitusta. Nuorempien jäsenten tullessa mukaan toimintaan haluttiin

järjestää myös jotain lapsiperheille ja kehitettiin perinteisen taimimyynnin ohkeen kesäkahvilatoiminta pomppulinnoineen ja arpajaisineen.

Mitä diakoniapiiri sitten antaa? Terhi Latvalalle diakonia on merkityksellistä, porukassa on hyvä olla ja osallistua voi aina tilanteensa mukaan. Myös Tiina Alaselle toimiminen on virkistävää ja plussana on myös se, että näin pystyy tutustumaan omaan kyläänsä muualta päin muuttaneena. Anna-Liisa Stenman sanoo, että toiminta yhdistää kylää ja eri-ikäisiä. Diakoniatyötä kantaa myös erityinen Jumalan siunaus, jonka avulla toiminta säilyy muuttuen ajan tarpeita vastaavaksi.

Perinteet eivät este uudistumiselle

Kampin diakoniapiiri kuuluu diakoniatyöntekijä **Elisa Hautalan** alueeseen. Hänen mukaansa diakoniapiirit ovat vuosien myötä muuttuneet. Pääsisältö on kuitenkin pysynyt samana: veisaamista, hartaushetkiä ja yhteistä

keskustelua. Diakoniatyöntekijän kannalta diakoniapiirin avulla yhteiskylän ihmisiin säilyy vahvana, ja samalla pystyy kartoittamaan mahdollisia kotikäyntipaikkoja tai löytää uuden vapaaehtoisien.

– Terveiksi seurakunnan työntekijöille haluaisin sanoa, että yhteiskunnan niin nopeasti muuttuessa diakoniatoiminnan uudistaminen nykytarpeita vastaavaksi on tärkeää, ja silloin täytyy huomata toiminnassa kaikenikäiset vauvasta vanhuksiin. Vanhoja perinteitä tulee toki kunnioittaa, mutta ne eivät saa olla este uudistamiselle. Jos jokin ei toimi, sitä kannattaa aina muuttaa. Kyläläiset ovat parhaita sanomaan, mitä he toiminnalta odottaisivat ja toivoisivat. Yksin ei tarvitse kaikkea kantaa vaan yhdessä tehden homma toimii, Tiina Alanen toteaa.

Kati Latikka

vastaava diakoniatyöntekijä
Nurmon kappeliseurakunta

Riina Kaistilla

Tukea suomen kielen ja kulttuuriin opiskeluun

"Ikäihmisillä on paljon tietoa suomalaisesta kulttuurista ja he selittävät asioita tarkkaan. Mummi näyttää minulle esimerkiksi kuvia ja kertoo, mitä on tehnyt. Se auttaa ymmärtämään suomalaista kulttuuria."

Näin kertoo **Eman N.A. Alsahhar**, joka toimii vapaaehtoisena kotikummina iäkkäälle lahtelaiselle kotihoidon asiakkaalle.

"Käyn hänen luonaan kerran viikossa. Juomme usein kahvia ja juttelemme. Mummi on tosi kiva, puhe-
lias ihminen ja meistä on tullut ystäviä."

Emanin tehtävä liittyy Lahden Diakonialaitoksen KotiKummit-projektiin sekä Tuettu Vapaaehtoistoiminta -hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on mm. auttaa osallistujia löytämään itselleen mieluisia vapaaehtoistoiminnan tehtäviä.

Eman on kotoisin Palestiinasta ja asunut Suomessa puolitoista vuotta.

Ensimmäiselle suomen kielen ja kulttuurin kurssille hän lähti asutuaan kaksi viikkoa Suomessa. Vapaaehtoistoiminnassa hän on oppinut lisää suomea.

"Koulussa opetetaan kirjakieltä, mutta puhuttu kieli on erilaista. On tärkeää päästä puhumaan suomalaisen kanssa."

Eman kertoo, että maahanmuutta-

vat eivät aina uskalla lähestyä kantasuomalaisia, koska maahanmuuttajat kohtaavat paljon ennakkoluuloja. Emanista tuntuu, että viime aikoina ilmapiiri Lahdessa on kiristynyt. Molemmipuolinen tutustuminen esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan avulla on todella tärkeää.

"Kotimaassani arvostetaan ikäihmisiä"

Eman haluaa auttaa ikäihmisiä ja kertoo, että hänen kotimaassaan heitä arvostetaan. Eman on nyt hakeutunut hoitoalan opintoihin, jotka hän aloitti syksyllä Lahden Diakoniaopistossa. Lähihoitajaopintojen aikana hän voi päättää, erikoistuuko esimerkiksi vanhusten tai lasten hoitoon.

Yhdeksi suomalaisen ja kotimaan kulttuurin eroksi Eman nimeää perheeseen liittyvät asiat. Eman pohjaa, että Suomessa naisilla on enemmän mahdollisuuksia valita, mitä he tekevät, mutta Palestiinassa perheenjäsenet ovat keskenään läheisiä ja auttavat toisiaan.

Tuettu Vapaaehtoistoiminta -hanke auttaa alkuun

Hanke auttaa osallistujia mm. löytämään itselleen mieluisia vapaaehtoistoiminnan tehtäviä.

"On paljon ihmisiä, jotka haluaisi-

vat toimia vapaaehtoisina ja olla mukana yhteisöissä, mutta kaipaavat tähän tukea", kertoo hankkeen projektikoordinaattori **Mari Brunou** Lahden Diakonialaitokselta.

"Vapaaehtoistoiminnan jälkeen uusi polku voi löytyä työkokeilusta, opiskelu- tai työelämästä. Näiden polkujen löytämisessä hankkeen työntekijä kulkee rinnalla ja auttaa tarvittaessa."

Mari Brunou kuvaa, että hankkeen työntekijä on ikään kuin "tsemppari", joka auttaa pääsemään alkuun vapaaehtoistoiminnassa.

"Hankkeessa jokaiselle etsitään toiveiden mukainen vapaaehtoistoiminnan tehtävä."

Tehtävän valinnassa otetaan huomioon esimerkiksi, mistä henkilö on kiinnostunut, mitkä ovat hänen vahvuutensa ja mitä vapaaehtoinen haluaa oppia lisää.

"Unelmat ja tulevaisuuden tavoitteet ovat keskeisiä asioita, joista lähdemme liikkeelle."

Tällä hetkellä hankkeessa on mukana 50 osallistujaa, joista noin puolet on maahanmuuttajia. Maahanmuuttajia hanke tukee erityisesti suomen kielen opiskelussa ja suomalaiseseen työelämään tutustumisessa. Se auttaa löytämään kontakteja kantaväestöön ja pääsemään mukaan yhteisöihin. Hankkeessa on järjestetty vapaaehtoistoimintaa myös mm. kuntoutujille, pitkäaikaistyöttömille

Mari Brunou ja Eman N.A. Alsahhar ovat ystäväystyneet hankkeen yhteydessä.

tai nuorille, jotka vielä miettivät, mihin suuntautua tulevaisuudessa.

Tuettu Vapaaehtoistoiminta -hanke alkoi maaliskuussa 2018 ja päättyi toukokuussa 2020. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR).

Hyvät kokemukset rohkaisevat työnantajia

Mari Brunou rohkaisee eri toimijoita ja työnantajia ottamaan maahanmuuttajia mukaan toimintaansa. Useat heistä ovat jonkin alan koulutettuja ammattilaisia.

”Palaute hankkeessa mukana olevista maahanmuuttajista on ollut pelkästään hyvää: he ovat ahkeria, lämminsydämiä ja iloisia ihmisiä.”

Hyvät kokemukset rohkaisevat työnantajia myös palkkaamaan maahanmuuttajia.

Suomessa työtehtäviin vaaditaan paljon erilaisia kortteja, jotka kertovat osaamisesta. Esimerkkinä Mari Brunou mainitsee hygieniapassit ja työturvakortit. Niiden hankkiminen saattaa olla maahanmuuttajalle vaikeaa, ja työnantaja voi myös ajatella, että palkkaaminen on näiden asioiden vuoksi liian hankalaa.

Mari Brunoulla on kokemusta tilanteesta, jossa työtehtävään vaadittiin useita kortteja ja hän ohjeisti asiakastaan niiden hankinnassa.

”Vaikka tämä vaatikin työnhakijalta paljon ponnisteluja, hän on nyt saanut tehtävästä vakituisen työn.”

Tia-Maria Lehto

Tuettu Vapaaehtoistoiminta -hanke

Lahden Diakonialaitoksen hanke tarjoaa yksilöllistä ja maksutonta tukea 16–54-vuotiaille, jotka ovat tai haluavat olla mukana vapaaehtoistoiminnassa, mutta kaipaavat itselleen rinnalla kulkijaa. Tavoitteena on kehittää uudenlainen tuetun vapaaehtoistoiminnan malli.

Lue lisää: Lahden Diakonialaitos, http://www.dila.fi/diakonia/tuettu_vapaaehtoistoiminta

”ELÄMÄÄ LASIKUUTION SISÄLLÄ”

Eksistentiaalinen kärsimys sarkoomaa sairastavien potilaiden kirjoittamissa tarinoissa

Eksistentiaalinen kärsimys näkyy sarkoomapotilaiden kirjoittamissa eläytymistarinoissa kokonaisvaltaisena pahana olona ja elämää hajottavina tekijöinä. Elämän epävarmuus ja tulevaisuuden puuttuminen ahdistavat mieltä. Väkivaltaiset hoidot ja fyysiset oireet alentavat itsetuntoa synnyttäen voimakkaita kokemuksia riutuvasta ruumiista ja toivottomuudesta. Hoitosuhteelta odotetaan paljon, mutta usein potilaiden kokemukset kertovat yksin jäämisestä ja turvattomuudesta.

Vakava sairaus tulee usein yllätyksenä ja elämä järkkyy. Samanaikaisesti epävarmuus tulevasta lamauttaa ja ahdistavat pelot valtaavat mielen. (Hietanen 2013, 79.) Lähestyvän kuoleman tiedostaminen herättää ihmisessä omaa olemassaoloa koskevia kysymyksiä. Varsinkin sarkoomadiagnoosin saanut potilas on hämmentynyt. Toivosta toivottomuuteen vaihtelevia tunteita on vaikea hallita. Toivon varassa voi tavoittaa tulevaisuuden, mutta toivottomuudessa tulevaisuuden hahmottaminen on vaikeaa ja aika tuntuu pysähtyvän. (Kylmä 2015.)

Sarkoomapotilaan toivon ylläpitämisessä hoitohenkilöstöllä on merkittävä rooli. Toivon vahvistamiseksi on olemassa ihmisen olemassaolon eri ulottuvuuksien kanssa kosketuksissa olevia hoitotyön auttamismenetelmiä. (Hietanen 2013, 79-90; Kylmä 2015.) Kysymyksiä herättääkin se, miksi sarkoomapotilaat kokevat jäävänsä hoitosuhteessa usein yksin. Tämän artikkelin tarkoituksena on kuvata sarkoomapotilaiden kokemuksia eksistentiaalisesta kärsimyksestä ja sen aiheuttajista.

TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ FACEBOOK-KESKUSTELURYHMÄ

Aineiston keruumenetelmäksi valittiin eläytymistarinoiden kirjoittaminen sarkoomapotilaiden suljetun facebook-keskusteluryhmän välityksellä. Potilaat saivat kirjoitettavakseen kaksi erilaista kehyskertomusta, joista toinen kuvasi toivoa ja toinen toivottomuutta. Eläytymistarinat

saatiin seitsemältä (n=7). Aineistolähtöinen sisällön analyysi toi esiin kolme eksistentiaalista kärsimystä kuvaavaa pääluokkaa, jotka olivat tulevaisuuden puuttuminen, henkinen hätä ja kohtaamattomuus hoitosuhteessa.

EKSISTENTIAALINEN KÄRSIMYS ELÄYTYMISTARINOISSA

Tulevaisuuden puuttuminen

Eksistentiaalista kärsimystä kirjoittajat kuvasivat koko elämän ylle kietoutuvana tuskana. Se merkitsi tulevaisuuden puuttumista. Tilit elämän ja läheisten kanssa haluttiin tehdä selviksi, koska olemassaolon rajallisuus näytti kiistämättömältä tosiasialta. Vakava sairaus oli hyökkäys sielua ja ruumista vastaan. Huonojen uutisten kuuleminen tuntui kuolemantuomiolta, mutta kärsimykseen oli vain suostuttava.

Elämään oli tullut ”hirveä ylämäki”. Takana olivat tuskan täyttämät vuorokaudet mutta edessä vain tyhjää. Epävarmuus aiheutti taloudellista huolta. Keskeneräisten asioiden loppuunsaattaminen oli tärkeää, ja elinajanodotuksia kysyttiin lääkäriltä. Hautajaisten suunnitteleminen tuntui rikkiselta. Toivon ja uskon ylläpitäminen oli kuin ”kuristusköysi kaulassa”. Periksi ei kuitenkaan haluttu antaa. Alkoi ”loppuelämän” pohtiminen. Mahdollinen kuolema oli tosiasia. Kenties sairaus antoi uuden mahdollisuuden. Lohduttavinta oli ajatus elämän jatkumisesta lapsissa ja muistoissa.

Henkinen hätä

Vakavan sairauden aiheuttama henkinen hätä oli läsnä elämässä ja kosketti syvältä sairasta. Kipua kuvattiin kärsimyksenä. Tietämättömyys ja pelot olivat läsnä, kun odotettiin tutkimustuloksia tai ensimmäisiä hoitotoimenpiteitä. Elämä tuntui ”hivuttautumiselta kohti kuilun reumaa”. Sairauden edetessä itsesäälä valtasi mielen ja muuttunut olemus vei itsetunnon olemattomiin. Muutokset ulkoisessa olemuksessa aiheuttivat häpeää. Miehisyyden tai naiseuden väheneminen lisäsi henkistä pahaa oloa. Taakkana olemi-

Riitta Rantala

Varpu Lipponen

sen kokemus ja riippuvuus toisista ihmisistä koettiin ras-
kaana. Ennen aikaansaava ihminen oli muuttunut avutto-
maksiksi. Myös hoitojen lopettaminen pelotti. Ajatukset sai-
raudesta rangaistuksena olivat tavallisia, tai sairaus nähtiin
usein omasta itsekkyydestä johtuvana jumalan kostona.

Kohtaamattomuus hoitosuhteessa

Hoitohenkilöstöltä odotettiin ammattitaitoa ja kykyä
eläytyä vakavasti sairaan potilaan tilanteeseen, mutta käy-
tännön hoitotyössä luottamuspula ja turvattomuus olivat
todellisuutta. Henkisen tuen tarve koettiin suurena, mutta
hoitohenkilöstön tarjoama tuki jäi usein toteutumatta kii-
reen tai läsnäolon puutteen vuoksi. Huonot uutiset ker-
rottiin ilman myötätuntoa toisten potilaiden läsnä ollessa.
Potilaan kokemuksia ei kunnioitettu eikä mielipiteitä
kuunneltu.

Hoitojärjestelmä ei pystynyt tukemaan sarkoomapoti-
lasta kokonaisvaltaisesti. Psykkiset tarpeet sivuutettiin ja
hoitohenkilöstö oli ”*verhoutunut suojamuurin taakse*”.
Luottamuspula pelotti. Viivästynyt diagnoosi tai hoitovir-
he, oireiden vähättely, vastuun karttelu ja osaamattomuus
olivat esimerkkejä tapahtumista, jotka aiheuttivat kirjoit-
tajille turvattomuutta. Kaoottiset maailmat tuntuivat koh-
taavan toisensa väkivaltaisella tavalla – toisaalta syövän ja
toisaalta hoitamisen maailma, jossa ei ollut tilaa hoidetta-
valle.

LOPUKSI

Eksistentiaalinen kärsimys tuli vahvasti esille sarkoo-
mapotilaiden eläytymistarinoissa. Kärsimys koettiin ko-
konaisvaltaisesti, ja sitä ilmensivät toivon ja toivottomuu-
den tunteet. Tieto vakavasta sairaudesta pysäytti, ja kuole-

man pelko laskeutui elämään. Kokemukset todellisesta
kohtaamisesta hoitotyössä olivat harvinaisia.

Sarkoomapotilaiden eksistentiaalista kärsimystä ja sen
aiheuttajia koskeva tutkimus on ollut vähäistä niin Suo-
messa kuin kansainvälisesti. Sairautena sarkooma on har-
vinainen, ja suomenkielistä informaatiota siitä on saata-
villa vähän eikä sitä osata tarjota potilaille. Tutkijoina ky-
symmekin, miten hoitotyössä voitaisiin tukea hoitohenki-
löstön mahdollisuuksia vastata sarkoomapotilaiden kysy-
myksiin ja tuen tarpeisiin nykyistä paremmin.

Riitta Rantala

erikoissairaanhoitaja, erveydenhoitaja (YAMK)
asiantuntija, Infektioiden torjunta, Berner Pro

Varpu Lipponen

TtT, FM, yliopettaja emerita, psykoterapeutti

LÄHTEET

Hietanen, P. 2013 Mistä toivoa vakavasti sairaalle?
Teoksessa Pelkonen, R., Huttunen, M. & Saarelma,
K. (toim.) Sairaus ja toivo. Helsinki Duodecim 79-91.

Kylmä, J. 2015. Haastattelu 14.4.2015. Haastatteli-
jana Rantala, R. Tampereen yliopisto. Terveystietei-
den yksikkö.

Rantala, R. 2018. Loppuelämän ensimmäinen päivä.
Eksistentiaalinen kärsimys parantumattomasti
sairailta ja heidän läheisillään sekä hoitotyön aut-
tamismenetelmät. Kehittämistehtävä. Tampereen
ammattikorkeakoulu. Parantumattomasti sairaan
palliativinen ja saattohoito- täydennyskoulutus.

Minne menee ihminen, joka ei tiedä, minne hänen pitäisi mennä – 2020-luvun diakonia

"Diakoniatyössä keskeistä on ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen, läsnäolo, rinnalle asettuminen sekä kivun ja kärsimyksen vastaanottaminen", sanoittaa diakonian ydintä Diakin kirkon alan lehtori Päivi Thitz Dialogi-mediassa.

Oma kokemukseni seurakunnan diakoniatyöstä rajoittuu nuoruusvuosiin. Toimin apuohjaajana van-

husten ja vammaisten leirillä, mutta muistan myös kadehtineeni Lohjan seurakunnan vanhusten kahvipiirin toimintaa. Kahvipiirit olivat niin suosittuja, että niitä järjestettiin monta kertaa viikossa. Ja pullat maistuivat mummoille!

Leirit ja kahvipiirit olivat tärkeitä kohtaamisen tapoja, mutta diakonian ytimeksi niistä ei tässä ajassa ole.

Diakonia kohtaa 2020-luvulla samanlaisia muutoshasteita kuin koko maailmamme ja yhteiskuntamme.

Länsimaisen identiteetin on väitetty syntyneen "toisten" marginalisoinnista.

Olisiko diakonian ydin 2020-luvulla löydettävissä toiseudesta? Yksilöllä ja ryhmällä on tarve muodostaa itsensä käsitys muista erottuvana erillisenä kokonaisuutena, mutta emme anna kaikille siihen mahdollisuutta.

Keitä ovat "ne", joilta estämme identiteetin syntymisen? Olisivatko näissä lähimmäisissä ne ryhmät, joiden rinnalle diakonian tulisi asettua?

Haasteena pakolaisuus

Jos hyväksymme edellä mainitun lähtökohdaksi, voimme hyvin argumentoida pakolaisuuden nousevan kansainvälisen ja kotimaisen diakonian ytimeen. Pakolaisuus ja kaikki siihen liittyvä kurjuus, kierous, itsekkyys ja hätä tulevat olemaan 2020-luvun diakonian suurimpia haasteita.

Viime aikaiset sodat ja konfliktit maailmalla, kuten Libanonin nuorten aloittamat mielenilmaisut, Bagdadin väkivaltaiset levottomuudet uskontoryhmien välillä, Nigeriasta lähteneet ihmisvirrat, Chilen väkivaltaiseksi kasvaneet mielenosoitukset tai Hong Kongin demokratialiikkeen jatkuvat lakot, ovat kaikki osoituksia eliitin ja osattomien välisestä syventyneestä kuilusta.

Kun pintaa raaputetaan, löytyy ytimestä rikkauden ja köyhyyden välinen kuilu. Lähi-idän tai Afrikan luonnonrikkauudet, kuten öljy, uraani, koboltti, litium ja nikkeli, vaihtavat omistajaa sotien seurauksena tai monikansallisten yhtiöiden varastamina, ja alkuperäisväestöt joutuvat elämään nomadeina pommitusten keskellä,

pakolaisleireillä, ylitäysissä veneissä, muurien varjoissa, juna-asemilla, paperittomina ja monilla tavoin hyväksikäytettyinä.

Ensin länsimaat riistivät luonnonvarat, sitten halvan työvoiman, ja lopuksi suljemme rajat todeten, että huonosti hoiditte maanosanne asiat.

Suomalaisten pahoinvointi kasvussa

Suomessa vallitsee hyvinvointi, jollaista emme ole ennen nähneet. Olemme maailman onnellisin kansakunta! Samanaikaisesti kuitenkin myös pahoinvointimme kasvaa käsitämättömällä tavalla.

Nuorten uusavuttomuus, yksinäisyys, tulevaisuuden toivottomuus, vihapuhe ja kohtaamattomuus ovat tämän päivän kansantauteja. Kansantaudin luonnetta pahentaa suomalaisten väheneminen. Syntyvyys laskee; kymmenentuhatta lasta vähemmän aloitti koulutiensä tänä syksynä kuin vuosi sitten, ja viime vuonna syntyneille vauvoille on kaikille jo valmiina korkeakoulun aloituspaikka. Hyvinvointimme rakentaa pahoinvointia.

Maaileman ja meidän hätämme ovat loppujen lopuksi samaa toiseuden kokemuksesta kumpuavaa hätää. Diakonian on nähtävä molemmat. Siksi pakolaisia auttamalla autamme myös suomalaista yhteiskuntaa, jossa väki vähenee.

Diakonia on aina uusiutunut, ja pystyy uusiutumaan. Sen pitää mennä sinne, minne muut eivät mene. Uitava vastarintaan silloinkin, kun media tai poliittinen mielipide muuta huutaa.

Jos saisin toivoa, toivoisin 2020-luvun diakonian huutavan ”toiseuteen” kahlehdittujen puolesta. Taistelemaan pakolaisten puolesta silloinkin, kun yhteiskunta sulkee rajojaan henkisesti ja fyysisesti. Antamaan identiteetin sille, joka ei tiedä ”minne menee ihminen, joka ei tiedä, minne hänen pitäisi mennä”.

Tapio Kujala

rehtori, YTT

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Kirjoituksen otsikossa lainataan Jenny Erpenbeckin kirjan ”Mennä, meni, mennyt” (Tammi 2019) ajatusta.

IKKUNOITA DIAKONIAAN 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyöt (AMK ja YAMK) ja muut julkaisut löytyvät www.theseus.fi. Hakukenttään voi kirjoittaa esim. Diakonia-ammattikorkeakoulu tai tekijän/työn nimen.

Viisi leipää ja kaksi kalaa. Uuden ruoka-avun käynnistäminen. Oulun eteläpuolen ruoka-apu aloittaa toimintansa. Saeed Ghassabzadeh, Jouni Jokelainen, Pia Jylänki ja Saara Rosberg peilaavat ruoka-avun jakamisen taustaa ja historiaa suomalaisen yhteiskunnan tilanteeseen ja ihmisten huono-osaisuuteen. Opinnäytetyön teemoihin kuuluvat myös vapaaehtoistyö ja -toimijuus, maahanmuuttajien asema vapaaehtoistyössä, ruokahävikin käsittely ja ruoka-avun pirstaloituneisuus.

Turvallisuus Hyvinkään seurakunnan diakoniatyössä. Opas diakoniatyöhön. Hannele Liesmäki kokoaa opinnäytetyössään tietopankin ja perehdytysmateriaalin diakoniatyön turvallisuudesta. Opas soveltuu kaikille kirkon työntekijöille ja luottamushenkilöille.

”Paras apu tuli diakoniasta, kirkon diakoniasta” Kokemuksia Paavalin seurakunnan diakoniatyön vastaanotosta. Aurora Sankarin ja Nico Wigrenin tutkimuksen mukaan diakoniavastaanoton asiakkaat kokevat tulevansa kohdatuiksi positiivisesti, ihmisläheisesti ja inhimillisesti. Tasa-arvoinen kohtelu voi olla vaikeaa esimerkiksi taloudellisen auttamisen epäyhteisten linjausten vuoksi. Vastaanottotiloissa on asiakkaiden mukaan myös parannettavaa.

Nuorisotyön ja diakonian yhdistelmäviran kehittämisen.

Taru Keinäsen opinnäytetyö sisältää kuvauksen yhdistelmäviran rakentamisprosessista sekä toteuttamisen haasteista ja mahdollisuuksista. Prosessikuvauksen kontekstina toimii Ilomantsin seurakunta. Yhdistelmävirka vastaa pienen seurakunnan tarpeisiin hyvin, jos työntekijän oma motivoituneisuus kohtaa laajennetun työnkuvan asettamat haasteet.

Yksin seurakunnissa diakonia-työtä tekevien työn haasteet ja tuen tarve.

Kuopion hiippakunnan alueella toteutetun kyselytutkimuksen tulokset tuovat näkyviksi diakoniatyön laaja-alaisuuden aiheuttamat aika- ja resurssipulat. Harri Mölsän tutkimuksen mukaan diakoniatyöntekijät kokevat saavansa työhönsä melko hyvin tukea. Yhteistä keskustelua toisten diakoniatyöntekijöiden kanssa, työnohjausta ja hengellistä ohjausta kaivataan.

Tieni diakoniatyöntekijäksi: diakoniatyöntekijöiden omalämäkerrallisten tarinoiden analyysi.

Tanja Vallisen opinnäytetyö koostuu 13 henkilöhaastattelusta. Narratiivisuudesta rakentuu kuva diakoniatyöntekijän monenlaisista lähtökohdista. Uskosta, toivosta ja lähimmäisenrakkaudesta kumpuavaa ammattidiakoniaa tehdään erilaisten esikuvien, kutsumuksen ja hengellisyyden pohjalta.

Rakkaudesta lähimmäiseen. Kirkon henkinen huolto Lapuan hiippakunnassa.

Johanna Summasen opinnäytetyö mahdollistaa monen eri toimijan tietämyksen syventymisen kirkon henkisestä huollosta. Opinnäytetyöprosessin tuotteena syntyy monipuolinen materiaalipaketti julkaistuine juttusarjoineen. Lapuan hiippakunnan konteksti tekee näkyväksi alueen henkisen huollon toimijat ja yhteistyön. Raportti muistuttaa seurakuntien valmiussuunnittelun ja työntekijöiden kriisiosaamisen merkityksestä.

Ennaltaehkäisevä diakoniatyö. Itähelsinkiläisten johtavien diakoniatyöntekijöiden näkemys ennaltaehkäisevästä diakoniatyöstä.

Ryhmähaastattelumateriaalin perusteella Seija Sorsa havaitsee ennaltaehkäisevän diakoniatyön piileskelevän diakoniatyön rakenteissa. Silti ennaltaehkäisevä diakoniatyö lävistää lähes kaiken diakoniatyön. Ennaltaehkäisevää työtä toteuttavat seurakunnissa diakoniatyöntekijöiden lisäksi myös vapaaehtoiset seurakuntalaiset ja muut (palkka)työntekijät.

Diakonissan työnkuvan moninaisuus. Diakonissan työnkuvaa ennen ja nyt. Minna Ahmonsaari, Marianne Lönnqvist ja Milla Saatsi kuvaavat diakonissan työtä ja diakoniatyön muutosta kirjallisuuden ja kahden pitkän uran tehneen diakoniatyöntekijän haastattelujen

antaman tiedon valossa. Opinnäytetyön raportti sisältää sekä Helsingin Diakonissalaitoksen että Diakoniammattikorkeakoulun julkaisemia tekstejä.

Minäkö perhetyön tekijä? – Kirkon kasvatuksen ja diakonian alojen työntekijöiden näkemyksiä perhetyöstä.

Tiina Huhatalan ja Heidi Namuhuyan tutkimus selvittää työntekijöiden tietoisuutta perhetyön yhteisistä linjauksista ja näkemystä omasta perhetyöntekijyydestään. Tuloksena esitetään, että kaikki seurakuntien työntekijät ovat jollain tapaa perhetyöntekijöitä. Työntekijälähtöisyys, työalojen välisen yhteistyön vähyyt ja perhenäkökulman rajoittuminen pikkulapsiperheisiin koetaan seurakuntien perhetyön haasteiksi.

Kolmannen sektorin palvelut mielenterveyskuntoutujille. Tietopaketti Kampin kappelille kolmannen sektorin mielenterveyspalveluiden tarjoajista.

Diakoniatyöntekijöille suunnatun kyselyn kautta Pekka Härkönen rakentaa opinnäytetyöprosessissa tietopaketin Helsingin ajantasaisista mielenterveyspalveluista. Tietopaketti löytyy opinnäytetyön liitteistä.

Heräsikö ideoita tai haluatko antaa palautetta?

Ilona Kontinen

kirkon alan lehtori
ilona.kontinen@diak.fi

Uhriutumisen kulttuuri kukoistaa

Uhriutuminen on uusi villitys, joka kasvaa 2020-luvun lähestyessä trendiksi.

"Kansakunnat ovat harjoittaneet uhriutumista aiemminkin, mutta Trumpin antaman uhriutumisen mallin leviäminen yksilötasolle on silti hurja ilmiö", toteaa teemasta haastavan kirjan tehnyt Daniel Nylund.

Kruusilassa Salon lähellä on toiminut yli 30 vuoden ajan Ystävyiden Majatalo. Se on väljästi kristilliselle arvopohjalle perustettu kommuuni ja siipeensä saaneiden toipumispaikka, joka tarjoaa majoitusta muillekin.

Majatalon isännän **Daniel Nylundin** kirja *Uhriutumisen kulttuuri* (2019) on ajankohtainen katsaus ja perusteellinen pamfletti asenneilmastosta muuttavasta ajattelutavasta.

Aikalaishullutuksia paikoin poliittisesti epäkorrektistinkin pölyttävässä teoksessaan Nylund esittää, että jos jonkinlaiset ryhmät ottavat nykyään mielellään uhrin roolin.

"Jopa maailman mahtavimman valtion johtaja **Donald Trump** uhriuttaa itseään ja kannattajajoukkoaan sellaisella röyhkeydellä, jota maailma ei ole ennen nähnyt", Nylund sanoo sarkastiseen äänensävyyn.

Kun siis näet suurimman sotilas- ja talousmahdin nokkamiehen uhriuttavan itsensä noitavainon kohteeksi ja väittävän maataan maailman hyväksikäytetyimmäksi, tiedät, että uhriutumisen strategia on havaittu toimivaksi kaikkein korkeimmalla tasolla.

Me ollaan marttyyreita kaikki

Kansakunnat, ryhmät, poliittiset suuntaukset, vähemmistöt, enemmistöt, miehet, naiset ja sukupuolivähemmistöt ovat alkaneet suorastaan kilpailla uhrin asemasta.

Maailma jakaantuu sortajiin ja sorrettuihin – tai vielä enemmän sorrettuihin, Nylund hahmottaa.

Fasisteja vastaan taistelussa eniten uhreja antanut Venäjä korostaa kärsimyksiään, mutta kunnioituksen sijasta paha maailma muistaa vain neuvostodiktatuurin uhrin.

"Kiinakin nousee nyt tuhatvuotisesta koko maailman uhrina olemisen nöyryytyksestä muinaiseen mahtiinsa. Koko maailma näyttää olevan kollektiivisten posttraumaattisten oireiden kourissa. Kaikilla kansoilla on joku menetetty kunnia takaisin voitettavana."

"Johtavatko nämä kansalliset identiteettikriisit historian

"Uhriutumalla tuotin aikanaan itselleni paljon turhaa kärsimystä. Kävin läpi pitkän sisäisen prosessin ennen kuin heräsin omaan vastuuseeni siitä, miten suhtaudun vaikeisiin asioihin ja ihmisiin", tunnustaa Ystävyiden Majatalon isäntä ja kirjailija Daniel Nylund.

totuudelliseen ja vastuulliseen kohtaamiseen, vai lähde-täänkö uudestaan paikkaamaan nöyryytyksiä nöyryytyksillä?" Nylund kysyy.

Mitä isot edellä, sitä pienet perässä.

Suomessa uhriutajat kostavat kokemiaan vääryyksiä varsinkin netin vihapuheissa.

"Ilmapiiri on sakeana vihaamisesta, kun ihmiset reagoivat ärsytyksen aiheisiinsa spontaanisti ja ilman asennefiltereitä", kotimaisen keskustelun tasoon tuskastunut Nylund huokaa.

"Media ruokkii pöyristyspornoa. Haluamme tietää, kenen kohtaloa pitää kauhistella ja kenen elämä pitää sen tähden tehdä kauhistuttavaksi."

Näissä kisoissa kaikki häviävät

Uhriutumisen uskotaan tuovan sympatiaa, erityiskohtelua ja voittoja kilpailussa myötätunnosta, Nylund näkee.

"Uhriutajat kilpailuttavat kärsimyksiään suurimman huomion saamiseksi. Jos ei ole löytänyt itselleen sopivaa

uhriutta tai uhriksi joutunutta ryhmää, voi aina löytää jonkun lempiuhrin pelastettavakseen ja uhrin tekijän vihattavakseen.”

Uhriutumiskilpailuiden traaginen puoli on se, että jotkut oikeat uhrin jäävät huomiotta ja avutta, tai heidätkin vietellään ajamaan asiaansa uhriutumalla, Nylund varoittaa.

Uhri-statuksen kilpailuttaminen estää myös rauhan rakentamista. Se oikeuttaa empatian puutteen vihollista kohtaan ja vihollisuuden ylläpitämisen.

”Uhriutumisolymppialaisissa voittaa aina eniten kärsinyt häviöjä.”

Strategia ihmisarvon alentamiseksi

Muodikas uhriutumisen strategia ei Nylundin mukaan keskity loukatun oman ihmisarvon vahvistamiseen vaan loukkaajan ihmisarvon alentamiseen.

Strategiaan kuuluu esittää maksimaalisen suurena pieninkin loukkauksen moraalittomuus sekä loukkaajan ylivoimainen valta-asema ja korostaa loukatun osapuolen puolustuskyvyttömyyttä uhriutta.

”Pelastus yritetään löytää uhriutumisesta. Uhri voi saada kuuluisuutta, positiivista huomiota, vertaistukea ja yhteiskunnallista erityisapua.”

Uhriutuvat yksilöt ja ryhmät tuntevat itsensä hetken hyviksi, kunnes muiden uhrien kateus nostattaa kilpailun siitä, kenen uhrius oikeuttaa suurempaan osaan rajallises- ta myötätuntovarastosta.

Siinä vaiheessa toisten uhriutta aletaan vähätellä ja pilkata.

Uskon uhrin demonisoivat toisiaan

Uskonnotkin ovat alkaneet uhriuttaa kilpaa.

”Amerikan evankelikaaliset kristityt, Puolan kansallismieliset katolilaiset, Venäjän etnisesti puhtaat ortodoksit ja Ranskan radikaalit muslimit elämöivät sankarillisella uhriudella ja muistuttavat toisiaan vastapuolen demonisoimisessa.”

Kirkko on Nylundin mielestä menettämässä moraalisen auktoriteettinsa kilpailevalle uhriutumisen kulttuurille, joka väittää, ettei kristinuskolla ole ollut mitään tekemistä uhrien puolustamisen kanssa.

Kristinuskon edustaa muka vain patriarkaattia, ristiretkiä, inkvisitioita, sortoa ja tekopyhyyttä.

Kirkon sisällä vasta uhreja onkin. ”Konservatiivit uhriuttavat itsensä, kun kirkkoa uudistetaan heidän vakuumustensa kustannuksella, ja liberaalit näkevät itsensä vanhoillisten uhreina uudistuksia vastustavassa kirkossa.”

Kun konservatiivien arvovalintoja arvostellaan ankarasti, se vahvistaa heidän identiteettiään vainottuna vähemmistönä. ”Tosi kristillinen” kirkkohan on aina ollut pieni ja vainottu.

Jeesuksen radikaali näkökulma

Daniel Nylund kertoo ajatelleensa aina, että Jeesus on kaikenlaisten alistettujen uhrien puolella, puolustajana ja lohduttajana.

Uhriutumisen kulttuurista kirjoittaessaan hän tajusi, että Jeesus on myös uhrien vastuuttaja: Kaltoin kohdellun ei tule syyttää muita, ei edes alistajiaan, omista valinnoistaan.

Uhri voi toki syyttää muita siitä, mitä nämä tekevät, mutta omat teot ja asenteet ovat hänen itsensä vastuulla.

”Jeesuksen näkökulma on radikaali. Tänä päivänä uhria ei saisi vastuuttaa mistään hänen omiin ratkaisuihinsa liittyvästä, vaan kaikkea sellaista pidetään uhrin syyllistämisenä.”

Ihmiset varovat uhrin vastuusta puhumista, ja siksi Jeesuksen asenne saattaa herättää närkästyksiä, Nylund arvelee.

”Itsensä vastuuttaminen mahdollistaa sen, että heikkous voi muuttua vahvuudeksi, rumuudesta voi tulla kauuneutta, ja katkera kauna voi taipua laupeudeksi itseä ja muita kohtaan.”

Itseinhon mitta tuli täyteen

Daniel Nylund on uhriutumisen kokemusasiantuntija. Hänen syvimmat traumansa syntyivät, kun tietyt uskonnolliset yhteisöt käänsivät luennon sijana ja saarnaajana toimineelle kasvatilleen selkänsä.

Hän myöntää asettuneensa uhrin rooliin, jossa jumittui moittimaan muita ihmisiä omasta kärsimyksensä hylätynä ihmisenä.

Nylund kertoo ”Jeesuksen seuraajana” luopuneensa hitaan itsetuntemusprosessin kautta uhrin roolistaan.

”Terapiat ja itseapukirjat palvelivat tarveitani nähdä itseni vanhempieni, yhteisöni ja kulttuurini uhrina. Jonkin verran ne auttoivat minua myös vapautumaan uhrin roolista, mutta aika vähän eväitä sain nähdäkseni oman osallisuuteni uhriuttaviin yhteisöihin ja käytäntöihin.”

Miten mies pääsi uhriutumisesta?

”Ryhdistävimmät päätökseni ovat yleensä syntyneet, kun itseinhon mitta on tullut täyteen. Silloin olen päättänyt lopettaa uhriutuvan elämän. Muutokset ovat tulleet usein oman ärsyyntymisen, häpeän ja pohjanoteerausten kautta.”

Onko Nylundilla yhä kiusaus uhriuttaa?

”Luulen syöneeni sen kakun jo, ja polttelen siitä kertyneitä laskeja kirjassani. Haluan vanheta ja kuolla suhteellisen suoraselkäisenä ja vastuuni kantavana ihmisenä. Uhriutuminen ei kiinnosta minua enää.”

Janne Villa

Kirja pelosta, rakkaudesta ja Jumalasta

Tommy Hellsten:

Enää en pelkää. Kirja rakkaudesta

Kirjapaja 2019

Hellsten on tullut lukijoille tutuksi useiden kirjojensa kautta, joista tunnetuin on vuonna 1991 ilmestynyt Virtahepo olohuoneessa. Moni on saanut Hellstenin kirjojen kautta uutta näkökulmaa elämäänsä sekä keinoja oman hyvinvointinsa edistämiseen.

Uusimmassa kirjassaan Hellstenin teemana ovat rakkaus, pelko, kärsimys, syyllisyys ja Jumala. Kirjassa on paljon ajatuksia herätteleviä kysymyksiä ja korkea päämäärä: vastata kysymykseen rakkauden ja elämän merkityksestä. Kärsimyksen ongelmaan haetaan tulokulmaa rakkauden kautta. Synti pakottaa meidät kärsimykseen, rakkaus meidät vastuuseen ja kasvuun. Hellsten näkee kärsimyksen ihmisen toivona ja mahdollisuutena kasvuun. ”Kun kärsimys viimein tulee riittävän voimakkaaksi, murtumista alkaa tihkua valoa.”

Kirjassa toistuvat teemat kuten paradoksien ja vastakohtien ymmärtä-

minen. Hellsten kirjoittaa siitä, kuinka moni asia elämässä on paradoksi. Pelkoa ei voi kokea, jos ei ole riittävän turvassa, ei voi rakastaa, jos ei ole saanut vastarakkautta, ja ilman valoa varjoja ei voi nähdä. Lukiessa tulee tunne, että Hellsten tietää, mistä puhuu, ja se vahvistaa viestiä.

Hellsten kannustaa omasta hyvinvoinnistaan ja onnellisuudesta vastuunottamiseen. Hän kirjoittaa siitä,

että katkeruus on valinta. Voi valita, onko elämäänsä pettynyt ja katkera vai ottaako vastuun omasta onnellisuudestaan.

Vaikka kirjassa on paljon Hellstenin omaa pohdintaa ja ajattelua, kannattavana teemana on lukijan kannustaminen omaan ajatteluun ja pohdintaan.

Pohdin lukiessa kirjan erilaisia käyttömahdollisuuksia. Kirjassa on paljon lauseita, jotka ovat täynnä syvällisiä merkityksiä. Toisaalta siinä on paljon tuttua teologista pohdintaa ihmisestä, Jumalasta ja rakkaudesta. Kirjan jokainen luku toimii myös itsenäisenä meditatiivisena tekstinä. Kirjan luvut toimivat hyvin hartausteksteinä ja niiden teemat sopivat myös kirkkovooteen. Toisaalta niitä voi käyttää myös oman henkisen ja hengellisen kasvun tukena yksin tai yhdessä. Luulen, että kirjan teemat voisivat antaa enemmän, jos niitä pohtisi yhdessä. Kirja voi toimia yhteisen keskustelun ja pohdinnan lähteenä esimerkiksi luku- tai raamattupiirissä.

Sari-Annika Pettinen

TM, perhepsykoterapeutti, perheasioiden ja perheneuvonnan johtava asiantuntija, Kirkkohallitus

Korjaus

Edellisestä lehdestä Diakonia3/19 oli harmillisesti jäänyt kuvaajan nimi pois. Päivi Isomäen artikkelissa *Diakonian viran hengelliset tehtävät* Päivin oli kuvannut Erkki Voutilainen.

Joulunlapsi meissä

Jouluna suuri tulee pieneksi ja siksi pienestä tulee suuri. Ihmiseksi syntynyt Jumala on vahva viesti myös ihmisen arvosta: Tomu ja tuhka kantavat itsessään jumalallista ihmettä.

Diakoniassa tulee tutuksi kielikuva kärsivän Kristuksen näkemisestä toisessa ihmisessä. Entäpä jos näin joulunaikaan etsisikin Jeesus-lapsen kasvoja, näkisi jokaisessa aavistuksen taivaallisesta hellyydestä?

Se ei ole helppoa, sillä aina on niitä, joissa ei tunnu olevan jälkeäkään Luojan kosketuksesta. Oma vastenmielisyyseni ei kuitenkaan hävitä yhdenkään ihmisen arvoa. Vapahtaja on todellakin syntynyt kaikelle kansalle, ei ole ai-nuttakaan sydäntä, jonka ovella joulunlapsi ei kolkuttaisi. Majatalo voi kyllä olla täynnä, mutta sinnikkäästi hän pyytää päästä sisään.

Kuka on minulle “niitä”, vaikeita tai mahdottomia? Perheensä pilalle juonut isä? Lapselleen ruuhkabussissa huutava äiti? Naapuri, jonka mielipide on minusta niin ahdas, etten millään voi suvaita häntä? Liberaali tai konservatiivi tyyppi – se joku raivostuttava epäihminen sieltä äärilaidalta? Presidentti valtameren takana?

Onpa onnellista, että myös kaikille empatiakyvyltään köyhille, oman kuplansa vangeille, ennakkoluulojensa sokeuttamille on syntynyt Vapahtaja. Siis kaikille meille, jotka olemme valmiit riis-tämään ihmisarvon toiselta, erilaiselta tai muuten sietämättömältä. Siltä, jonka kasvoista meidän pitäisi nähdä Kristus-lapsi.

Diakonialla on profeettallinen tehtävä, jossa keskeistä on ihmisen arvon tunnustaminen. Aikana, jona some-lynkkaukset ovat arkipäivää ja vahvat, kovasanaiset mielipiteet voidaan perustaa kontekstistaan irrotettuihin tulkintoihin, diakonisella asenteella on todellista ti-lausta. Sillä miten ja missä hengessä katson ja kuulen ihmistä, on tätä näkyvää todellisuutta suurempi vaikutus.

Silloin, kun minun on erityisen vaikeaa ymmärtää toista ja tuntuu, että olen yksinkertaisesti hänen yläpuolellaan, on terveellistä muistaa: Joulukertoo Jumalasta, joka otti “orjan muodon” tullakseen ihmisen kaltaiseksi. Jos Jumalalla on ollut varaa alentaa itsensä minun tasolleni, miten uskallan kuvitella, etten ylittäisi toiseen ihmiseen?

Hanna-Kaisa Hartala

